

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus IIII. vtrum principalius Christi incarnatio facta fuerit ad tollendum
peccatum originale, quam actuale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

per Christum obtinuit, quia non est credibile, alios quos gradus gratiæ habuisse per Christum, & alios sine Christo: aliis pari ratione aliquid gloriæ sperare deberet per Christum, & aliquid sine Christo, quod satis per se absurdum videtur. Quocirca, licet verum sit, illam singularem de Christo reuelationem factam Adæ, fuisse tempore posteriorem, quam primam iustificationem ipsius Adæ, nihilominus fieri potuit, ut primam iustificationem etiam per Christum acciperet, & per fidem eius, vel explicitam licet minus perfectam, vel certe per implicitam, & in ordine ad explicitam paulo post obtinendam.

Secundo explicandum est in hac solutione D. Thomæ, conseruatam rationem vel causam incarnationis: Adæ reuelatam, non fuisse primariam & per se primo intentam in hoc mysterio: Cum enim D. Thomas negat reuelatam esse Adæ causam incarnationis, non est intelligendus de omni causa, ut ex eodem alio loco probabimus, sed de illa quam ipse putat primariam, & sine qua non fieret incarnatio. Sed cur, quæso, non posset alius pariratione dicere, nobis quidem reuelatum fuisse mysterium incarnationis, illam vero causam, quæ frequentius nobis tradita est, esse nostrum statui accommodatam, in se tamen non fuisse præcipuam atque primariam, sed potius illam, quæ Adæ significata est, fuisse primam, & potissimam rationem huius mysterij, ac per se maxime sufficientem? & idem dici potest de Angelis, quibus in sua creatione hoc mysterium reuelatum est, ut ex i. p. q. 57. & 62. suppono. Et hæc ipsa interrogatio multum enervare videtur rationem, quæ D. Thomæ hoc articulo vititur. Falsum est enim, in omni reuelatione facta de hoc mysterio, assignatam esse rationem eius ex peccato primi hominis. In hac enim reuelatione facta Adæ, & Angelis, assignata fuit ratio independentis à peccato, ut declaratum est. Quod ita explico: nam si ipsi Adæ proposita esset hæc quæstio, quam D. Thomas modo versat, scilicet an eo non peccante, reuelatio illi facta, habitura esset effectum: sine dubio contrarium, quam D. Thomæ ex similitudine concluderet, hoc modo. Mihi reuelata est voluntas diuina de perficiendo hoc mysterio, propter rationem altissimam, quæ à peccato non pendet, ergo licet peccatum nunquam futurum sit, complebitur illa reuelatio, quin potius certius crederet, Deum fuisse incarnandum non existente peccato, quam eo interueniente, quia non existente peccato, nullam rationem dubitandi inueniret: illo autem existente timere posset, ne suo peccato tantum Dei beneficium impediret.

Respondetur Fateor, hæc esse improbatu difficilia, & satis concludere, & rem hanc esse incertam, & coniecturam D. Thomæ esse probabilem, non tamen conuincere: & solum videri, dici posse, D. Thomæ ideo eam partem elegisse, quia eius discursus, & ratio nitebatur reuelatione certa. Hæc autem quæ diximus de reuelatione facta Adæ, licet probabiliora sint, non tamē ita certa. Deinde, quia ille frequens modus loquendi Scripturæ, & ratio illa ex peccato sumpta toties repetita, & inculcata, multum indicant, illud fuisse primum motuum diuinæ voluntatis ad hoc mysterium perficiendum, licet, postquam illud facere decreuit, etiam Adæ reuelare voluerit, modo statui innocentie accommodato.

Difficilis est. Tercio in eadem solutione explicandum occurrat, quomodo aliqui ex Sanctis allegatis significant, Adam in eo sopore cognouisse mysterium crucis. Hieronymus enim supra sic loquitur: Primus vates Adam hoc de Christo & Ecclesia prophetauit, quod reliquum Dominus noster atque Saluator, Patrem suum Deum, & matrem suam celestem Ierusalem, & venerit ad terram, propter suum corpus Ecclesiam, & de suo eam latere fabricatus sit. Quo ultimo verbo mysterium crucis significat: & Augustinus tractat. 9. in Ioannem. post medium, explicans sacramentum in verbis Adæ latens, dicit,

Fr. Suarez Tom. 1.

Christum reliquisse Patrem, cum carnem sumpsit, matrem vero cum Synagogam repudiavit, & adhæsit Ecclesiæ, quæ formata est ex latere ipsius dormientis in cruce, & subdit: propterea immisit Deum soporem in Adam, quando hoc præsignificabatur, quia prophetia illis temporibus futuro huic temporis dispensabatur: & lib. 9. Genes. ad lit. c. 19. eundem dicit, per illam eccliam factum fuisse Adam participem tanquam Angelicæ curiæ, ut intrans sanctuarium Dei intelligeret nouissima: & idem Leo Papa & nonnulli alij indicare videntur. Dicitur fortasse, illo facto & aliis verbis Adæ, hæc omnia fuisse allegoricè significata, ipsum vero Adam, non omnia illa mysteria intellexisse. Sed contra, quia pari ratione negari poterit, cognouisse ipsum mysterium incarnationis, sed solum instinctu Spiritus Sancti locutum fuisse verba, quæ Prophetiam continerent, ad eum modum, quo Caiphas dixit, oportet ut vnus moriatur homo pro populo. Respondetur tamen, sine dubio Adam non fuisse præscium sui casus, & consequenter neque incarnationem cognouisse, ut ad illius remedium ordinata est. Quod non aliter probo, quam Augustinus autoritate supra citata: tum quia ab eodem sufficienter eo loco demonstratur: tum etiam, quia res est tam manifesta, ut nullus sit, qui contradicat. Cum ergo Sancti applicant significationem illorum verborum ad aliqua mysteria, quæ supponunt culpam, non intelligunt, Adamum omnia illa in particulari, & iuxta proprium eorum modum cognouisse, sed solum mysterium ipsum: quoad eius substantiam, & quoad summam coniunctionem cum Ecclesia sua, quæ de latere eius ædificanda erat, quod non oportet intelligi de latere Christi morientis in cruce, ita ut hoc totum Adam cognouerit, cum neque hoc per verba Adæ significatum sit, sed in communi potest intelligi de latere, id est, de amore, & de corde Christi. Et ad hunc modum cetera sunt exponenda, quæ difficultatem non habent. Quod vero ultimo dicebatur, non esse simile: quia si verba Adæ considerentur, *Hoc nunc os ex osibus meis, &c.* tantum significant substantiam mysterij, & coniunctionem Christi cum Ecclesia, modum autem per se non significant, licet interdum ad hoc accommodentur, vel extendantur: pertinet autem ad perfectionem Adæ, ut ea intelligeret, quæ verbis suis significabat: & ideo à Sanctis non solum dicitur locutum fuisse spiritu prophetico, sed fuisse vere Prophetam. Non est autem necesse, ut intellexerit omnia mysteria, quæ in illis verbis possunt inueniri, seu ad quæ possunt accommodari, quod in omnibus fere prophetis commune est.

ARTICVLVS IV.

a Vtrum principalis Christi incarnatio facta fuerit ad tollendum peccatum originale, quam actuale.

Respondetur D quartum sic proceditur. Videtur, quod 3 d. 1. q. 1. ar. 26 Et opus. 10 ar. 28. Et opus. 11. Et ar. 23. Et opus. 35. ar. 21. Deus principalis incarnatus fuerit in remedium actualium peccatorum, quam in remedium originalis peccati. Quia enim peccatum est grauius, tanto magis humana salutem aduersatur, propter quam Deus est incarnatus: Sed peccatum actuale est grauius, quam originale peccatum: minima enim pena debetur originali peccato, ut Augustinus dicit contra Iulianum. * Ergo principalis incarnatio Christi ordinatur ad deletionem actualium peccatorum, quam ad deletionem originalis peccati.

2. Præterea, peccato originali non debetur pena sensus, sed solum pena damni, ut in secundo habitum est. * Sed Christus venit pro satisfactione peccatorum, penam sensus pati in cruce, non autem penam damni, quia nullum defectum habuit diuine visionis, aut fructus. Ergo principalis venit ad deletionem peccati actualis, quam originalis.

I

3. Præ-

Li. 2. inter se
& med. 10. 3.

3. Præterea, sicut Chrysostomus dicit in 2. de compunctio-
ne cordis: Hic est affectus serui fidelis, ut beneficia domini
sui, quæ communiter omnibus data sunt, quasi sibi soli præsti-
ta reputet: quasi enim de se solo loquens Paulus ita scribit ad
Galatas secundo: Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me:
Sed propria peccata nostra sunt actualia: originale enim est
commune peccatum. Ergo hunc affectum debemus habere,
ut existimemus, eum principaliter propter actualia peccata
venisse.

Ioan. 1.

Sed contra est, quod Ioan. 1. dicitur: Ecce Agnus Dei, ecce
qui tollit peccatum mundi, quod exponens Beda dicit *.
Peccatum mundi dicitur originale peccatum, quod est com-
ple. et dicitur in munus totius mundi.

Habetur in

hoc loco.

b Respondeo dicendum, quod certum est, Christum venisse
in hunc mundum, non solum ad delendum illud peccatum,
quod traditum est originaliter in posteros: sed etiam ad
deletionem omnium peccatorum, quæ postmodum superad-
dita sunt. Non quod omnia deleantur (quod est propter de-
fectum hominum: qui Christo non inhaerent: secundum illud
Ioannis 3. Venit lux in mundum, & dilexerunt homines ma-
gis tenebras, quam lucem) sed quia ipse exhibuit, quod suf-
ficiens fuit ad omnium peccatorum deletionem. Vnde dicitur

Ioan. 3.

Roman. 5.

Romanorum 5. Non sicut delictum, ita & donum: nam
iudicium ex vno in condemnationem, gratia autem ex mul-
tis delictis in iustificationem. Tanto autem principalius ad a-
licuius peccati deletionem Christus venit, quanto illud pecca-
tum maius est. Dicitur autem aliquid maius dupliciter. Vno
modo intensius, sicut est maior albedo, quæ est intensior. Et
per hunc modum maius est peccatum actuale, quam origi-
nale: quia plus habet de ratione voluntarij, ut in secundo ha-
bitum est. * Alio modo dicitur aliquid maius extensius: sicut
dicitur maior albedo, quæ est in maiori superficie. Et hoc mo-
do peccatum originale (per quod totum genus humanum in-
ficatur) est maius quolibet peccato actuali, quod est proprium
singularis personæ. Et quantum ad hoc Christus principalis
venit ad tollendum originale peccatum, in quantum bonum
genus diuini & eminentius est, quam bonum vnius, ut di-
citur 1. Ethic. *

P. 2. q. 81.
ar. 2.

Lib. 1. Ethic.
cap. 2. circa
finem 3.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de in-
tensua magnitudine peccati.

c Ad secundum dicendum, quod peccato originali in futu-
ra retributione non debetur poena sensus: penales tamen,
quas sensibiliter in hac vita patimur, sicut famem, sitim,
mortem, & alia huiusmodi, ex peccato originali procedunt
Et ideo Christus, ut plene pro peccato originali satisficeret,
sensibilem dolorem pati voluit, ut mortem, & alia huiusmo-
di in seipso consumeret.

Loco in arg
citato.

d Ad tertium dicendum, quod sicut Chrysost. ibidem *
dicit. Verba illa dicebat Apostolus, non quasi diminueret vo-
lens amplissima & per orbem terrarum, diffusa Christi mu-
nera, sed ut pro omnibus se solum indicaret obnoxium. Quid
enim interest, si & alius præstiterit, cum quælibet sunt præstita,
ita integra sunt, & ita perfecta, quasi nulli alij ex his ali-
quid fuerit præstium? Ex hoc ergo, quod aliquis debet repu-
tare sibi beneficia Christi præstita esse, non debet existimare,
quod non sint alijs præstita: Et ideo non excluditur, quin prin-
cipaliter venerit abolere peccatum totius naturæ, quam pec-
catum vnius personæ: Sed illud peccatum natura ita perfecte
curatum est in vnoquoque, ac si in vno solo esset curatum. Et
ideo propter vniuersalem charitatis, totum quod omnibus est im-
pensum, vnusquisque debet sibi adscribere.

COMMENTARIUS.

N hoc titulo primum exponere oportet, quid significet illa particula, *principalius*, & in quo fiat comparatio. Potest enim Incarnatio dici principaliter facta propter vnum peccatum, quam propter aliud, vel quia remedium vnius fuit prius intē-

tum, quam alterius: vel quia fuit magis intentum, ut
ita dicam, appetitum, hoc est, quia ita facta est Incar-
natio propter remedium vnius, ut sine illo non fieret:
vel denique dici potest, principaliter venisse propter v-
num, quam propter aliud, quia considerata neces-
sitate, & indigentia humanæ naturæ, vnum peccatum
magis postulabat remedium, & magis misericordiā
Dei excitabat, quam aliud: & iuxta hos varios sen-
sus multa possunt hic queri: scilicet, an si non fuisset
peccatum originale Incarnatio fieret propter sola ac-
tualia, vel è contrario D. Thom. autem nihil horum
hic tractat, sed solum an Incarnatio fuerit facta pro-
pter vtrumque peccatum tollendum, & propter qd
principalis in ultimo sensu supra explicato, id est, ex
quo peccato orta sit maior necessitas in humana na-
tura, ut hoc remedio indigeret, hunc enim esse sen-
sum, patebit ex corpore articuli. Secundo, in illa cō-
paratione aduertendū est, peccatū originale, neces-
sario supponere aliquod actuale, quia cum originale
peccatum sit per modum habitus, in solo actuali pec-
cato potuit habere suam primam radicem, & funda-
mentum, non enim potuit, vel à Deo ipso solo, qui
non est autor mali culpæ, nec per bonum actum in
humana natura introduci: quando ergo originale
peccatum ad actualia comparatur, potest sub pecca-
to originali comprehendī ipsum actuale peccatum
Adæ, & Euz, per quod tota natura lapsa est, & com-
parari ad actualia, quæ postmodum addita sunt, &
hunc sensum indicat D. Thom. in corpore articuli.

b Respondet D. Thom. Christus venisse ad tollen-
da omnia peccata, sed principaliter in remedium o-
riginale, ita enim simpliciter colligenda est senten-
tia D. Thom. ut ipse satis explicuit in solutione tertij:
quanquam in corpore non simpliciter, sed cum ad-
dito concludere videatur, cum ait: Et quantum ad hoc
Christus principaliter venit ad tollendum originale pecca-
tum. Sed illa particula, *Quantum ad hoc*, non est dimi-
nuens, aut limitans conclusionem, alias simpliciter,
& absolute non satisfecisset questionij, sed habet vim
causalis, ac si diceret, & propter hoc principaliter ve-
nit Christus propter originale peccatum: & ita est
facilis littera articuli.

In quo obseruandum est primo, cum D. Thom.
explicat Christum venisse ad omnia peccata tollen-
da, quia exhibuit quod sufficiens fuit ad omniū pec-
catorum deletionem; intelligendum esse, nō solum
quia ipsa Christi opera secundum se sufficientem
valorem habuerunt: hoc enim modo etiam possent
dici sufficientia ad delenda Angelorum peccata, si
Deus voluisset, ut ad hoc etiam ordinarentur: & ta-
men de fide est, Christum non venisse propter An-
gelorum peccata, ut infra, qu. 8. & 19. latius dicitur:
intelligendum ergo est, de operibus Christi ut ab ip-
so ex Dei ordinatione, & beneplacito in hunc finem
referebantur: venit igitur, ut operaretur, & quod in
se est, sufficiens premium offerret, ut omnia homi-
num peccata, tam originalia, quam actualia tolle-
rentur.

Secundo, notandum est illud principium, quo
fundatur ratio D. Thom. scilicet, tanto principalius
ad alicuius peccati deletionem Christum venit, quo
illud peccatum maius est: quod D. Thom. tanquam
per se notū sine probatione sumit: cum tamen de ve-
ro sensu, & ratione illius, nō satis constare videatur
quia cum tam operari mysteriū Incarnationis, pro-
pter remedium peccati, quam efficere illud prin-
cipaliter propter hoc, quam propter illud, totum pen-
deat ex diuina voluntate, & ex modo, quo prædesti-
nauit hoc mysterium, non potest ex sola inæquali-
tate peccatorum colligi, principalis Deum inten-
disse per hoc mysterium vnius remedium, quam al-
terius: sed hoc sumendum esset ex Scripturis, in
quibus voluntas Dei est reuelata; sicut in quæstio-
ne præcedenti articuli dicebatur. Est enim in vtriusque
similis ratio. Sed dicendū est, ut explicando sensum
articuli

Quomodo
intelligen-
dum, Chri-
stum venisse
ad omnia
peccata tol-
lenda.

Fundamen-
tum D. Tho-
de claratur.

tituli articuli dixi, D. Thom. solum comparare hæc peccata ex parte humanæ naturæ, quodnam scilicet illorum induxerit maiorem miseriam, maioremque redemptionis necessitatem, vt ex hac parte dicatur Deus principaliter venisse propter vnum peccatum, quam propter aliud, & hoc sensu per se manifestum est hunc excessum debere fundari in maiori peccati gravitate.

Tertio, cum D. Thom. compararet hæc peccata in intentione, & dicat actuale esse grauius intensiue intelligendum est ex genere suo, nam actuale peccatum sub se completitur omnia mortalia, & quodlibet mortale grauius est, quam originale, si autem comparatio fieret de veniali cum originali, simpliciter maius malum est originale, quam veniale, quia licet hoc excedat in ratione voluntarii, tamen illud inducit veram amicitiam cum Deo, quæ sine dubio maius malum est, vt infra q. 27. iterum dicemus, & latius in 1.2. tractatur.

Quarto circa comparisonem extensiuam horum peccatorum bene notat Caieta. debere intelligi per se, quia originale per se, & ratione sua in se totam naturam, illamque à beatitudine deturbat, actuale vero per se tantum personam auertit, & ideo illud per se est grauius extensiue, atque adeo simpliciter maius malum, quia destruit commune bonum, quod diuini est. Neque obstat, quod omnia actualia peccata hominum in vnum collecta videntur maiorem Dei offensionem continere, atque adeo absolute maius malum esse quam originale peccatum, etiam vt communicatum omnibus posteris Adæ, hoc enim est per accidens, nam per se solum originale ponit impedimentum toti naturæ, & ideo in ordine ad redemptionem dicitur maiorem necessitatem inducere.

Vltimo obseruandum est, cum dicitur Christus principaliter venisse propter originale, sub illo debere comprehendi peccatum Adæ & Euz, licet actuale fuerit, vt inter exponendum titulum indicauimus. Neque enim existimandum est minus principaliter venisse Christum propter Adam & Euz, quam propter alios homines. Per originale ergo peccatum infectio totius naturæ significata est, quæ ad suam radicem est renouanda, & in illa, & cum illa tanquam quid vnum consideranda: & quamuis hæc radix proprie fuerit peccatum Adæ, & non Euz, non tamen propterea Euz excludenda est, quæ pars fuit humanæ naturæ corruptæ, propter quam totam redimendam Christus per se primo, ac principaliter venit.

c. Secundum argumentum (omisso primo, in quo nihil occurrit notandum) est huiusmodi: Christus magis satisfecit pro actuali peccato, quam pro originali: ergo principaliter venit propter illud. Antecedens patet, quia peccato actuali debetur poena sensus, originali autem non, sed tantum poena damni; sed Christus assumpsit poenam sensus, & non damni; ergo principaliter satisfecit pro actuali, quam pro originali. Respondet D. Tho. negando primum antecedens. Ad probationem vero distinguit maiorem, quia peccatum originale, licet non mereatur poenam sensus in futura vita, in presenti tamen meretur sensibilem poenam usque ad mortem, & ideo Christus, vt pro illo plene satisfaceret, usque ad mortem in hac vita passus est. Huic vero solutioni addendum est primo, Christum Dominum non minus, immo magis principaliter satisfecisse pro poena damni, quam pro poena sensus, quod enim pro utraque satisfecerit de fide certum est, vt ex art. 2. satis constet, quod vero principaliter pro poena damni, constat: cum quia grauior est, & maius malum, tum etiam, quia hæc quodammodo proximus, & intimus cōiuncta est cum culpa, pro qua Christus principaliter satisfecit. Neque vero ad satisfaciendum principaliter pro hac poena damni necessarium fuit, vt Christus eandem poenam in se susciperet, sicut neque ad satisfaciendum pro æ-

Fr. Suarez Tom. I.

terna poena sensus ignis inferni necessarium fuit, vt illam in se sustineret, sed per aliam poenam sensibilem huius vitæ, secundum se quidem, & quasi physice consideratam; inferioris ordinis, moraliter tamen infiniti valoris, pro illa perfectissime satisfecit: ita per aliam poenam proportionatam. V.g. voluntarie sustinendo carentiam gloriæ sui corporis, & quasi exilium à celesti patria, & priuationem illius claritatis, & gloriosi nominis, quæ ratione vnionis, & infiniti meriti sibi à principio conceptionis sue debebantur, per hanc inquam, vel similem poenam perfectissime, & accommodatissime pro poena damni nobis debita satisfecit: nam licet illa poena secundum se sit inferioris ordinis, quam essentialis poena damni, tamen voluntarie suscepta à tali persona habet maximam proportionem, & superabundantem valorem ad illam satisfactionem. Secundo addi potest illi solutioni, licet peccatum originale in individuo, & prout contractum, non mereatur poenam sensus, tamen, vt peccatum originale dicitur lapsum totius naturæ, etiam posse dici mereri aliquam poenam sensus: quia vt sic, includit actuale peccatum primi parentis. Neque improbabile est, si Deus toto rigore sue iustitiæ vt voluisset, potuisset punire peccatum originale poena sensus, etiam in futura vita, quod autem de facto id non faciat, fortasse merito, & satisfactioni Christi tribuendum est.

d. Argumentum tertium cum solutione facilem, & optimam doctrinam continet, quæ in sequenti disputatione fufius explicabitur.

DISPUTATIO V.

In sex Sectiones diuisa.

De primaria causa, & ratione propter quam Incarnatio prædestinata, & facta est, & sine qua non fieret.

Quamuis circa hanc questionem primam, D. Tho. solum questionem, An est, seu de existetia Incarnationis disputemus, quia vero mysterium hoc non est per se necessarium, sed ex diuina voluntate pendet, quæ non sine ratione aliqua, & sufficienti causa omnia operatur, ideo simul de causa, seu fine præcipuo, propter quem hoc mysterium factum est, necessario differimus: & quia propterea rationem, & causam Incarnationis facta est, propter, quæ est prædestinata, ideo, vt primam originem, & causam huius mysterii inuestigemus, ordo etiam, & modus æterni consilij, & prædestinationis diuinæ circa hoc præsertim mysterium inquirendus nobis est: quo inuento & cognito, questiones à D. Thom. his articulis propositas facile expediemus. Nec vero tractanda sunt hoc loco omnia, quæ de Christi prædestinatione dici possunt, cum de hac re, proprium tractatum habeat D. Thom. infra q. 24. Sed ea solum attingemus, quæ ad explicandam rationem diuini consilij, vel necessaria, vel opportuna videntur.

SECTIO I.

Quomodo inter actus diuinæ scientiæ, & voluntatis ordo prioris & posterioris secundum rationem intelligendus sit.

Priusquam de modo diuini consilij in prædestinatione Incarnatione dicamus, præsentem dubitationem præmittere oportet, in qua nonnulla tractanda sunt, quæ ad præsentem materiam necessaria, ad plures vero alias vtilia fore existimo. Primum est, quomodo in actibus diuinæ voluntatis, vel intellectus ordo quidem secundum prius & posterius, seu signa quædam priora & posteriora à Theologis distinguantur, cum illi actus æterni sint, & omnino simul, imo in re ipsa prorsus idem. Propterea enim Gabriel. Gab. in 3. dist. 2. dub. 3. secutus Otham in 1. dist. 9. Otham] L 2 quæst.

Christum po-
tius pro poe-
na damni
quam sensus
satisfecisse.

*Scotus,**Ordo prioris
et posterioris
in actibus in-
tellectus, et
voluntatis
diuina.**D Thom.
Caietan.
Ferrar.
Augusti.**Dubium.**Caiet. opinio**Impugnatur*

quæst. 3. omnino negat hæc signa, vel hunc ordinem in mente, & voluntate diuina. Scot. vero in 3. d. 7. q. 3. & dist. 19. q. 1. non solum hæc admittit, verum etiam dicit vnum esse prius natura alio, vt illi tribuit Capreolus in 3. dist. 1. q. 1. art. 3. in principio, eumq; impugnatur. Cum enim Scotus distinctionem quandam formalem admittat in Deo, fortasse etiam intellexit in re ipsa, & quasi ex natura rei inueniri etiam posse in diuinis actibus hunc ordinem prioris, & posterioris, vel forte (quod magis credendum est) ordinem rationis fundatum aliquo modo in ipsa re, vocauit ordinem naturæ. Veritas ergo est, quanquā in actibus diuini intellectus & voluntatis secundum se, & in re ipsa vere ac formaliter nullus sit ordo prioris & posterioris, esse tamen (vt ita dicam) virtute, quatenus ibi est fundamentum, vt nos vnum esse priorem alio secundum rationem cōcipiamus: quia licet Deus vnico & simplicissimo actu omnia intel- ligat & velit, tamen quia inter scientiam & voluntatem, & inter res ipsas cognitās, vel amatas, est quædam connexio & dependentia, ad hanc explicandam concipimus nos vnum in diuina mente, vel voluntate, vt prius vel posterius alio, & hoc modo distinguuntur in his actibus signa priora & posteriora, nō secundum rem, sed secundum rationem. Et hoc sensu explicatus ordo hic à nullo Theologorum negatur, & illo sæpe vitur D. Tho. 1. p. q. 14. 19. & hoc art. 3. ad 4. & alij Theologi in 2. dist. 15. & 41. & Caiet. latè hic, & Ferrar. 4. contra Gentil. 55. ad finem. Vbi, licet hæc signa impugnare videatur, tamen intelligit, si ex natura rei distinguantur, non vero secundum rationem, & eodem modo loquitur Capreolus supra D. Augusti. libris de prædest. & gratia sæpe hanc doctrinam supponere, & illa vt videtur, & lib. 5. Confess. cap. 9.

Sed tunc occurrit secundo loco explicandum, unde aut quomodo hic ordo, vel signa rationis sumenda nobis sint in scientia, vel voluntate diuina, & in rebus prout sub talem scientiam & voluntatem cadunt. Caietan. enim hoc loco ex natura & ordine ipsarum rerum, quæ scientiæ aut voluntati diuinæ obijciuntur, hoc generaliter elicere conatus est. Distinguit enim tres ordines rerum, naturæ, gratiæ, & vniōis hypostatice. Et primum ordinem dicit supponi secundo vt fundamentum eius, & similiter secundum, tertio. Vnde concludit, omnia quæ pertinent ad ordinem naturæ, in quo dicit contineri omnia peccata (etiam peccatum Adæ) omnia, in quæ illa prius præiudici à Deo, quam videantur, vel prædestinantur ea, quæ pertinent ad ordinem gratiæ, & loquitur Caietan. aperte de scientia visionis, & nō tantum de scientia simplicis intelligentiæ.

Sed hæc scientia aliis etiam discipulis D. Thom. non placet, & merito: multa enim inuoluit, quæ stare non possunt. Quod primo patet exemplis, mors enim prædestinati ad ordinem naturæ spectat: & tamen præscientia illius mortis non antecedit in Deo electionem talis hominis ad gratiam & gloriam, cum potius talis mors cum talibus circumstantiis, sit effectus talis prædeterminationis, & electionis. Deinde peccatum crucifigentium Christum pertinet ad ordinem naturæ, vt ipse dicit, quis autem intelligat antea præiudici Deum peccatum crucifigentium Christum, quam Christum ipsum prædestinauerit? Similiter ipsum peccatum Adæ, est de ordinatio à fine supernaturali, ergo non potuit præscientia talis peccati præcedere voluntatem, seu præscientiam gratiæ. Neque distinctio qua Caietan. vitur, difficultatem expedit. Dicit enim peccatum, vt est contra ordinem naturæ, præcognosci in primo ordine naturæ: vt vero est priuatio gratiæ cognosci in secundo: hæc enim distinctio intelligi plane non potest, præsertim in his peccatis, quæ ex primario obiecto suo sunt contra supernaturalem ordinem gratiæ, vt est, verbi gratia, peccatum infidelitatis, & fuit et-

iam peccatum Adæ, quod per se primo contrarium fuit diuino præcepto positiuo: & peccatum crucifigentium Christum, quod suam potissimam malitiam habuit ex dignitate diuinæ personæ hypostatice vnite humanitati. Secundo principaliter hic lapsus Caietani ortus videtur ex variis causis: primo, quia non animaduertit, quamuis ordo naturæ supponatur gratiæ per modum subiecti, & fundamenti: non tamen quicquid pertinet ad ordinem naturæ habere cōnexionem aliquam cum ordine gratiæ, neque è contrario, quicquid est in ordine gratiæ dependere, vel necessario supponere omne id quod pertinet ad ordinem naturæ: ergo nulla est ratio, ob quam omnia quæ pertinent ad ordinem naturæ dicantur priora in cognitione, quam ea quæ pertinent ad ordinem gratiæ, quia seclusa cōnexionem, & dependentiam ipsarum rerum inter se, nullum est fundamentum huius ordinis, & idem est de ordine naturæ & gratiæ respectu vniōis hypostatice. Quod exemplis etiam facile declaratur, si enim, vt Petrus iustificetur, impertinens est, quod Paulus habeat naturalem pulchritudinem, vel scientiam, cur dicemus hoc necessario debuisse antea præfieri à Deo quam illud. Et idem est de vniōe hypostatice, si comparatur ad res vel effectus naturales, qui ad illam omnino non pertinent. Secundo confundit Caiet. ordinem executionis cum ordine intentionis, qui sunt valde diuersi: & quod est prius in vno, potest esse posterius in alio, & ideo licet in executione natura supponatur gratiæ, tamen in intentione non est necesse. Vnde quod Caiet. & multi alij sentiunt ante electionem ad gloriam supponi præscientiam hominis prædestinati, vt iam producti in esse naturæ, reuera non est necessarium; sicut in Christi humanitate non necesse est intelligere illam fuisse antea præiudici, vt existentem in esse naturæ, quam prædestinatam ad vniōem hypostatice; sed potius prius & per se ordinata est ad vniōem, & ideo producta est vt vniretur. Et idem videre est in gratia & gloria animæ Christi, non enim illa anima prius visa est gloriosa quam vnita; sed potius è contrario; quia quamuis gloria pertineat ad secundum ordinem, & vniō ad tertium; tamen gloria data est illi anime propter vniōem; & vt proprietates consequens illam. Et in electione ad gloriam, & ad merita simile viderelicer, est enim prior electio ad gloriam per modum intentionis, quamuis merita sint in executione priora.

Tertio, non distinxit Caietan. in assignando hoc ordine scientiam simplicis intelligentiæ à scientia futurorum, quæ supponit voluntatem liberam Dei, quod tamen facere oportebat; quia licet respectu scientiæ simplicis intelligentiæ, quæ omnino necessaria est, natura supponatur gratiæ saltem respectu eiusdem, quia est subiectura eius; tamen respectu liberæ voluntatis hoc non est necessarium; potuit enim Deus priusquam rem aliquam naturalem futuram esse præficeret, libere velle gratiam & gloriam producere, & propterea velle creare res secundum esse naturale, vt in eo possit fundari esse gratiæ & gloriæ, quod Deus per se primo voluit ordine intentionis: vel certe, quamuis Deus non velit gratiam & gloriam, nisi volendo simul personas gratiæ & gloriæ capaces, & ideo simul videatur velle ordinem naturæ propter ordinem gratiæ & gloriæ: non est tamen necesse, vt in aliquo signo intelligatur velle naturam per se & absolute, prius quam velit illam in ordine ad gratiam & gloriam obtinendam, sed simul vult illam propter hunc finem, & licet in genere causæ materialis possit dici natura prior gratia: tamè in genere causæ finalis gratia & gloria est simpliciter prior, & ideo nō oportet, vt ante voluntatem dandi gratiæ & gloriæ, supponatur præscientia rei secundum esse naturæ, loquendo, vt dixi, de scientia visionis, quæ supponit voluntatem. Vnde tandem videtur lapsus

Iapetus Caietanus, volens ita condistinguere hos tres ordines, ut cadunt sub diuinam voluntatem, & præscientiam, ac si primus, scilicet ordo naturæ, quoad multos effectus non posset pendere in cognitione & præscientia à secundo, scilicet, ordine gratiæ, & vterque à tertio: quod tamen falsum est, quia iusti ordines sunt ita inter se connexi, ut tres naturales ordinantur, prout expetit ad effectus prædestinationis gratiæ & gloriæ, & affectus gratiæ & gloriæ, ad vniionem hypostaticam, & è contrario, ut ex hac illi oriuntur. Sic Beata Virgo prædestinata est ad tantā gloriā, quia mater Dei hominis futura erat, & ceteri omnes prædestinati sunt ad gloriā Christi, eisq; gratia & gloria datur propter Christū & eius merita, vita etiā hominis, licet in se naturalis sit, interdū sit supernaturali modo, & supponit vniionē hypostaticā, ut patet in his quos Christus suscitauit & sic de aliis.

Aliter Scotus locis supra citatis distinguit hæc signa ex maiori similitudine, vel propinquitate effectuum Dei cum ipso Deo, utens illo principio, ordinare volens, prius vult id, quod est propinquius finis, quam ea quæ magis distant: Deus autem & eius bonitas, & gloria est finis operum eius, & ideo illud intelligitur esse prius in voluntate diuina, quod est Deo ipsi propinquius atq; ad ipsius gloriā magis accommodatum. Sed hæc sententia Scoti neque sufficienter rem explicat, neque omnino vere, & vtrumque patebit ex dicendis.

Dicendum est ergo hunc ordinem prioris & posterioris considerari à nobis posse, vel intellectū diuino respectu voluntatis, vel in ipsamet scientia Dei, seu inter res ipsas scitas: vel in voluntate, seu inter res prout diuinæ voluntati obiectantur. Primo ergo modo, ratio prioris & posterioris petenda est ex naturali connexionē, quæ est inter intellectum & voluntatem, & vtriusque actus, intellectus enim mouet voluntatem proponendo obiectum: & hac ratione intelligimus aliquem actum intellectus diuini præcedere actum voluntatis, quia voluntas non fertur nisi in rem cognitā: voluntas vero est, à qua procedunt omnes actiones liberæ, & ideo principū est omnium rerum creatarum, & omnium operum Dei in omni ordine naturæ & gratiæ, & vniionis hypostaticæ: & propterea scientia istarum rerū quatenus existentium vel futurarum in aliqua differentia temporis, intelligitur esse in Deo posterior quā actus liberæ voluntatis, & hoc modo distinguitur in Deo duplex scientia, simplicis intelligentiæ & visionis, & illa antecedere dicitur voluntatem, hæc vero subsequi, quod intelligendum est respectu eandem rerum, & obiectorum, respectu quorum habent ordinem supra explicatum; nam si ad diuersa obiecta & disparata comparentur, nullum habent inter se ordinem, ut magis ex sequentibus constabit. Sed hic oportet advertere, scientiam illam, quæ autem dicit voluntatem Dei, quamquam simpliciter tantum sit de rebus possibilibus; tamen per eam cognoscere Deum, quid vnacumque causa effectura sit, si in esse producatur; & cum his, vel illis circumstantiis ad operandum applicetur; quod non solum de causis necessario ac naturaliter operantibus, sed etiam de liberis voluntatibus verissimum existimo, ut in speciali tractatu de hac scientia diuina demonstratum est. Ex quo vterius fit, prius ratione quam Deus ab æterno aliquid extra se producere voluerit præcon-

gnouisse innumeros & plane infinitos modos, quibus posset vniuersum condere, & homines ac Angelos creare, & ad beatitudinem consequendam ordinare, cum diuersis circumstantiis, cum his vel illis auxiliis; imponendo hæc vel illa præcepta, permitiendo has vel illas tentationes, &c. & in omnibus cognouisse, quid euenturus esset, si hoc vel illo modo res crearentur, & disponentur. Inter quos modos elegit hunc, quem per fidem cognoscimus executione mandasse. Ad hunc ergo modum scientia hæc non solum absoluta rerum possibilem, sed etiam quasi conditionata rerum futurarum, antecedit voluntatem Dei, quæ voluntate posita, vel prædefiniente, vel permittente, seu quæ est effectui accommodata, statim posterius ratione intelligitur Deus scire omnia futura, seu ea videre vel vtrabso-

lute futura, vel ut suæ æternitati præsentia. Sed occurrit hoc loco difficultas de diuina voluntate & scientia, ut versantur circa finem & media, vtra sit altera prior. Et præsertim an intentio finis supponat scientiam mediorum. Et ratio dubitandi, quæ ex dictis oritur, est, quia scientia non supponitur voluntati, nisi quatenus illi proponit obiectum; sed per scientiam mediorum ut sic non opponitur obiectum intentioni finis: ergo non est, cur ad illam secundum rationem supponatur. In contrarium autem est, nam si quis velit finem, non præscius mediorum, quibus illum consequetur est, necesse est, ut vel inefficaciter illum intendat, vel certe, ut sese exponat periculo non assequendi finem intentum; & consequenter, ut talis intentio finis non sit ex se certa & infallibilis, sed potius temere seu imprudenter habita aut saltem non ex perfecta & exacta prudentia. Propter has dubitandi rationes diuersimode loquuntur nonnulli Theologi in hac re. Quidam enim simpliciter negant, scientiam mediorum supponi in Deo ante intentionem finis, propter rationem priorem, supponat.

Alij vero id simpliciter affirmant propter posteriorem rationem. Vtrique tamen minus distincte loquuntur, non satis distinguentes diuinam scientiam & voluntatem. Supponimus ergo in primis, hanc difficultatem præcipue versari de fine, qui per media libera comparandus est, id est, per media, quæ sint actus liberi alicuius voluntatis creatæ vel ab illis pendeant; nam de ceteris, quæ vel à solo Deo immediate, vel per solas naturales causas efficienda sunt, nulla est difficultas, ut ex dicendis clare constabit. Deinde oportet supponere ex dictis hic, & latius i. p. quæst. 14. quādam esse scientiam, quæ cognoscuntur media ad aliquem finem, solum ut possibilia & de se sufficientia, quæ ad scientiam simplicis intelligentiæ spectant: aliam vero esse scientiam, quæ cognoscuntur media ut futura & non solum ut sufficientia, sed etiam ut efficacia: hoc autem contingit dupliciter. Vno modo, ut illa futura tantum sub conditione cognoscantur, id est, quod, si hoc fiat, illud sequetur, quæ ad scientiam simplicis intelligentiæ reuocatur, & ab aliis mediis, seu conditionata appellatur: & in hac materia adeo est necessaria, ut nonnulli ob illius ignorantiam, aut quia illam vel admittere, vel aperte confiteri verentur, confuse valde rem hanc pertractent. Alia est scientia mediorum absolute futurorum, siue ea sit in prædefinitione diuinæ voluntatis, siue per modum intuitionis in præsentia æternitatis. Denique in voluntate distinguenda est duplex intentio finis, alia est omni ex parte absoluta & efficax, quæ Deus omnino vult, talem finem re ipsa fieri seu obtineri, quomodo vult gloriā prædestinatis. Alia est intentio inefficax respectu finis ut in re ipsa obtinendi, quæ à Theologis vocatur voluntas antecedens, quomodo Deus vult, & intēdit gloriā omnium hominum, etiam reprobatorum.

His ergo positis dicendum in genere est, omnem intentionem finis supponere aliquam scientiam mediorum, non tamen quamcumque, sed sibi proportionatam. Priorem generalem partem probat ratio dubitandi posteriori loco facta. Posteriorem vero partem seu exceptionem probat altera ratio priori loco posita; & vtrique sigillatim declaratur. Nam in primis intentio inefficax seu voluntas antecedens finis supponit scientiam mediorum, saltem ut possibilem, seu sufficientem; quia Deus hoc modo vel le aliquem finem nihil aliud est, quam velle, ut quātum est ex parte sua, talis finis obtineatur seu executioni mandetur: ergo non potest Deus habere huius-

An intentio finis in Deo scientiam mediorum ante intentionem finis, supponat.

Intentio finis supponit scientiam proportionatam mediis.

modi intentionem, nisi præsciat, posse se adhibere sufficientia media, per quæ possit talis finis obtineri, & ex parte sua paratus sit ad talia media adhibenda ex vi illius intentionis: supponit ergo sine dubio hæc voluntas huiusmodi scientiam, non supponit autem scientiam alicuius mediij vt futuri, quia cum ille finis non intendatur vt efficaciter in re ipsa ponendus, necesse non est, vt præcognoscantur media, efficacia, seu futura, quia hæc non sunt necessario adhibenda ex vi talis intentionis: ergo non est, cur ante illam talis scientia medijs præquiratur. At vero intentio efficax finis supponit necessario in Deo scientiã medijs efficaciam & futurorũ saltē conditionatã, quia ex vi talis intentionis infallibiliter applicanda sunt talia media: hoc autem fieri non posset, nisi eorum scientia præsupponeretur, ergo, &c. Probatur minor, quia Deus non potest applicare talia media, nisi ex præscientia eorum, operatur n. per intellectũ & voluntatem, & cum certitudine providentiæ: hæc autem præscientia non sequitur ex voluntate finis, quia ab illa nullo modo penderet. Imo talis intentio finis libera omnino est: hæc autem scientia est naturalis supposita veritate obiecti: vnde ex hac parte hæc est secundum rationem prior, & præterea, quia, nisi hæc scientia præsupponeretur, non esset certa infallibilis efficacia talis intentionis suæ. Hoc autem in particulari melius declaratur: nam electio, v.g. Petri ad gloriam supponit, Deum præcognisse media, quibus ipse valet, eum infallibiliter ad gloriam perducere: nimirũ ita voluntatē eius mouendo ac regendo, vt sine periculo finalis lapsus ad gloriã transmittatur. Vnde, si media per quæ Petrus consecutus est gloriã, liberē ab eo sunt executioni mandanda, necessarium cōsequenter fuit, vt Deus præsciret illa media, non tantum vt possibilia, sed etiã vt futura, seu vt infallibiliter ab ipso Petro volenda, si Deus hoc vel illud, circa ipsum operetur, quia, nisi hoc modo essent præscita, non essent infallibilia, neq; consentanea efficaci intentioni finis. Ex qua efficacia sumēda est tota ratio ac necessitas huius scientiæ. Quia absolutũ Dei, ppositum tale est, vt eo posito, necessarium omnino sit fieri q. vult, ita vt per nullã potentiã possit impediri, vel frustrari, ergo necesse est, vt Deus vel per hanc voluntatem & ppositum suum immediate exequatur, quod intendit, & tunc non indiget alijs medijs, vel, si per alia media eam voluntatem exequatur, necesse est, vt illa habeat ita subiecta & subordinata suæ potentiæ ac motioni, vt infallibiliter faciant, q. ipse vult fieri: alioquin non erit effectus infallibilis ex vi prioris intentionis, talis aut subordinatio intelligi non potest sine prædicta scientia, cum Deus non operetur, nisi per scientiam & voluntatem. Et cōfirmatur, quia nisi intelligatur Deus ita præscius medijs ante hanc intentionem, cōcipiendus esset tanquam intendens prius finem, & postea cogitans de medijs & illa inquirens, hoc autem inuoluit imperfectionem repugnantem Deo, quia talis modus volendi & intendendi finem, est valde p. ceptus & improvidus: vnde etiam homo qui cordatus est in volendo, priusquam definita voluntate statuatur aliquem finem cōsequi, cogitat de medijs, quibus potest talem finem cōparare, iuxta illud quod Luc. 14. Christus Dominus dixit: *Quis ex vobis volens turrim edificare, non prius sedens computat sumptus, qui necessarii sunt, &c.* Est autem differentia inter nos & Deum, quoad hoc, quia nostra voluntas, quamvis sit omnino absoluta & definita ex parte nostra, tñ in effectu præstando, seu cōsequendo nō habet infallibilē efficaciam, neq; hoc est debitũ perfectioni eius: & ideo vt intra suum ordinem prudēter intendat aliquem finem, non est necesse, vt prius homo sit certus de futuro euentu medijs, oportet tamen, vt saltem, habeat probabile iudicium, ex quo concipiat humanam spem cōsequēdi finem per talia media, alioqui temere & imprudenter intenderet. Secus vero est in Deo propter infallibilem efficaciam vo-

luntatis eius, ad quam necessarium est, vt non ex p. babili spe, sed ex certa scientia, ab intentione finis ad medijs executionem procedat: hæc ergo scientia tanquam omnino naturalis Deo ac necessaria præsupposito obiecto, supponenda necessario est in Deo ante efficacem voluntatem, seu intentionem finis.

Atque ita soluitur facile prima ratio dubitandi proposita, nam, licet per hanc scientiam medijs formaliter ac præcise sumptam non proponatur obiectum intentioni finis quantum ad rem illam, quæ vt finis cognoscitur & proponitur, deferuit tamen hæc scientia, vt consecutio talis finis proponatur vt possibilis, vel etiam vt certo futura, si hæc vel illa media adhibeantur, intentionem autem voluntatis fertur in finem vt cōsequendum, seu in consecutionem eius, vt in re ponatur: & ideo ad talem intentionem finis, talis medijs præscientia necessaria est. Vnde etiam fit, quod voluntas medijs, virtualiter saltem includatur in intentione finis; & ex hac etiam parte prærequiritur scientia medijs, ne intentio in efficaciam sit, aut impediri possit. Vltimo addendum est, absolutam scientiam medijs vt futurorum non præsupponi in Deo ordine rationis, sed subsequi potius ad efficacem intentionem finis. Probatur, quia in primis talis scientia non est necessaria ad intentionem finis, sufficit enim alia, quæ à nobis explicata est, non est ergo cur præsupponatur. Deinde, quod talia media sint absolute futura penderet ex diuina voluntate: ergo talis præscientia supponit voluntatem ipsorum medijs, & voluntas medijs supponit voluntatem finis; ergo de primo ad vltimum, scientia absolute futurorum medijs subsequitur potius, quam antecedit voluntatem finis.

Ex quo obiter colligitur, medium præcognitum, non posse esse rationem intendendi finem: nam, si præcognoscatur vt absolute futurum, potius intentio finis est ratio huius præscientiæ, si vero præcognoscatur vt futurum, tantum scientia conditionata, licet hæc præsupponatur ad intentionem finis, non tamen vt proponens voluntati rationem tendendi in finem, sed vt proponens conditionem necessariã, sine qua nō posset efficaciter intendere finē, vt in electione prædestinatorũ ad gloriã vt ad coronam & brauiũ, quis supponatur conditionata scientia meritorũ, id est, q. illi habebunt merita si Deus eos moueat, & tamen illa merita non sunt ratio eligendi p. destinatorum, sed conditio necessario præcognoscenda illo modo, vt voluntas diuina possit eos efficaciter eligere. Et in illo exemplo Euangelico, nō ideo aliquis turrim edificat, q. habeat sufficientes sumptus, ad edificandã illã: non est n. hæc ratio intendendi talē finē, sed habitatio, aut defensio ab hostibus, vel securitas, aliquidve simile, est tamen præscientia sumptuũ, conditio necessaria ad eã intentionē, ne temere habeatur, effectusq; priuari possit. Et ratio generalis est, quia finis non penderet à medijs, vt à ratione propter q. amatur, sed potius è contrario: penderet tamen ab illis quoad executionem, quæ dependentia reducitur ad genus causæ efficientis; & ideo dicta præscientia medijs supponitur vt conditio necessaria ad efficaciter intendendum finem.

Hic igitur est ordo rationis, qui inter diuinam voluntatem & intellectũ à nobis potest excogitari. Secundo in rebus ipsis, quæ sub scientiam vel voluntatem diuinam cadunt intelligimus ordinem prioris & posterioris, qui non potest fundari in ipsa scientia, vel voluntate secundum se, quia illa in se omnino vna est, & simplicissima, & veluti generaliter indifferens ad omnia: debet ergo fundari in ipsis rebus, quæ scientiæ vel voluntati obiciuntur, prout inter se habent aliquam dependentiam, vel connectionem. Sed hoc aliter intelligendum est in scientia simplicis intelligentiæ, aliter in voluntate: in scientia enim simplicis intelligentiæ, quia illa est omnino necessaria, & quasi accommodata ipsis rebus, quæ

Solutio rati-
o dubitan-
di.

ita

ita intelligitur, prout in se sunt, vel esse possunt, totus ordo prioris & posterioris inter res scitas sumendus est ex intrinseca & connaturali connexion, vel dependentia ipsarum rerum inter se: qualis est, v. g. inter essentialia & passionem, inter subiectum & accidens, & sic de aliis. Quocirca in hac scientia illud intelligitur esse prius, à quo aliud pendet, illud vero posterius quod pendet ab alio, quia autem connexa inter se non sunt, non est vnum alio prius vel posterius. At vero in voluntate, quæ libera est, si absolute & simpliciter loquamur, non potest sumi hic ordo prioris & posterioris ex solis rebus ipsis, prout habent inter se intrinsecam & connaturalem habitudinem, neque prout vna est nobilior alia: quia liberum est voluntati diuinæ velle effectum minus nobilem excellentiori pratermissio, sæpe etiam per voluntatem liberam vnum effectum ordinat ad alium, qui inter se nullam habitudinem, aut ordinem postulabant, quæ omnia videntur per se manifesta. Sumendus ergo ex hic ordo ex habitudine, quam inter se habent diuini effectus in ordine diuinam voluntatem ordinantem vnum ad aliud, & volentem vnum propter aliud, vel, vt proprie loquamur, volentem vt vnum sit propter aliud. Et iuxta hæc, illud intelligitur esse prius in voluntate diuina, quod est tanquam ratio & finis alterius: illud vero posterius quod est propter aliud, licet in re ipsa prius intelligamus Deum exequi medium quam finem.

Et hinc inferitur primo, licet, vt dixi, absolute & simpliciter ordo rerum, prout cadunt in diuinam voluntatem, non sit sumendus ex rebus ipsis secundum se, sed prout voluntati obiciuntur; tamen supposita in Deo aliqua voluntate per modum intentionis finis recte ac consequenter intelligi aliquid prius cadere in voluntatem diuinam, quam aliud, si ita sunt essentialiter subordinata, vt vnum ab alio pendeat: seu si vnum per se sit propinquius fini, quem proxime attingit, & aliud non nisi remote, & mediâ te altero, vt supposita in Deo electione predestinati, consequenter intelligitur Deus velle iustificationem, & vocationem eius: sed quia hæc mediâ ita inter se sunt subordinata, vt vocatio proxime ordinetur ad iustificationem, iustificatio vero ad gloriam, inde intelligimus, prius Deum voluisse hunc iustificare, quam vocare. Et hoc sensu est verum illud principium, quo Scotus vtitur in hac materia: ordinate volens prius vult id, quod est fini propinquius. Dupliciter enim potest dici aliquid propinquius fini quam aliud, vno modo quia sunt mediâ per se subordinata, vt explicatum est, & hoc modo est verissimum principium, quia proximum medium comparatur ad remotum per modum finis & ideo intelligitur prius cadere in voluntatem, alio modo dici potest aliquid propinquius fini, quia est illi similius, vel quia videtur melius, vel accommodatius ad talem finem, & hoc sensu vtitur Scotus illo principio: sed in eo neque necessarium esse, nec semper verum. Primum patet quia non est necesse, vt Deus velit id, quod est sibi similius, vel propinquius, ergo multo minus necessarium est, vt illud prius velit, quin potius supra ostendimus, non esse necesse, vt Deus semper eligat id, quod in se videtur vtilius & convenientius. Secundum probatur, quia alias quo aliquis esset maior in gloria & beator, eo intelligeretur fuisse prior in electione diuina, quia est Deo propinquior & similior, hoc autem falsum est, sicut licet cælum sit nobilior terra, non est necesse intelligere, Deum prius voluisse creare cælum quam terram, aut leonem quam equum; si fortasse leo nobilior est: quia ordo obiectu, vel mediorum in ordine ad voluntatem eligentis, vel amantis, non attenditur iuxta mensuram perfectionis eorum, nec iuxta similitudinem, vel propinquitatem, quam habent in esse rei (vt ita dicam) cum fine, sed ex dependentia, vel connexion, quam habent inter se in ordine ad voluntatem amantis, vel eligentis. Nam si hanc non habeant, alia

propinquitas in perfectione est accidentaria respectu huius ordinis prioris & posterioris, quia potest voluntas libera omnino simul diligere id quod magis vel minus perfectum est: & similiter potest eligere medium, quod in re ipsa est minus utile, vel minus coniunctum fini, quia mensura electionis non est finis, secundum quod in se est magis vel minus coniunctus cum hoc, vel illo medio: sed prout intentus est ab operante, fieri autem potest, vt operans pro sua libertate tali modo intendat finem, vt ad illum consequendum non indigeat optimo medio, seu propinquiori ad finem: & tunc non est necesse, vt ex vi talis intentione illud eligat: ideoque pro libertate sua potest eligere medium minus accommodatum, quia illud sufficiens est ad implendam voluntatem suam. Quapropter ad assignanda huiusmodi signa prioris & posterioris in voluntate diuina, oportet considerare res, quæ sunt finis, & mediâ, non solum iuxta proportionem, vel similitudinem, quam à parte rei habent, sed multo magis in ordine ad eligentem.

Sed hic occurrit triplex difficultas. Prima est quomodo possint res in diuinâ voluntate habere aliam habitudinem finis & mediorum, quam ex natura sua habeant, quod in doctrina à nobis tradita plane supponitur: est autem difficultatis ratio; nã, quando Deus dicitur velle aliquod medium propter aliquam finem extrinsecum; ad quem illa res, quæ est medium, natura sua non tendit, sed ordinatur tantum per extrinsecam intentionem agentis; tunc (inquam) vel Deus imprimit in illa re aliquid; quo inclinatur, seu tendat in illum finem; vel nihil imprimit. Primum intelligi non potest, quia nequit in vniuersum declarari, quid sit illud, quod tali rei intrinsece additur, eo quod ordinetur in extrinsecum finem. Quod si aliquando id reperitur, iam res illa, vt sic affecta, non ordinatur in finem extrinsecum, sed intrinsecum & connaturalem, vt, v. g. homo ordinatur ad beatitudinem supernaturalem vt ad finem, mediâ gratiâ, & charitate, quibus ille finis intrinsecus, & connaturalis est, quamuis respectu hominis dici potest extrinsecus, seu additus ex intentione extrinseci agentis. Si vero dicatur secundum, scilicet Deum ordine medium in finem extrinsecum, nihil nouum intrinsecum imprimendo ipsi medio, id etiâ est difficile ad intelligendum: quia hæc ordinatio medijs in finem, nihil addit ipsi Deo, vt supponimus iuxta veriorum & fere certam opinionem, quæ actus liberi nihil reale addit voluntati diuinæ: ergo, si nihil etiam addit ipsi medio, non est vnde sumatur illa denominatio, qua talis res, quæ est medium, dicitur ordinata in talem finem. Quod aliter in hunc modum explico, nam hæc denominatio, vel est intrinseca, vel est extrinseca; extrinseca esse non potest, cum neque ab intrinseco manet, nec sit ei connaturalis, neque proueniat ab aliquo intrinseco su peraddito vt supponitur. Quod autem neque extrinseca esse possit, probatur quia nulla est forma, vel actus extrinsecus à quo sumi possit: nam, vel illa forma est extra Deum; & hoc non, vt est per se notum, quia hic solum agimus de medijs vt à Deo in finem aliquem ordinantur: neque etiâ potest esse in Deo, quia in eo realiter nihil est, nisi actus voluntatis, à quo, vt realiter in Deo existit, non potest hæc denominatio sumi, quia vt dictum est, tali actui ex eo, quod terminetur ad tale obiectum, nihil reale additur, à quo possit hæc denominatio sumi. Vnde hoc ipsi aliter confirmatur & declaratur, quia omnis noua & realis denominatio necessario supponit aliquem realem additionem, vel mutationem vnde sumatur, quia intelligi non potest quod, eisdem rebus eodem modo se habentibus, aliqua denominatio realis in eis reperiat: sed hanc rem ordinari à Deo in talem finem extrinsecum est denominatio realis, non intrinseca & connaturalis tali rei, sed superaddita: ergo necessario debet oriri, aut ex mutatione facta in ipsa re, aut ex additione facta ipsi Deo: sed hæc additio secluditur, vt supponimus:

*Dub. pri-
mum.*

*Res seu me-
dia quomo-
do ordina-
tur à Deo
in extrin-
secos fines.*

*Quomodo se
habent volun-
tas in electi-
one mediorum
tendentium
in eundem fi-
nem.*

mutatio etiam in re nō fit, quia nihil ponitur intrinsecum in ipsa, nullo ergo modo intelligi potest talis ordinatio. Et confirmatur, nam hac ratione non intelligitur Deus velle aliquid liberē, nisi dando aliquid esse vel mutationem aliquam efficiendo in obiecto voluto, quia, cum non velit per additionem vel mutationem, quā in ipso Deo fiat, non potest dici volens, nisi ob mutationem vel additionem; quā in obiecto faciat, ergo similiter, &c.

Responsio.

Respondetur, difficultatem hanc ex professo tractandam esse 1. p. q. 19. multum enim pendet ex illa difficili quaestione, quid addant actus liberi diuinæ voluntati. Nunc breuiter dicitur, negari nullo modo posse, quin sepe velit Deus, vnam rem propter aliquem finem sibi extrinsecum, ad quem natura sua non ordinatur, quamuis enim hoc aliquibus obsecrum videatur propter difficultatem tactam, & ideo aliter loqui videantur, mihi tamen, res vtdixi, indubitata videtur, si recte expendatur. Vt ergo declareretur, in primis statuendum est, nullum medium ordinari à Deo ad aliquem finem, quin sit accomodatū & vtile ad illum consequendum, hoc enim in omni electione, seu voluntate prudenti necessarium est, & in hoc summam perfectionem habet voluntas diuina. Rursus hæc proportio, seu vtilitas medij ad finem, necesse est, vt conueniat medio secundum se, seu quod in eo supponatur obiectiue, (vt sic dicam) seu in potentia ad electionem seu voluntatem, per quam in talem finem ordinatur. Patet, quia electio non dat medio vtilitatem, ergo supponit illam. Antecedens probatur, quia medium nō ideo est vtile, quia eligitur, sed potius ideo eligitur, quia est vtile: ergo ante electionem supponitur vtile & proportionatum.

Vtilitas medij ad finem aliquo modo supponitur.

Obiectio.

Dices, hoc esse verum in voluntate creata, non autem in diuina, tum quia voluntas diuina est efficax sui obiectis, quod non habet creata. Vnde Deus extra se non vult aliquid, quia est bonum, sed potius volendo illud, facit vt sit bonum, tum etiam, quia sepe Deus eligit medium ad finem ex se prorsus improporionatum, quale fuit inungere luto oculos cæci nati ad vsum illi præstandum, & eligendo illud fecit illud proportionatum, & vtile ad illum finem.

Responsio.

Ad priorem partem respondetur, illud esse verū de obiecto diuinæ voluntatis prout actualiter existēte, si enim accipit bonitatem vel vtilitatem à diuina voluntate quoad actualem existentiam nihilominus tamen bonum illud seu medium secundum se, seu in esse essentiae consideratum, & obiectiue præcognitum ac voluntati propositum, necessario supponitur vt ex se aptum in potentia ad talem finem, & hoc modo nos loquimur. Vt v.g. satisfactio vel meritum Christi, quamuis nunquam existeret, nec Deus vellet illud fieri, ex se, seu in esse possibili seu essentiae consideratum, habet proportionem, valorem, & maximam vtilitatem ad finem redimendi homines à peccato. Et hoc modo dicimus, ad electionem seu voluntatem talis medij (& simile est in reliquis) supponi proportionem seu vtilitatem ad talem finem etiam in ordine ad diuinam voluntatem secundum esse in potentia, quamuis secundū actualem existentiam procedat ab ipsa voluntate.

Ad posteriorem partem dici posset, in illo exemplo & similibus, illud non fuisse medium ad efficiendum vel consequendum illum finem, sed ad significandum aliquid, vel certe ad hoc vt miraculum notius ac euidentius esset, dum apertius constaret, factum esse absq; vilo medio naturali, imo cum maiori subiecti repugnantia perfectum esse. Sicut, quando Elias, antequam ignem de celo peteret, qui sacrificium consumeret, magnam aquæ copiam super sacrificium fudit, nō est vsus illo medio ad consumendum sacrificium, sed ad hoc solum vt diuinā operatio notior fieret, ad hunc autem finem tale medium ex se habet proportionem & vtilitatem.

A. Adde vero vltius, interdum Deum vt huiusmodi medij, quæ ex se non solum videntur carere proportionem, sed etiam esse potius impedimenta, & finit contraria, ipsum vero Deum virtute sua vt eis, vt instrumentis, atque adeo vt mediis instrumentarijs ad finem suum consequendum. Tunc vero dicendum est, in huiusmodi medijs supponi altem obedientialem potentiam, vel passiuam vel actiuam (de qua infra quaestione 13. longus sermo nobis futurus est) & ratione huius potentiae habent ex se, seu vt supponitur voluntati diuinæ, vtilitatem seu proportionem obedientialem in ordine ad talem finem, ratione cuius apta sunt eligi vel amari propter illū.

Hinc vero (quod ad rem, de qua agimus, maxime spectat) intelligitur, hanc vtilitatem vel proportionem, quam in medio supponi dicimus, etiam respectu diuinæ voluntatis, non necessario consistere, in aliqua reali habitudine, quam ex se habet tale medium ad talem finem; neq; in naturali inclinatione ad illum, seu interdum esse positam in aliqua capacitate vel potentia obedientiali, vel in aliqua proprietate, ratione cuius potest talis res commode ad talem finem ordinari, vt v.g. aurum vel argentum est ex se aptum, vt sumatur vt instrumentum ad commutationes humanas, & in pretium seu pecuniam consignetur, quæ proportio in aliquibus proprietatibus naturalibus eius, fundamentum habet, quamuis non ponat in eo aliquam habitudinem, vel inclinationem intrinsecam ad talem finem. Idem videre licet in aquæ ablutione respectu huius finis. Ratio autem non est alia, quia hoc est sufficiens fundamentum ex parte obiecti, vt voluntas libera tali re vtatur in ordine ad talem finem.

Atq; hinc tandem concluditur quod intendimus, sepe rem vnam ordinari per diuinam voluntatem ad finem sibi extrinsecum, etiam si in ea nulla fiat mutatio, sed ordinatio sit prorsus extrinseca. Hoc probatur primo manifestis exemplis, nam ordinavit Deus incarnationem, vel passionem Christi ad redemptionem nostram, qui finis omnino extrinsecus erat incarnationi, quæ tamen in se eadem omnino est, quæ esse posset sine ordinatione ad talem finem. Dices, aliquid peculiare additum esse incarnationi ex vi illius finis, scilicet, modus in carne passibili. Sed hoc nihil refert, quia non solum ille modus, sed ipsa incarnatio ordinata est ad talem finem: imo illemet modus, & ipsa Christi passio potuit ordinari aut permitti à Deo sine tali fine propter alias causas, ita vt omnia, quæ in Christi passione contigerunt, eadem omnino fierent, solumq; deesser ordinatio ad talem finem. Dices, semper in re ipsa seu ipsi medio aliquid peculiare addi ex vi talis intentionis & ordinationis ad talem finem, vt in prædicto exemplo additum est, quod Christus ipse obtulerit passionem suam propter redemptionem nostram; quod non potuit oriri nisi ex eo, quod Deus ordinaret passionem eius in illum finem: & ita semper saluari potest, quod ordinatio diuina vnus rei ad extrinsecū finem causet in re aliquid speciale, quod nō posset, nisi ex illo fine oriri. Sed quidquid sit de illo peculiari exemplo, an, scilicet, verū sit, non potuisse Christum in voluntate humana habere illū actum referendi passionem suā in nostrā salutem, nisi diuina voluntas, eadem passionem in eūdem finem præordinasset: nā fortasse potuit de potentia absoluta aliter contingere, vt parebit ex infra dicendis de humana Christi voluntate: quidquid (inquam) de hoc sit, nil obstat, quo minus ipsa Christi passio extrinsecus sit relata in finem redemptionis per diuinā voluntatem priusquā per humanā: illa ergo relatio est prorsus extrinseca sine vlla mutatione, quæ in ipso medio fiat: imo illa alia relatio, quæ per specialem actum voluntatis humane Christi facta est, fuit quasi nouum medium ex eodem fine redemptionis ac diuina voluntate præordinatum.

Adde-

Varit ex-
plicit declar-
atur.

Addere etiam possumus alia exempla, in quibus a parte causa secundæ nihil peculiare fit, quo medium ordinatur ad finem à Deo intentum, sed solū diuina ordinatio seu intentio intercedat, sine qua posset fieri totum id, quod in re fit, propter alium finem, vt v.g. cum Deus permittit peccatum in prædestinato, vt fit ei occasio maioris boni, illa permiffio, seu carentia auxilij efficax est medium ad salutem prædestinati, ad quem finem à nullo alio, nisi à Deo ordinatur, & tamen eadem omnino permiffio esse posset sine tali fine. Similiter permittit Deus venditionē Iosephi factam Aegyptiis à fratribus eius ex intentione exaltandi Iosephum, & per eum saluandi multos populos vt dicitur Genes. 50. & ex intentione etiā repræsentandi in ipso venditionem Christi: ad quos fines fuit medium ordinatum tam permiffio, quam etiam ipsa venditio, quoad actionem physicā & materiale, & tamen nullus ordinauit illū actum in talem finem, nisi Deus sua voluntate, nihilque in re ipsa fuit in tali fine, quod nō posset esse sine ordinatione ad talē finem, aliāq; exempla infinita ex diuina Scriptura peti possunt, ex quibus certissime cōstat, posset res ex voluntate diuinā habere rationem seu habitudinem mediij & finis, quam ex natura suā non habent, absq; eo quod, vel rei, quæ vt medium assumitur, aliquid in re addatur ex eo quod fit propter talem finem, neq; etiam finis aliter in re fiat, eo quod per illud remedium comparetur, cum possit per aliud medium idemmet finis obtineri.

Ratione præterea declaratur hæc veritas primū à posteriori, quia voluntas humana potest hoc modo operari, & referre media ad finē: ergo multo magis hoc potest voluntas diuina: antecedens cōstat, quia eādem actionem dandi aliquid potest voluntas humana velle & imperare ex intentione huius vel illius finis, absq; eo quod actio illa alia sit, vel aliter fiat in re ac physice, sed solum moraliter per denominationē ab actū voluntatis, cōsequenter autē probatur quia hoc pertinet ad perfectionem diuinæ voluntatis, vt eminentiori modo possit quidquid voluntas humana potest, quod imperfectionem nō includat. Dices, hoc contingere in humana voluntate, quia elicit diuerfos actus, quibus exteriori actionē potest in diuerfos fines referre, & ita ab eis potest denominari exterior actus ordinatus in hunc vel illum finem, quod in voluntate diuina nō habet locum. Respondetur, in hoc consistere eminentiam diuinæ voluntatis, vt sine his imperfectionibus possit, quicquid creata voluntas recte operans cum illis potest. Vnde potest etiam talis ratio à priori, nā voluntas diuina, eo quod & est summe libera & summus ac purissimus actus, summamq; habet perfectionem tā in potestate & libertate volēdi, quam in modo, simul potest & velle libere obiecta creata, & tamen illa velle absq; vlla summutatione, seu reali additione illi facta, ergo ex eadē summa perfectione, potestate & libertate potest Deus velle hoc medium propter hūc vel illū finem extrinsecū pro suo arbitrio, & sine vlla mutatione, vel reali additione, quæ in ipso Deo fiat, quia hæc repugnant perfectioni eius. Neq; etiam est necesse, vt aliquid speciale addatur ipsi rei, quæ est medium præter ipsum esse eius, quia hoc non requiritur ex vi solius ordinationis in extrinsecum finem, neq; ad illam aliquid semper conducit.

Ad difficultatem ergo in principio positam respondetur, eandem fieri posse in omni actu libero voluntatis Dei, nā ab huiusmodi determinatione libera denominatur Deus volēs, hæc autem denominatio nec sumitur ab aliquare, quæ addatur ipsi Deo neq; etiam sumitur ex mutatione, quæ in obiecto fiat ex efficacia diuinæ voluntatis, tum quia hæc denominatio volentis, cum sit perfectæ & vitalis, non potest cōcipi aut intelligi, quod sit omnino extrinsecum, tū etiā quia non ideo Deus vult creaturam, quia in illa facit mutationē, seu quia illa aliter se habet ex ef-

ficacia diuina, sed potius è contratio, quia Deus vult creaturā, ideo illi dat esse, seu illam transmutat. nam operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ: vnde vere ac proprie ex amore libero creaturā illas producit, iuxta illud. *Sic Deus dilexit mundum. vt Filium suum vnigenitum daret.* nō ergo denominatur Deus amas libere creaturas ab intrinseca mutatione in creaturis facta, sed ab intrinseco amore, qui re vera in ipso Deo est. Tum deniq; quia multæ voluntates Dei libere intelliguntur, quæ per se ipsas nō faciunt mutationem in creaturis: huiusmodi est dilectio prædestinatorū, per quā infallibiliter destinantur ad vitam æternam, nam per eam vt sic nō fit mutatio in prædestinatis, sed ex vi illius Deus habet voluntatē circa media & effectus prædestinationis, per quam facit mutationes in electis ad finem illum cōsequendū necessarias. Similiter voluntas, qua Deus voluit homines redimere, quatenus ratione distincta est à voluntate Incarnationis, nō facit mutationem in creaturis, sed solum est propositum quoddā efficax in Deo, ad quod cōsequitur voluntas mediōrum, quibus executioni mandatur illud prius propositum. Imo iuxta veriore sententiā non est diuina voluntas, quæ immediate facit mutationes in creaturis, sed per voluntatem applicatur diuina potētia executiua, à qua immediate profluunt creaturæ & mutationes earum. Prius ergo secundum rationem, quam ab executiua potentia Dei manet aliquid in creatura vult Deus applicare suam potētiam ad id efficiendum: atq; ita ante omnem creaturæ mutationem intelligitur Deus velle aliquid, sic ergo in præfenti potest Deus velle aliquid propter aliquem finē extrinsecum, etiā si in re voluta nihil amplius efficiat, quam si propter alium finem, vel etiam sine vilo sine extrinseco, sed propter se ipsam tantum illa veller. Quomodo autem hæc denominatio volendi libere intelligi possit in Deo, absq; reali additione intrinseca alicuius perfectionis liberæ, cum tamen non sit prorsus extrinseca, vnum est ex diuinis mysteriis, quod humana ratione nec comprehendendi, nec declarari posse existimo. Sed non propterea tribuendum est Deo aliquid, quod sine imperfectione intelligi nō potest, quale est, quod aut non sit volens creaturam per intrinsecū actum suum, aut, quod sit volens per aliquid reale, ita adiunctū voluntati suæ ab æterno, quod simpliciter posset non esse. Sed fatendum est, tam esse eminentem & perfectū, simplicissimū illū actum volūtatis, quo Deus se necessario amat, vt per illum omnino realiter immutatū, vel actum possit velle vel nolle creaturas. Ex quo resultat, nostro modo intelligendi, terminatio talis actus ad tale obiectum creatū per respectum rationis, qui nō fundatur in mutatione creaturæ, sed potius est, quasi prima radix & origo ex parte Dei mutationis eius.

Hoc autem supposito, ad difficultatem in principio tactā respondendū est, rem à Deo volitā propter extrinsecū finem denominari ordinatā ad talem finem, non semper ab aliqua re, quæ intrinsece ei addatur, sed ab actū voluntatis diuinæ qui ad illam terminatur ratione talis finis. Neque ad hoc necesse est intelligere in Deo mutationem, vel additionem realem, sed solū respectū rationis propter summam eminentiam & simplicitatem volūtatis eius, vt dictū est.

Secunda difficultas circa eandem doctrinam est, quomodo in volūtate diuina possit aliquid esse prius ordine intentionis, & nō executionis, aut è cōuerso. Et ratio difficultatis est, quia hæc voluntates non videntur in Deo distingui, etiam secundum rationem. Probatur, quia voluntas Dei absoluta est efficax eorum quæ vult: ergo si Deus habet intentionem efficacem alicuius finis, illam et voluntas est efficax illius finis: ergo est sufficiens ad exequendum illum: ergo est etiam voluntas executiua: ergo non distinguitur in Deo illæ voluntates. Et confirmatur, quia respectu mediōrum non distinguitur in diuina.

Solutur ratio dubitans.

Quomodo sit alius o r do intentio nis, quam executionis in diuina voluntate.

na vo.

na voluntate electio ab usu: ergo nec respectu finis distinguitur intentio ab executione, quatenus est à diuina voluntate, est enim eadem proportio & ratio scilicet, quia Deus eadem determinatione voluntatis suæ, quæ eligit aliquod medium, exequitur illud.

Responsio.

Respondetur nihilominus doctrinam propositā sumptam esse ex communi modo sentiendi & loquendi Theologorum, qui tractantes specialiter de nominū predestinatione & electione dicunt, Deum prius secundum rationem eligere seu diligere predestinatum, quam predestinare seu ordinare media, per quæ salutem est consequendus, cuius rationem reddens D. Thom. 1. p. quæst. 23. art. 4. ait, eam esse, quia voluntas finis prior est, quam ordinatio mediorum per quæ finis est consequendus, constat autem executionē finis esse posteriorem ordinatione mediorum, nam per ipsa media fit: ergo supponit illa doctrina, intentionē finis in Deo esse priorem ipsa executione. Vnde iidem Theologi docent, hanc dilectionem predestinati, quæ per modum intentionis, non esse ex meritis eius quamvis glorificatio sit ex meritis, quæ glorificatio est executio prioris intentionis, & ex parte Dei includit etiam voluntatem, ut conferentē gloriam, & ut exequentem id; quod per priorem dilectionem intentum ac predestinitum erat. Nec solum circa vltimum effectum predestinationis, sed etiam circa intermedios hæc distingui possunt, quatenus in eis ratio finis proximi respectu alius cuius mediū reperitur. Sic enim Deus prius secundum rationē vult hūc hominem peccatorem hic & nunc iustificare, & propterea consequenter vult, ut hic & nunc contritionem habeat: & ob hanc intentionem præbet illi vocationem, quam scit futuram efficacē seu infallibilem, quā propterea Augustinus sæpe appellat vocationē secundam propositum gratiæ Dei, quia, scilicet, procedit ex intentione efficaci iustificandi talem hominem. Præcedit ergo secundum rationem hæc intentio, postea vero subsequitur voluntas exequens, quia Deus præbet in exercitio concursum actuale ad contritionem habendam, vel ad infundendam iusticiam. Quod autem in his exemplis declaratum est, in aliis Dei voluntatibus, & effectibus simili modo & ex eadē causā & radice reperitur.

Ratio.

Ratio autem à priori est, quam significauit D. Thomas; quia Deus propriissime & perfectissime operatur propter finem, scilicet a perfectione, quæ in hoc genere operandi seu causalitatis in nobis reperitur, quando enim voluntas nostra propter finem operatur, illud imperfectionis est, quod actus ipse volendi realiter à voluntate procedat, & vnus actus ab alio, scilicet, electio ab intentione, quando distinctæ sunt: tamen ex parte obiecti, quod finis sit ratio volendi media, ad perfectionem spectat, quia operari ex proposito, & ex cognitione finis ad perfectionem simpliciter spectat; ut constat ex 1. 2. q. 1. art. 1. Hoc ergo modo conuenit Deo operari propter finem, & ita de ipso Scriptura loquitur, *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus & propter nimiam charitatem suam, quæ dilexit nos Deus, Filium suum misit.* Ephes. secundo. Ergo quamvis Deus vnico & simplicissimo actu intendat finem, & velit media vsque ad ipsam finis consequutionem, quod nos pluribus actibus facimus, nihilominus sicut in nobis secundum rem distinguitur ordo intentionis ab ordine executionis, ita in Deo distinguendi sunt secundum virtutem seu rationem.

Præterea 16

Confirmatur ac declaratur primo, quia Deus ita vult vnum propter aliud, ut ordinet vnum in aliud ut in finem, ut recte docuit D. Tho. 1. p. q. 19. art. 5. quia alias non operaretur Deus perfecto modo, ergo vel ordinat Deus medium in finem à se intentum, vel non intentum: hoc posterius impossibile est, quia finis non est ratio volendi media, nisi ut amatus & intentus: ergo necesse est finem esse intentum prius secundum rationem, quam media in ipsum ordinem-

tur, ergo etiam in Deo finis est prior ordine intentionis, quamvis in executione sit posterior. Deniq; declaratur exemplo intellectus, in quo, licet Deus vnico & simplicissimo actu omnia intelligat; nihilominus secundum rationem prius concipitur ut intelligens essentiam rei, quam proprietates, & principia, quam conclusionem, quæ ex illis sequitur: quia ex parte obiecti perfecta cognitio vnus, & edet ab alio, non vero è conuerso: sic autem se habet finis ad voluntatem sicut principium ad intellectum: ergo etiam in voluntate Dei prior est secundum rationem intentio finis, quam voluntas mediorum, & consequenter etiam est prior, quam ipsamet voluntas Dei, ut applicans media, vel causas: per quas finis intentus executioni mandatur.

Vltimo declaratur hoc ipsum, respondendo ad difficultatem propositā, quæ facilius expeditur, supponendo (quod supra tetigit) quamvis Deus omnia faciat, quæ absolute & efficaciter vult, quomodo dicitur omnia operari secundum consilium voluntatis suæ, non tamen immediate per voluntatem suam exequi quod vult, sed per omnipotentiam suam, quam applicet ad opus, tanquam immediatum operandi principium. Ut docuit D. Thom. 1. p. q. 19. art. 4. ad 4. Hoc ergo supposito, quamvis Deus vno simplicissimo actu voluntatis, & intendat aliquem finem, & applicet suam potentiam ad exequendum illum, nihilominus possunt facile in eadem voluntate hæc duo ratione distingui, & vnum etiam esse prius altero secundum rationem. Vnde fieri potest, ut quoad intentionem voluntas diuina se sola illam habeat, & intendat talem finem, in executione vero non sola ipsa, sed cum causa secunda illum efficiat, ut cum Deus intendit, ut Petrus sit beatus, ex se & per se solum habet illud propositum, quod tamen non per se solum exequitur, sed eleuando & adiuvando voluntatē & intellectum Petri. Vnde etiam intelligitur, in ipsis obiectis harū voluntatum esse aliquam diuersitatem penes quam potest hæc distinctio rationis attendi, nā intentio finis versatur circa ipsum finem secundum se, ut obtineatur, seu ponatur in esse, & ut sic non includit media nisi virtute, neq; etiam includit formalem applicationem omnipotentis diuinæ ad operandum: voluntas autem exequens versatur circa media ut executioni mandanda, vsq; ad vltimam affectionem ad finem exequendum necessariam. Quod si nulla sint necessaria media, neq; alie cause præter diuinā voluntatem, & potentiam, tunc ibi non erit propria intentio, quæ dicit habitudinem ad media: vnde neq; oportebit ibi distinguere ordinē intentionis ab ordine executionis, aut voluntatem intendentem ab exequente, nisi quis velit secundum rationem distinguere voluntatem diuinam, ut terminatam ad existentiā ipsius rei, ab eadem voluntate, ut applicante suam potentiam ad dandum tale esse, quod certe non repugnat, quamvis nobis non sit necessarium.

Tandem hinc fit, ut intentio finis interdum nullā specialem rationem, vel dispositionem ex parte obiecti seu creaturæ requiratur, & tamen, quod voluntas exequens illum finem, huiusmodi rationem vel dispositionem supponat, ut in electione & glorificatione predestinatorū videre licet. Sic enim expeditur illa vulgaris interrogatio, quomodo sine meritis vellet Deus glorificare, quem gratis diligit & eligit, cum in re non det gloriam, nisi propter merita, quandoquidem non aliter dat, quam dare vult, & disposuit, responsio enim est, voluntatem illā electiuiam, quæ rationem intentionis habet, non supponere merita tanquam rationem vel dispositionem in obiecto seu persona prærequisitam ut à Deo eligatur, sed potius esse effectū talis electionis: & hac ratione verum est, Deum non intendere salutem predestinati propter merita eius, quamvis ex vi illius intentionis velit, ut in re non habeat gloriam nisi per merita, & consequenter, ut ad voluntatem executionis gloriæ suppona-

Illatione tandem.

ponatur hæc ratio & quali dispositio ex parte obiecti, scilicet, quod habeat merita. Vnde cauenda est equiuocatio illius particulæ *propter*, nam vt dicit causam finalem, seu rationem obiectiuam, propter quam Deus intendit talem finem, sic Deus non vult gloriam prædestinati propter merita eius; vt vero dicit rationem medij, & quali dispositionis seu causæ moralis, sic vult Deus, vt prædestinatus habeat gloriam propter merita, seu per merita; & ad hunc modum philosophandum est in mysterio Incarnationis, ad explicandam primam rationem, quæ Deum mouit ad illud volendum seu intendendum, vt latius in sequentibus dicturi sumus.

Fortis dubitatio, an intentio finis in Deo sit prior ratione quæ dicitur, ut obiectum prædeat.

Tertia difficultas circa prædictam doctrinam est, quia videtur in ea supponi, Deum velle finem sine dependentia à medijs: hæc enim sola ratione potest dici in Deo voluntas finis prior electione mediorum, aut finis eadere prius in voluntatem Dei, quam media, quia est independens ab eis quoad intentionem: hic enim nulla alia ratio prioritatis excogitari potest. Hoc autem, quod in hac doctrina supponitur, videtur plane falsum, nam ille modus intendendi prius finem, quam media, imperfectionem inuoluit. Nos enim ideo prius intendimus finem: & postea ad electionem mediorum procedimus, quia quando nobis finis proponitur, non habemus præsentia omnia media nec indicamus quod eorum cōuenientius & vtilius sit, & ideo post intentionem consulimus, & ad cōsiliū sequitur electio. Et simili ratione sepe antecedit electio vsū, quia cum eligimus, non statim indicamus de omnibus circumstantiis adhibendis in executione medij, & præsertim an hic & nunc expediat. At vero in Deo non est hæc imperfectio, nam simul habet præsentia, tã finem quam media omnia, simulq; comprehendit ac iudicat, quam sit vtile vnumquodq; vel cōueniens, & cum quibus circumstantiis, & quomodo, ergo non oportet intelligere etiam secundum rationem, Deum intendere finem independentem à medijs, sed omnino simul intendere finem per hæc media. Vnde confirmatur, nam cum duplex intelligi possit modus intendendi finem, vnus absolutus à determinatione mediorum in particulari, sed virtute tantum & cōfusa illa includendo, alius determinando particularia media in ipsam intentionem finis, hic posterior est sine dubio perfectior, quia est simplicior, expressior: & magis comprehensiuus: ergo hic est Deo attributus. At vero in hoc modo intentionis nō est prior finis, quam medium, sed sunt omnino simul. Et confirmatur secundo, quia, vel Deus potest velle finem & media hoc modo, scilicet, cum mutua dependentia, vel non. Hoc posterius dici non potest, quia in eo modo volendi nulla est implicatio contradictionis, nullave inuoluitur imperfectio, & alioqui voluntas Dei est libera & omnipotens, si autem potest ita velle, ita sane vult: quia hic modus magis consentaneus est perfectioni eius, vt ostensum est.

Duplex consideratio a diuina voluntate.

Declaratio huius difficultatis magnam, vt existimo, lucem afferet, huic disputationi, & omnib; quæ in ea dicenda sunt, ne fortasse ob varium vsū vocum in æquiuoco laboremus, quod in hac quaestione multis vereor accidisse. Principio ergo considerandum est, aliud esse loqui de diuina voluntate adæquate & secundum rem, aliud vero præcise secundum abstractionem & considerationem rationis nostræ. Difficultas enim proposita videtur procedere de diuina voluntate priori modo spectata, quo modo certissimum est, Deum simul & eodem omnino actu velle finem, vt exequendum per illa determinata media, per quæ in re ipsa illud exequitur, seu consequitur. Atq; hoc & nihil aliud probant rationes adductæ. Quo sensu etiam dici verum, intentionem finis habere connexionem cū electione talium mediorum in illo adæquato, & (vt ita dicam) integro actu voluntatis. Et in eodem sensu est etiam

Alind est, assertio prius alio, aliud, esse independentem ab illo.

verum, cōsecutionem finis sic intenti habere dependentiam à talibus medijs, quatenus ex vi dictæ voluntatis sine illis non obtinebitur, sicut etiam è contrario media pendunt à fine, quia nisi ille esset intentus, ipsa non eligerentur, nec mandarentur executioni ex vi talis voluntatis. Neque enim est inconueniens, inter finem & media esse hanc mutuatam dependentiam in diuersis generibus causarum, nam media pendunt à fine in suo genere causæ finalis, finis autem à medijs in genere causæ efficientis, vel dispositiue. Nos autem fere in tota hac disputatione, non hoc modo loquimur de diuina voluntate: sic enim nihil est in illa prius aut posterius, neque huiusmodi consideratio nobis deseruit ad declarandas primas rationes diuinæ prouidentie & prædestinationis: loquimur ergo secundum præcissionem rationis nostræ: & hoc modo dicimus, vnum motuum in Deo esse prius alio, aut vnā voluntatem esse alia priorem, vt intentionē electione.

Vt hoc autem declaratur, est considerandum secundo non esse omnino idem, quod intentio sit ratione prior electione talij medij, & quod sit omnino independens ab illa, seu non habens cum illa necessariā connexionem (hic enim, breuitatis causa, omnem connexionem necessariā inter duas res, dependentiam vocamus, & è conuerso carentiam prædictæ connexionis, appellamus independentiā) igitur aliquid esse prius alio secundum rem vel rationem latius patet, quam esse independens, quod est esse posse sine illo: anima enim prior est naturaliter suis potentijs, & materia sua quantitate, quamuis, & anima cum potentijs, & materia cum quantitate sua, necessariā habeant connexionem naturalem, ita vt sine illis esse non possint. Vnde Aristoteles in Prædicam. cap. 11. prioritatē naturæ quæ in causalitate cōsistit ab ea distinguit, quia dicitur prius id, quod non conuertitur subsistendi cōsequentiā; & illam ab hac separari posse affirmat, potest enim causa esse necessario coniuncta cum effectu, & finis cum medio vnicō ac necessario, sine quo obtineri non potest non ergo repugnat aliquid esse prius alio, vno modo, quamuis aliunde habeant inter se ita necessariā connexionem vel dependentiam, vt illud, quod prius dicitur, non possit esse sine posteriori. Duobus ergo modis possumus intelligere in Deo intentionem finis esse priorem electione mediorum. Primo, solū ratione causalitatis seu habitudinis, quam obiecta inter se habent: quia vnū est ratio volendi aliud, & non è conuerso. Secundo, ratione independentiæ, quia, nimirum, intentio finis possit optime esse & ad effectum perducij sine talium mediorum electione. Priori modo in vniuersum verum est, intentionem finis etiam in Deo esse ratione priorem electione, distinguendo ac præcindendo secundum rationem vnā ab alia. Probatur, quia licet voluntas diuina ex parte sui actus non habeat propriam causam, potest tamen habere rationem obiectiuam, vt supra dictū est, & constat ex 1. part. quæst. 19. art. 5. sed hoc modo finis est ratio volendi media, & non è conuerso, etiā in Deo: ergo secundū rationem prius est volitus finis, quam media. Imo etiā ex parte actus, distinguendo secundum rationem, voluntas finis potest dici ratio voluntatis mediorum, ad eum modum quod vnum attributum diuinum dicitur ratio alterius vt intellectus, verbi gratia, voluntatis: sicut ergo hoc modo intellectus diuinus dicitur esse prior ratione, quam voluntas, & scientia, quam amor, ita voluntas finis est prior ratione voluntate mediorum. Quia vero hæc prioritas non infert alteram, vt dixi, ideo non sequitur, neq; est in vniuersum verum, voluntatem finis, ita esse priorem voluntate mediorum, vt possit esse sine illa, nam interdum est necessario cum illa coniuncta, seu illam secum necessario affert, quamuis non semper, neq; in omnibus eodem modo, quod superest explicandam.

Tertio

*Quomodo
intentio finis
media com-
prehendat.*

Tertio ergo aduerendum est, omnem intentionem finis includere aliquo modo media vel explicite, vel implicite, vel in communi, vel in particulari, cuius ratio est, quia intentio est efficax voluntas consequendi finem: consecutio autem dicitur habitudinem ad media, per quæ comparandus est, & sine quibus obtineri non potest, finis autem prout intentus ab operante, interdum habet necessariam habitudinem ad determinatum medium, quæ connexio interdum oritur ex fine ipso secundum se, ut si quis hodie existens Salmanticæ, intendat post aliquod tempus esse Compluti, necesse est, vt velit iter agere, quia finis ille habet necessariam connexionem cum hoc medio: aliquando vero illa connexio oritur ex speciali modo adiuncto ipsi fini vel consecutioni finis ab operante seu intendente finem, ut in exemplo posito, si quis non tantum velit ire Complutum, sed etiam commode, &c. talis intentio habebit connexionem, non solum cum illo communi medio iter agendi, sed etiam cum tali medio, scilicet vtendi curru aut equo ad iter agendum, vel, si in ipso fine adiungatur talis circumstantia temporis, v.g. existendi crastina die Compluti, necesse est, vt sit connexa non solum cum electione agendi quouis modo iter, sed determinate velociter currendi. Ex quibus exemplis etiam intelligitur talem esse posse intentionem finis, vt non habeat connexionem necessariam, cum electione huius, vel illius medij, si nimirum, nec finis secundum se, nec ratione modi, quo intenditur, tale medium determinatè requirat, tunc enim ex vi intentionis sequetur quidem electio alicuius medij, non tamen huius potius quam illius, sed id proueniet ex libertate eligētis, vel ex aliis rationibus, quas potest in medijs considerare, præter utilitatem finis. Ex his ergo constat, quando intentio finis sit prior, quàm electio formalis & expressa determinati medij, non solum prioritate causalitatis, sed etiam subsistendi consequentia, quando vero solū priori modo, si enim finis sic intentus omnino requirit hoc medium, tunc licet intentio eius sit prior causalitate, non tamen subsistendi consequentia, quia non potest esse talis intentio, quin talem electionem secum afferat supposita sufficiente cognitione & iudicio, prout in Deo supponitur: si vero finis sit intentus non limitatur ad hoc medium, sed variis modis ac viis obtineri potest, tunc, quamuis contingat, ex libertate operantis huius intentioni cōiungi electionem talis medij determinate, nihilominus illa intentio ex se manet prior tali electione, non solum causalitate, sed etiam subsistendi consequentia, quia nihil repugnaret esse sine illa.

Hæc autem tota doctrina, quæ vniuersalis est, ad Deum applicari potest, vtendo nomine causalitatis late pro quacunque ratione: nam vterq; intentionis modus explicatus potest intelligi in Deo absque vlla repugnantia vel imperfectione, quia liberū est Deo, velle quemcunq; finem creatum, vno vel alio modo, prout sibi placuerit, & vno modo potest habere connexionem cum vno medio, & alio modo non habere illam, vt exemplis facile declarari potest, nam Deus intendens redemptionem hominum, potuit illam simpliciter & absolute intendere, nihil aliud addendo, & hoc modo non habet necessariam connexionem cum electione vniōis hypostatice, quia potuit Deus per alia media homines redimere: potuit etiam in ipsa intentione adhibere modum, scilicet redimendi homines optimo modo, seu ex perfecta iustitia, & hæc intentio habet necessariam connexionem cū electione vniōis hypostatice, quia non poterat alio modo talis redemptio perfici. Simile quid videre licet in ea intentione, qua Deus dilexit prædestinatos ad gloriam, potuit enim illis gloriam intendere, solū vt beatitudinem ab ipso præstandā, & vt sic non haberet talis intentio connexionem cū meritis, seu cum voluntate dandi merita prædesti-

natis, & si sola vis illius intentionis consideretur, verum est, quod posito illo decreto, prædestinati consequerentur beatitudinem, etiam si non haberent merita, quia, si Deus non elegisset hoc medium, prouideret alium modum consequendi beatitudinem: nunc autem, quia Deus illi intentioni adiunxit electionem talis medij, scilicet meritorum, ideo respectu illius integræ voluntatis ac prouidentiz verum est dicere, prædestinatum non consecuturum gloriam, nisi habeat merita. Alio vero modo potuit Deus habere decretum dandi gloriam, vt coronam iustitiæ, & hoc modo habet necessariam connexionem cū voluntate dandi merita, ita vt licet sit prior illa, non tamen possit esse sine illa: constat igitur, interdum intentionem finis esse priorem electione mediorum subsistendi consequentia, interdum vero minime, sed habere necessariam connexionem cum illa, & quando, & quomodo vtrumque contingat.

Dicit aliquis, quia ratione intelligi potest, cum decreto Dei sit æternum & simplex, quo vult finem consequi per hoc medium, v.g. gloriam Petri per martyrium, manere hoc decretum firmum & stabile circa finem, non existente tali medio? nam, si non existit tale medium, signum est, Deum non elegisse illud in suo æterno decreto: ergo necesse est omnino non manere illud decretum, quod Deus habuit: nam cum sit omnino simplex, non potest manere circa finem, si non manet circa medium.

Respondeo, negando hoc vltimum. Nam, licet ille actus sit simplicissimus, nihilominus, vt est determinatio libera ad exteriora obiecta, non est ex parte eius seu ex simplicitate eius necessaria connexio inter ipsum, vt terminatur ad vnum obiectum, & vt terminatur ad aliud, nisi inter ipsa obiecta inter se ea connexio reperitur. Quapropter, si finis nec ratione materialis obiecti, seu rei intentæ, nec ratione motiui, nec ratione modi, quo intenditur, habet necessariam connexionem cum tali medio, neque etiam determinatio libera, quæ est in Deo ad finem per modum intentionis, habebit ex parte actus diuini necessariam connexionem cum determinatione libera eiusdem actus ad tale medium. Quod quidem aliis innumeris exemplis declarari potest: nam licet Deus eodem decreto simplicissimo secundum rem voluerit creare omnes angelos, v.g. quos nunc creauit, nihilominus potest facile intelligi, voluntatem creandi vnum angelum non habere necessariam connexionem cum voluntate creandi alterum, etiam secundum præsentem determinationem liberam, quam Deus habet, quia ex parte obiectorum nulla est connexio, & ex parte solius diuini actus esse non potest, quia non repugnat, manere eandem determinationem ad vnum obiectum, & non ad aliud, & idem est de voluntate, qua Deus voluit dare iusticiam Adæ, & permittere peccatum eius, & de alijs similibus: alioqui fatendum esset, omnia, quæ Deus ab æterno voluit facere, aut permittere, talem habere connexionem in illo decreto diuino, vt de quolibet sit verum dicere, si illud non eveniat, nihil ex omnibus alijs esse futurum ex vi præsentis decreti, quia ablato vno effectu, auferetur decretum circa illud, si autem circa vnum auferatur, consequenter auferendum est circa omnia alia, quia simplicissimum est. Quod si hoc est absurdum, vt reuera est, & potest illud decretum, licet in se sit simplicissimum, retineri circa vnum obiectum, & non circa aliud, consequenter idem dicendum est, quotiescunque obiecta secundum se non requirunt connexionem.

Ratio autem à priori est, quia determinatio libera nihil reale addit diuinæ voluntati, sed idem omnino actus seipso terminatur liberè ad hoc vel illud obiectum, prout Deus vult, solumq; ei additur respectu rationis: ergo etiam potest ille actus terminari ad vnum obiectum, vel solum, vel simul cum alio sine vlla adiectione, vel ratione reali: ergo, stante in Deo deter-

Obiectio.

Responsio.

Eadem libera voluntas Dei potest manere circa vnum obiectum, sine alijs.

determinatione libera ad duo obiecta inter se & ex se non connexa, potest & debet intelligi, quod determinatio ad vnum nullo modo pendet ex determinatione ad aliud; & quod posset esse in Deo determinatio eadem, quæ nunc est ad hoc obiectum, etiam si non esset ad aliud. Probatur hæc vltima consequentia, quia neque hinc sequitur variatio aliqua realis in actu Dei, vt patet ex principio posito, neque etiam variatio secundum respectum rationis, quia optime manere potest respectus rationis ad vnum obiectum sine respectu ad aliud; nulla enim probabilis ratio necessarii connexionis inter hos respectus excogitari aut fingi potest ex parte solius Dei, si in connexionem ipsorum obiectorum non fundatur. Et confirmatur, nam actus diuinæ voluntatis, quamuis simplicissimus, potest necessario terminari ad vnum obiectum, & liberè ad alia; & ex hoc quod illi actui, vt terminato iam ad obiectum necessarium, addatur, nostro modo intelligendi, determinatio ad obiecta libera, non variatur prior determinatio necessaria, sed modo nostro intelligendi, quasi extenditur augetur, quamuis alio modo, scilicet, liberè. Vnde etiam si hæc determinatio libera non adderetur, prior eadem omnino maneret: ergo similiter, quamuis intelligatur ille actus diuinus liberè terminatus ad vnum obiectum, postea secundum rationem terminari ad aliud, non propterea intelligitur prior terminatio variari, sed quasi extendi per additionem similis terminationis, quæ si non adderetur, nihilominus posset prior manere omnino eadem; & idem est, quamuis ille actus diuinæ voluntatis intelligatur omnino simul terminari ad vtramque obiectum liberum, quia illa similitudo tantum est per concomitantiam, quæ non addit connexionem. Quod si quis contendat terminationem liberam aliquid reale addere diuinæ voluntati, dicimus in primis illam sententiam, neque esse receptam, neque veram, neque certè probabilem. Addimus deinde, etiam posita illa sententia, posse satis consequenter iuxta illam explicari quod dicimus, nam, si actui necessario voluntatis diuinæ, vt terminetur ab æterno ad aliquod obiectum extra se, aliquid reale additum est, quidquid illud sit, sine absolute, siue respectus, ergo, cum ille actus terminatur ad duo obiecta extrinseca, & inter se non connexa, duplex additio illi fiet: ergo, quamuis intelligatur ille actus terminatus ad vnum obiectum, & non ad aliud, poterit manere in eo illud idem quod ei additum est, vt terminetur ad vnum obiectum, etiam si non sit ei addita determinatio ad aliud obiectum. Nec refert, quod huiusmodi terminationes secundum quod ponuntur in Deo dicantur inter se distinguere actualiter ex natura rei, vel tatum virtualiter; nam quod in hoc dictum fuerit de terminatione necessaria & libera inter se, dicendum erit de duplici terminatione libera, scilicet, quod simpliciter esse poterat vna sine alia quomodoque distinguantur, quamuis postquam semel ab æterno sunt posita, non possint amplius separari ob immutabilitatem diuinæ voluntatis. Fateor iuxta illam sententiam posse defendi contrarium eo modo, quæ statim explicabo, sed nihil nostra refert vt dixi.

Sed obijci adhuc potest, nam, si verum est, vt D. Thom. interdum indicat, & multi sentiunt, voluntatem nostram posse eodem simplici, & indiuisibili actu ferri in finem, & media, posito tali actu impossibile est, voluntatem cessare à volendo medio, quin cesset à fine, & e conuerso: quamuis illa ex se non habeant necessariam connexionem, sed voluntas, ex sola libertate sua, verumque simul & eodem actu voluerit. Et ratio est, quia, si talis actus est indiuisibilis, non potest per partes tolli; ergo necesse est vt vel totus maneat, vel totus auferatur, si autem totus manet ad totum & integrum obiectum terminatur, si vero totus auferatur, nihil iam erit per illud vo-

Fr. Suarez, Tom. II.

litum: ergo, existente tali actu, non potest voluntas cessare à medio quin cesset à fine: si autem vult cessare ab electione & perseverare in intentione, & cessare illi est, vt relinquat priorem intentionem, & eliciat nouum actum, quo intendat finem solum, vel per aliud medium: ergo à fortiori idem dicendum est in Deo cuius actus simplicior & indiuisibilior est. Idem argumentum fieri potest, de actu indiuisibili, quo voluntas vel hominis, vel angeli vult plura obiecta materialia distincta, quia non potest manere circa vnum, quin maneat circa omnia, nec auferri circa vnum, quin auferatur circa omnia propter eandem rationem: ergo idem dicendum erit de libera determinatione Dei ad plures res.

Ad hoc argumentum, qui existimant, hos actus *Primaria* intellectus vel voluntatis, qui terminantur ad plura *proposio.*

obiecta materialia, habere in se extensionem quandam realem & partium compositionem, facile respondebunt negando assumptum, quia potest ille actus manere secundum vnā partem, & non secundum aliam, si alioqui non sit repugnantia ob dependentiam ortam ex connexionem obiectorum inter se: illa vero sententia, quamuis mihi aliquando placuerit, iam non probatur, vt latius dicam inferius quæst. 10. Et ideo aliter respondetur, negando consequentiam. Et ratio differentie est, quia vnus actus creatus non potest sine reali sui mutatione terminari & non terminari ad aliquod obiectum, habet enim totam suam entitatem cum habitudine reali ad obiectum & pendente ab illo; & ideo non potest actus realiter indiuisibilis, non terminari ad totum obiectum suum, & consequenter simul etiam destrui circa totum, si realiter minuat, at vero actus increatus voluntatis diuinæ, idem omnino realiter manens potest terminari vel non terminari ad extrinseca obiecta; & ideo potest etiam habere eandem terminationem liberam ad vnum obiectum cum terminatione ad aliud, vel etiam sine illa, si in obiectis non est connexio.

Quocirca, qui putant hanc terminationem liberam addere aliquid reale Deo, possent iuxta proportionem argumenti facti facile dicere, hanc terminationem liberam diuinæ voluntatis talem esse, vt vnica tantum, & in se omnino indiuisibilis sit, quæ Deus se determinat ad volendum aliquid ad extra quicquid illud sit, ita vt vnica & indiuisibili reali additione simul velit Deus, quidquid extra se vult. Et hoc posito, consequenter dicendum est, ablato quocumque obiecto partiali seu materiali, auferri cetera omnia ex vi presentis determinationis: necessariūque esse, vt si vnum est futurum sine alio, vel si Deus fuit voliturus quædam, & non alia, haberet aliud decretum, aliamque determinationem liberam. Qui modus dicendi, vt verum fatear, efficaciter improbari non potest in illa sententia, quamuis neque etiam possit satis probari aut persuaderi, cum ex illa non necessario consequatur, vt supra explicui; nec possit ab auribus illius opinionis sufficiens reddi ratio, cur determinatio libera illius actus, non sit ita indiuisibiliter idem cum determinatione necessaria, quin possit hæc omnino eadem manere sine illa; & tamen non possit eodem modo se habere vna libera determinatio ad aliam, quando ex parte obiectorum est eadem ratio, scilicet, quod non est necessaria connexio inter ipsa. Adde denique, quod, licet iuxta illam interpretationem variandū esset decretum voluntatis quasi materialiter, non tamen simpliciter, & quasi formaliter, id est, quatenus solum dicit determinationem voluntatis ad hoc obiectum, quia, si semper manet idem motiū, & non habet connexionem cum alio obiecto, quāuis tollatur actus, vel determinatio ad vnum obiectum, ex hoc præci-se ac formaliter non tollitur circa aliud. Quod si ex parte actus propter indiuisibilitatem eius variandus sit actus, illud erit quasi materialiter, & per accidens,

M

nam ex

nam ex vi prioris motui semper manebit voluntas in eadem determinatione, etiam si actus, vel id quod additur voluntati, variari intelligatur. Sed, quidquid sit de illa falsa sententia, quid iuxta veram doctrinam dicendum sit, satis constat ex dictis.

*Ad rationem
dubitandi
in principio
posse.*

Ad difficultatem ergo, in principio positam, si contra hanc ultimarum assertionem procedat, negandum est, hunc modum intendendi finem independentem à mediis, provenire ex imperfectione, sed ex motivo, propter quod finis intenditur, & ex modo quo intenditur, quia interdum talia sunt, ut non habeant necessariam connexionem cum tali medio, quod accidere potest sine ulla imperfectione ex parte eius qui intendit finem aut eligit medium. Vnde exemplum in illo argumento adductum ex nostro modo eligendi, & intendendi, non est ad rem, quia illa imperfectio nostra non consistit in sola independentia intentionis ab electione, sed etiam in temporis & actuum successione; nam, si fingamus, me simul habere perfectam cognitionem alicuius finis, & rationem omnium propter quas est diligibilis, & omnium mediorum: per quae obtineri potest absque necessaria connexionem cum uno illorum determinate, sed tantum confuse cum aliquo, tunc stante in intellectu huiusmodi actuali cognitione & iudicio, posset simul voluntas determinari ad intendendum finem, & ad consequendum illum per hoc medium, illud simul eligendo, & ita cessaret imperfectio inquirendi media post intentionem finis, quae in argumento proponitur, & nihilominus intentio illa, per se ac formaliter loquendo, independentem est, & non necessario connexa cum electione talis medij. Vnde ad primam confirmationem, cum dicitur, perfectiorem modum intendendi finem esse cum determinatione medij, responderetur id esse verum respectu actus adaequati, quo voluntas simul tendit in finem & media, quomodo iam declaravimus, Deum simul intendere finem, & certa media; respectu vero actus intentionis, ut praecise terminati ad finem consequendum, id non pertinet ad perfectionem eius, imo neque est possibile, quia hoc ipso, quod consideratur actus praecise, abstrahitur à medio ut expresse ac formaliter volito. Ex eo autem, quod motuum finis tale est, ut ex se non requirat hoc determinatum medium, abstrahitur etiam à determinata inclusionem eius, etiam virtuali: perfectio ergo intentionis sic considerata solum in hoc consistit, quod per eam libere tendat voluntas in finem propter tale motuum, & quod ex vi illius determinetur ad media, vel omnino libere, vel necessario iuxta connexionem, vel dependentiam, quam finis potest in executione habere à tali medio. Et haec est de ordine actuum divinae voluntatis inter se.

*Quis ordo
prioris sit &
posterioris
inter scientiam
visionis & voluntatem Dei.*

Tertio facile ex dictis explicari potest ordo inter voluntatem & scientiam visionis, quando nimirum, aliquid intelligatur prius cadere sub scientiam visionis Dei quam sub voluntatem, vel e contrario: nam si comparatio fiat in eadem re, seu in eodem affectu, sic prius intelligitur esse in voluntate quam in hac scientia, ut dictum est. At vero respectu diversorum, tunc solum scientia visionis unius effectus praestelligitur antecedere voluntatem alterius, quando ex unius rei existentia sumpta est ratio, seu occasio ad volendam aliam, tunc enim, quia voluntas non potest moveri nisi ex re cognita, si intelligitur excitari ad aliquid faciendum ex eo, quod aliquid aliud factum vel futurum est, consequenter necessario intelligimus, hoc prius fuisse cognitum scientia visionis, quam aliud fuerit amatum seu electum: seclusa autem hac habitudine & connexionem, seu dependentiam, nulla est ratio ordinis prioris & posterioris inter hanc scientiam visionis, & voluntatem Dei, respectu diversarum rerum, quia in re utraque est aeterna, & omnino simul, ergo seclusa habitudine, vel dependentia obiectorum inter se, non est unde intelligatur unam esse priorē alia.

Sed contra, quia voluntas creandi homines est prior quam scientia visionis, verbi gratia, Angeli futuri, & tamen illa duo obiecta non habent inter se illam habitudinem, vel connexionem. Antecedens patet, quia voluntas creandi hominem & Angelum, sunt omnino simul, sed voluntas creandi Angelum est prior quam scientia eiusdem Angeli futuri, ergo.

Responsio.

Responderetur primum negando antecedens, & probationis consequentiam, quia cum haec prioritas solum consistat in habitudine, vel dependentia, etiam si duae res inter se comparatae intelligantur esse omnino simul, quia una non pendet ab alia, nec supponit illam, neque e contrario: potest una earum habere habitudinem, vel connexionem cum alia tertia, & sic esse prior vel posterior illa secundum rationem: cum tamen altera non habeat cum illa eam habitudinem vel connexionem, & sic neque sit prior, neque posterior illa. Secundo, si quis velit concedere aliquem modum prioritatis inter illam scientiam & voluntatem, oportet ut saltem remote & quasi secundario aliquem ordinem vel habitudinem consideret inter illa obiecta: voluntas enim creandi hominem per se non habet habitudinem, nec prioritatem respectu scientiae futuri Angeli: si tamen concipiat voluntatem creandi hominem & Angelum tanquam unam & eandem, ea ratione intelligere poterit illam voluntatem, ut priorem, quia ut sic habet connexionem saltem ratione obiecti adaequati.

Dubium.

Sed occurrebat hic alia difficultas circa ea quae dicta sunt, scilicet, an scientia rei futurae in Deo sit posterior quam voluntas eiusdem rei, vel possit intelligi prior: saepe enim in superioribus diximus voluntatem esse priorem. In contrarium vero est, quia ipsa voluntas Dei potest prius ratione cognosci, ut futura, quam ut actu posita, ergo ex vi illius scientiae poterit etiam effectus talis voluntatis praecognosci, ut futurus, priusquam intelligatur voluntas Dei actu velle illum. Sed haec difficultas late tractata est in dicto opusculo de scientia conditionata futurorum contingentium. Nunc breviter dicitur, quidquid sit de modo, quo Deus intelligitur cognoscere actum liberum suae voluntatis, semper tamen verum esse, nullam rem creatam posse cognosci à Deo, ut futuram, nisi prius videat voluntatem suam aliquo modo, ut praegordinatam aut permittentem rem illam, siue hanc suam voluntatem cognoscat tantum ut realiter praesentem, siue etiam obiectivam, & per modum futuram, quod nihil ad praesentem disputationem pertinet.

Ultimo tandem potest ex dictis facile colligi, an Ordo prioris & quomodo in ipsa scientia visionis unum prius, & posterius possit intelligi: cuius exacta cognitio pendet ex multis quae in prima parte traduntur. Nunc breviter ex his quae ibi docentur, supponendum est res futuras dupliciter posse praecognosci à Deo, uno modo in praedestinatione, vel permissione suae voluntatis. Alio modo in seipsis, intuendo videlicet res futuras tanquam praesentes vel obiectivae tantum, vel (ut multis placet) secundum realem existentiam. In priori modo cognitionis accommodatur haec scientia ipsi voluntati, cum enim sequatur voluntatem, illud potest censeri prius in hac scientia, quod fuerit prius in voluntate, quia si prius intelligitur Deus aliquid praedestinare per modum intentionis finis, quam ordinare media, similiter intelligitur in eadem praedestinatione praescire illud futurum ante, quam videat eius executionem, & hoc modo prius ratione scit Deus Perum electum fore salvandum, quam sciat illum habiturum merita, per quae salvandus est. In posteriori autem modo, qui est veluti per quandam intuitionem ipsarum rerum, signa priora & posteriora assignanda sunt ex naturali dependentia, & intrinseca connexionem ipsarum rerum inter se iuxta modum dictum de scientia simplicis intelligentiae.

tiæ, nam quoad hoc eadem est ratio de illa, & de scientia visionis, utraque enim est clara cognitio rei in se, vel ut possibilis, vel ut futura, seu potius existentis in tali differentia temporis, in utraque ergo id intelligitur esse prius, à quo aliud pendet, illud vero posterius, quod pendet ab alio: quæ vero inter se non habent huiusmodi connexionem, non erunt prius, nec posterius scita.

SECTIO II.

Utrum voluntas Incarnationis antecesserit in Deo præscientiam originalis peccati, vel subsequuta fuerit.

HÆc quæstio eadem est cum illa, an Incarnationis opus per se primo intentum fuerit à Deo in primo actu quo voluit ad extra se communicare, an vero solum fuerit ordinatum occasione sumpta ex lapsu humanæ naturæ præuiso. Item coincidit cum illa, an Christus Deus homo fuerit præordinatus, & præelectus & dilectus ante omnem creaturam, & an fuerit primus omnium prædestinatorum hominū & Angelorum, ac denique an prædestinatio Christi fuerit ante, vel post præuisionem originale peccatum.

Accommodatius autem visum est uti nomine voluntatis, quam prædestinationis, quia prædestinatio propriè, præsertim in doctrina D. Tho. significat rationem mediorum existentium in intellectu, quæ supponit in voluntate electionem, vel dilectionem, in qua radix huius difficultatis posita est, & in eam elus explicatur.

Prima ergo sententia est, præscientiam originalis peccati antecessisse in Deo voluntatem Incarnationis. Quæ existimatur esse sententia D. Tho. hic art. 3. præsertim ad 4. ad hoc enim propositum dixit prædestinationem supponere præscientiam futurorū.

Et ita exponit & sequitur Caietan. hic, quamvis radicem & causam huius ordinis male declaret, ut ex his quæ prænotauimus constat. Item docent fere omnes discipuli D. Tho. Capreol. in 3. dist. 1. q. artic. 1. concl. 1. & ad argumentum contra illam, inclinant etiam in hac sententiam Bonauent. Martil. Ricard. & antiqui alij qui opinantur, si homo non peccasset, mysterium Incarnationis nullatenus futurum, quos infra referemus.

Fundamentum huius scientiæ est, quia prima ratio & causa quæ mouit Deum, ut vellet Verbum fieri hominem, fuit remedium humanæ naturæ lapsæ, ergo illa voluntas hanc præscientiam præsupponit, consequentia patet ex supra notatis, ostensum est enim, tunc aliquid esse prius scitum, quam aliud sit amatum, quædo ratio amandi illud est aliquid existens, vel futurum in alio quod non potuit mouere voluntatem nisi præcognitum. Antecedens vero variis modis probari potest, primo ex Scriptura, quæ semper rationem Incarnationis sumit ex hominum redemptione Matth. 18. Luc. 19. Venit filius hominis querere, & saluum facere, quod perierat. Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam. Ad Galat. 4. Misit Deus filium suum factum ex muliere factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret. Et E

vbique & semper ratio Incarnationis in scriptura nobis traditur ex redemptione nostra, & nulla alia datur quæ ad hanc non pertineat, vel in illa non continetur: ergo hæc est prima causa, quæ mouit Deum ad hoc, mysterium; nec potest nisi voluntarie alia conungi, & ideo in symbolo posita sunt illa verba: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de calis. Ex Conc. Nicen. Ephesi. Chalcedon. & Toletan. VI. & XI. Dicitur fortasse hanc esse primam causam Incarnationis in carne passibili, non vero mysterij ipsius quoad substantiam eius: & hoc satis esse ad veritatem Scripturæ, nam, licet Pater per se, & ante præscientiam peccati decreuerit Filium suum fieri hominem, tamen præuiso peccato voluit etiam, ut hic filius suus, quem incarnandum præiuderat, veniret in mundum mortalis & passibilis, ut peccatores saluos faceret. Sed hæc euasio primum non fugit illam licentiam fugiendi causam aliam priorem sine vilo fundamento. Deinde non satisfacit testimonij, ex illa enim responsione fit, incarnationem non fuisse factam propter remedium peccati: sed tantum quandam eius circumstantiam, quod est contra scripturam, & contra expressam definitionem symboli: & sequela patet, quia (ut dicitur) nostra miseria, & necessitas remedij peccati non mouit Deum ut fieret homo, sed ad summum potuit diuinam voluntatem iam ad hoc determinatā amplius quasi excitare, & ad talem modum & circumstantiam etiam mouere. Confirmatur, & explicatur ex vulgari exemplo, & vsu loquendi, nam si quis dicitur iussisse Romam, ut amicum & carcere liberaret, omnes intelligemus illam fuisse causam primariam, & motiuam, & si quis decreuisset ire Romam, ut sua negotia perficeret, & cognoscens postea amici necessitatem decerneret etiam illum liberare, & se cum deferre pecuniam necessariam, non diceretur vere, causam motiuam itineris eius fuisse amici libertatem, nec simpliciter propter eam causam venisse; sed tantum pecuniam attulisse. Sic ergo, &c. Tandem est coniectura huc spectans, nam cum hoc mysterium sit fundamentum salutis nostræ, & fidei, & ideo reuelatur nobis, ut Dei amorem erga nos, & beneficium agnoscamus, credendum est fuisse nobis reuelatam primariam rationem, & causam illius, atque eam esse: quæ frequentissime, & passim in Scriptura reperitur.

Probatum secundo ex Patribus, Athana. li. de humana. Verbi, multa habet, & inter alia: Ut scias ex causa nostra descensus illius occasionem, rationemque fuisse, præuisionemque nostram Verbi acceperisse clementiam, ut ad nos descenderet, & appareret inter homines Deus, Certe si diuina voluntas & per se, & sine occasione peccati iam incarnationem decreuerat, non appareret, quo modo nostra necessitas hanc beneuolentiam à Deo eliceret. Vnde idem Athanasius sermo. 3. contra Arian. latissime id persequitur exponens id Prouerb. 8. Dominus creauit me. Vbi post multa concludit, pag. 204. Necessitatem indigentiamque nostram anteriorem esse quam Christianitatem. Et præmiserat illam esse causam propriam aduersus illius. Quod amplius declarans subdit, Quia sublata (scilicet, necessitate) carnem non induisset: Sic etiam Nazian. oratione 36. & 4. Theologiz. Humanitatis, inquit, suscepta causa nostra est: quidem aliud causa esse potuisset? Et orat. 38. quæ est de natali Domini, idem late persequitur. Ibi vero æque docet homines esse ad supernaturalem beatitudinem occasione peccati Angelorum ordinatos sicut incarnationem occasione peccati hominum. Basiliius hom. in sanctam Christi natiuit. Basilii. Disce, inquit, mysterium, propterea Deus in carne est, ut in ea mortem occidat: propterea Deus est in carne, quia oportebat maledictam hanc carnem sanctificari. &c. Cyril. Alex. ril. Alexand. 5. Thesau. capit. 8. Sciebat nos mortales futuros propter peccatum, ac ideo ante secula constituit, ut Verbum suum homo fieret, renouaretque hominem. Mal-

M 2 taque

Cōc. Nicen.
Ephesi.
Chalced.
Toletan.

Athana.

Prouerb.

Greg. Naz.

Basilii.

Cyrl. Alex.

Damasce. taque habet familia lib. 8. contra Iulian. Damasce. lib. 3. cap. 1. & libr. 4. cap. 4. Quia nos melioris participes fecerat, & non custodimus; assumptis ipse id quod deterius, nostram dico naturam, &c. Hanc etiam vnicam incarnationis causam agnoscit Chrysostom. homil. 2. & 3. in Matth. & prolixè satis sermo. 3. in Luc. idem homil. 1. in Psalm. habetur tom. 1. post expositionem eiusdem Psalm. Theodo. etiam in Epitome diuino. decret. cap. de Incarnatione: Homo, inquit, factus est, ut à peccato corruptam naturam reuocaret: neque enim diuinitas integumento vrens suscepit naturam corporis, sed voluit naturam ipsam densam superare aduersarium, & referre victoriam. In eadem sententiam multa sumi possunt ex Cyril. Ierosolym. cateches. 6. Epiph. lib. 1. contra hæres. tom. 1. sub finem. Theophyl. Ioan. 3. circa id. Sic Deus dilexit mundum, &c. Iustin. lib. de vera fidei expositione Gregor. Nyss. lib. de sancto baptismo in principio, & copiose sermone quodam de Christi natiuit. Imo & Dionysius Areopagita, cap. 3. de celest. hierar. pag. 3. non longe à fine. Actandem Iren. lib. 3. cap. 20. 21. & lib. 1. cap. 14. habet illa verba notanda: Si non haberet caro saluari, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum inquiri, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.

**Cyril Iero-
solum.
Theophyl.
Iustinus.
Greg. Nyss.
Dionys.
Irenæ.
Leo Papa.
August.
Gregor.
Hieronym.
Ambros.
Tertul.
Bernard.
Cyprian.
Prosp.
Ansel.
Lactan.**

Vbi plane sentit hanc fuisse vnicam, & adæquatā causam. Ex patribus Latinis Leo Papa frequenter sermonibus de natiuitate & passione, totum negotium incarnationis in nostrum remedium, ut in primariam causam reuocat, & sermo. 3. Pentecost. eandem rem tractans concludit. Si homo in natura sua perfectione, & honore, in quo creatus est, permansisset, creator hominum creatura non fieret, neque æternus temporalitatem subiret, neque formam serui, in similitudinem carnis peccati assumeret. Idem Augustin. concione. 1. in Psalm. 68. circa id. Infixus sum in limo, &c. Sed ibi non tam de incarnatione quam de passione loquitur, concione tamen secunda in Psalm. 36. Si tu, inquit, O homo non desereris Deum, non fieret propter te homo Deus, & sermon. 9. de verbis Apostoli, Nulla causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores saluos facere, & ideo ser. 8. dixerat. Si homo non periisset filius hominis non venisset, & lib. 1. de peccat. merit. capit. 26. post recitata multa Scripturæ testimonia concludit. Quibus omnibus sufficienter apparet Dominum Iesum Christum non a liam ob causam in carne venisse, nisi ut per hanc dispensationem misericordissima gratia eos ad capeiendum regnum celorum vniificaret, liberaret, redimeret, qui prius fuissent in peccatorum morte, &c. Verum est August. interponere hæc verba. Non aliam ob causam in carne venisset ac forma serui accepta factum obedientem vsque ad mortem. Sic etiam lib. 3. Hypognos. circa principium dicit: Quid opus erat Deo si status integer natura maneret humane carniem suscipere nostram? Sed addit statim: Contumelias sustinere, mortem perpeti? Greg. lib. 4. in 1. Reg. capit. 1. nullam aliam esse incarnationis causam docet his verbis. Nisi Adam peccasset Redemptorem nostrum carnem suscipere nostram non oportuisset. Idem ser. 17. Moral. c. 18. Hieron. in cap. 7. Eccles. Quia homo, inquit, infixus in limo peccati indiguit maiori auxilio, idcirco venit ipsa sapientia. Ambros. libro de Incarnationis Domini sacrament. capit. 6. Quæ erat causa incarnationis, nisi ut caro qua peccauerat, redimeretur? Vnde Tertul. lib. de carne Christi, querens cur Deus nostram & non Angelorum naturam sumpserit, hanc vnicam assignat causam, quia nostra natura erat redimenda, non angelica, sentiens hæc vnicam esse rationem tanti mysterij faciendi. Vnde etiam Bernard. serm. 1. in vigili Natiuit. Quare, inquit, filius Dei factus est homo: nisi ut homines faceret filios Dei? Idem sumi potest ex Cypria. sermo. de passione Domini. Pro libro sent. Aug. 314. Anselmo, utroque libro, Cur Deus homo, & de concept. Virgin. c. 17. Lactan. li. 4. de vera sapientia. c. 24. & 25. Hi omnes nullam aliam causam agnoscunt, nec pos-

A sunt hæc testimonia de aduentu in carne passibili explicari, cum de ipsa incarnatione quoad substantiam eius loquantur absolute, quin etiam multa excludant expresse omnem aliam causam, hæcque deficiente, assumptionem carnis simpliciter negant: Vnde hoc sensu videtur canere Ecclesia Sabbatho sancto: O vere necessarium Ada peccatum, &c. Quia nimis, præbuit occasionem & causam ad tantum mysterium necessariam. Vnde ibidem dicitur: Quid enim nobis nasci profuit nisi redimi profuisset? Quasi indicans ablatum commodum redemptionis superuacuum fore tantum mysterium. Vltimo Petr. Chrysost. ser. 150. Si non impleisset, inquit, carnis ordinem, carnis in illo esset otiosa suspensio: implere autem carnis ordinem, ut ibidem explicat, est passionibus carnis subiici, quasi dicat assumptionem carnis impassibilis futuram fuisse otiosam, & sine causa.

B Tercio probatur hæc sententia ex effectibus, per quos etiam solet nobis innotescere diuina voluntas. Si enim omnia quæ Deus in hoc mysterio perficiendo seruauit, considerentur, non obscure indicant primum motuum illud efficiendi fuisse hominum redemptionem: Primo quod natura humana potius quam Angelica assumpta est, ut supra Tertul. Secundo quod filius potius quam aliæ personæ carnem assumpsit, ut per eum homo redimeretur, qui est imago & similitudo patris, quia homo appetendo Dei similitudinem, & imaginem peccauerat, ut dixit Bernard. serm. de aduentu, vel ut Athanas. ait libro de humanitate Verbi, Ut per quem rerum naturam condidit Pater, per eundem quoque eam incolumem & saluam praberet. Tercio in circumstantiis temporis, loci, & modi, &c. omnia enim hæc, & similia fuerunt accommodata ad nostram redemptionem: ex circumstantiis enim colligimus substantiam rei, & ex mediis finem. Quarto videmus statum innocentie institutum independentem à Christo, cuius signum est, quia in eo constitutus fuit Adam caput totius naturæ humanæ, si autem iam tunc Christus fuisset prædestinatus, quorsum præter tantum caput aliud extitisset.

D Quarto probari potest ex coniecturis & congruentiis, quia scilicet tantum opus non debuit ordinari nisi magna urgente causa & necessitate, sic enim omnia diuina attributa magis in eo resplendent. Charitas quæ inimicis tantum consulit beneficium. Bonitas quæ ex tanto malo tanti boni sumpsit occasionem. Iustitia & misericordia, quæ per se patent ex supradictis. Liberalitas quæ suo tempore opportunissime bona communicat. Sapientia quæ demonis astutiam non potentia solum, sed summa industria superauit. Denique ipsius Verbi maiestas, nam cum sit supra totius creaturæ ordinem, non debuit quasi in ordinem redigi, ut solum propter perfectionem vniuersi coniungeretur creaturæ: sed tantum propter sui patris iniuriam vindicandam.

E Quod si contra hanc sententiam obiciatur, quia Christus dicitur esse causa finalis nostræ gratiæ, & iustitiæ, ut in Trident. sess. 6. ca. 7. Vnde fieri videtur in genere causæ finalis fuisse prius in voluntate Dei, quam reliquos homines, nam alij, propter ipsum potius amati sunt in eiusque gloriam, quam ipse propter alios, ergo multo magis voluntas Dei ad Christum, seu ad mysterium incarnationis antecessit voluntatem permittendi hominum lapsum, & consequenter præscientiam illius. Respondent distinguendo, nam aliud est considerare in Christo, quod sit Deus homo, & mereatur, ac satisfaciatur: aliud vero est quod ipse Christus honoretur & glorificetur ab hominibus. Sub priori ergo ratione finis incarnationis quoad esse, & mereri est remedium peccati, atque hominum boni, sub posteriori ratione honor & gloria. Verbi incarnati est finis remedium peccati, & omnis

& omnis gratia hominibus datur, vt Tridentinum dixit, & hoc satis est, vt Christus dicatur finis nostrae iustitiae, & redemptionis, ad hoc enim non est necesse nostram iustificationem fieri, vt Christus sit, vel vt sit homo, sed vt honoretur & glorificetur, sicut etiam Deus est finis rerum, non quod talia fiant, vt Deus sit, sed vt Deus honoretur, non enim semper finis dicitur ille, qui per media, aut actionem fit, sed etiam ille cui comparatur, vel in cuius utilitatem fit id, quod intenditur: vt medicinae finis est sanitas, & homo qui sanatur, illa vt finis factus, cuius gratia applicantur media, hic vt finis propter cuius utilitatem sanitas intenditur, quo modo iuxta veriore expositionem distinxit Aristot. 2. de anima, text. 35. & 37. duplicem finem, quo, vel cui, finis enim cui, dicitur, in cuius gratiam, vel utilitatem res fit. Finis vero quo, est id quod fit, quoque alius perficitur, vel honoratur: qui etiam dici solet, cuius gratia, his autem finibus saepe accidit, vt sint sibi inuicem fines sub diuersa illa ratione. Potentia enim est propter operationem, vt propter finem factum: ipsa vero operatio & res per illam facta est saepe propter ipsam potentiam, vt scilicet illam perficiat, & actuet. Et rex est propter regnum, vt illud regat, & in pace & ordine tueatur: ipse vero est, in cuius gloriam & honorem totius regni bonum redundat.

Denique si quaeris ab autoribus huius sententiae, cur veluti expectauerit Deus praescientiam peccati ad ordinandum & volendum tantum mysterium. Relicta sententia Caietani supra impugnata, qui melius sentiunt, respondent non esse aliam rationem efficacem, nisi liberam voluntatem Dei, quae nobis in Scriptura significata est. Vnde iuxta opinionem hanc talis constituitur ordo in praedestinatione Christi respectu aliorum hominum. Primo voluit Deus creare homines (vt Angelos nunc omitteramus) vt se fruere in aeterna, & supernaturali beatitudine. Secundo vt possent ad eam beatitudinem perducere, eamque mereri, voluit illis conferre iustitiam & supernaturalia auxilia in Adamo. Tertio voluit permittere peccatum Adae. Quarto praevidit illud. Quinto voluit remedium adhibere. Sexto elegit incarnationem vt optimam, & accommodatissimam medicinam contra peccatum. Et iuxta hunc ordinem noluit hoc bonum nisi occasione peccati, & hoc sensu dici potest occasionatum, vt Scotus loquitur, qui hoc infert tanquam inconueniens. Quod tamen in rigore nullum est, non enim dicitur occasionatum, quia in se non fit maximum bonum, & per se amabile etiam occasione peccati: sed quia Deus noluit illud bonum, nisi oblata tali occasione, quod pro libertate sua facere optime potuit, vt de aliis operibus & mysteriis gratiae facile credi potest, vt de mysterio Eucharistiae, & similibus.

Secunda sententia affirmat, Christum Dominum fuisse praedestinatum, seu electum ante praescientiam originalis peccati, atque adeo voluntatem incarnationis antecessisse voluntatem permittendi peccatum Adae. Ita tenet Alexan. Alenf. 3. part. quaestio. 2. membr. 13. Albert. in 3. distinct. 10. artic. 4. Scotus dist. 7. quaestio. 3. dist. 19. §. In ista quaestione. Ac fere alij qui sentiunt, etiam si homo non peccasset, incarnationis mysterium fuisse futurum. Fundamentum huius sententiae est, quia existimat Deum non voluisse primo incarnationem ob remedium peccati, seu oblata occasione peccati, sed propter se ipsam, seu quia per se est apertissimum opus ad communicandam & manifestandam diuinam bonitatem, quod fundamentum infra latius tractabimus. Modus autem explicandi hanc sententiam non est idem apud omnes. Scotus enim in tertio distinct. 19. & distinct. 32. quaest. vnica artic. 3. post. actum scientiae simplicis intelligentiae, primum actum liberum

Fr. Suarez, Tom. 1.

voluntatis diuinae videtur ponere electionem praedestinatorum, quam dicit fuisse ante praescientiam originalis peccati. In secundo signo dicit Deum praevidisse peccatum, in tertio ordinasse redemptionem, Christum autem ponit primum praedestinatum in primo signo cum ceteris. Alij vero vt Catherinus primam voluntatem Dei dicunt fuisse communicare sese creaturis, & in secundo signo elegisse incarnationis opus, & tertio propter Christum voluisse creare reliqua omnia, & inter alia ipsos homines, & dare illis originalem iustitiam. Quarto voluit permittere peccatum. Quinto praevidit illud. Sexto voluit redemptionem per Christum. Alij denique existimant Deum in primo signo suae liberae voluntatis voluisse se perfectum & communicare condendo vniuersum quoddam constans ex omnibus gradibus, & ordinibus rerum, naturae, & gratiae, & vnionis hypostaticae: ita tamen, vt esset connexio, & ordo inter res omnes, ita vt inferiora superioribus ministrarent: superiora vero inferioribus praesentent: & ita in hoc primo signo voluit Christum tanquam caput totius vniuersi. Secundo ad exequendam hanc intentionem voluit (vt alia omittam) producere humanum genus in Adamo, & illi conferre iustitiam, &c. Tertio voluit permittere peccatum. Quarto praesciuit. Quinto ordinauit redemptionem per Christum. Et inter hunc ac praecedentem modum forte res concepta eadem est, solum est diuersitas in modo illam explicandi. Quid autem eligendum sit, dicemus inferius.

Inter has sententias duae aliae veluti mediae exco- gitari possunt. Tertia itaque sit, voluntatem incarnationis posse comparari, vel ad voluntatem permittendi peccatum Adae, vel ad praescientiam eiusdem peccati. Si voluntas ad voluntatem comparetur iuxta opinionem hanc, non est vna altera prior, sed omnino simul, quamquam mysterium incarnationis fuerit praedestinatum per primam illam voluntatem qua voluit Deus perfectum vniuersum condere, in quo conuenit haec sententia cum praecedenti. Ratio vero huius partis est, quia supposita praescientia simplicis intelligentiae supra explicata, qua Deus cognouit vt possibilia, creationem Angelorum & hominum, mysteria gratiae & vnionis hypostaticae, & permissionem peccati, &c. Non est necesse intelligere Deum prius vnū voluisse quā aliud, sed vnica simplicissima voluntate haec omnia voluisse, quatenus ex eis totum vniuersum quasi vnum quid absolutum & perfectum coagmentatur. Confirmari hoc potest & explicari, quia voluntas incarnationis, & voluntas permittendi peccatum, non sunt ita inter se connexae, vt vna aliam supponat, vel ab illa supponatur: neutra enim est causa, vel ratio alterius, quia nec voluntas incarnationis propter peccatum est, vt haec sententia supponit, nec voluntas permittendi peccatum propter incarnationem, vt per se notum videtur, neutra ergo est prior alia. At vero si illa voluntas ad praescientiam peccati comparetur, haec considerari potest dupliciter, primo per modum scientiae visionis, quae subsequitur voluntatem & sic est posterior, vt per se constat, vel per modum simplicis intelligentiae, per quam cognoscuntur futura, vel sub conditione modo supra explicato, vel absolute, si ipsamet diuina voluntas libera praesciri etiam intelligatur per modum futurae, vt superius etiam explicatum est, & sic antecedit praescientia voluntatem, ex quibus satis etiam constat huius sententiae fundamentum.

Quarta sententia est, mysterium vnionis hypostaticae fuisse praordinatum à Deo in illo primo signo, quo se voluit extra communicare; quia illud decretum fuit perfectum, & ideo comprehendit omnes gradus & ordines rerum: in quibus supremū locū tenet vnio hypostatica, per quam fit summa diuinæ bonitatis communicatio. Addit tamen haec opinio, mysterium incarnationis vt sic non fuisse in illo

M 3 signo

Ordo signorum praedestinatorum, & huiusmodi

Secunda opinio

Alenf. Albert. Scotus

figno præordinatum, sed in alio posteriori signo post præsum originale peccatum: nam vnio hypostatica per se abstrahit, & à persona Verbi & à natura humana, quam incarnatio, vt hoc nomine significatur, includit: vnde hypostatica vnio secundum se prior est, quam incarnatio, & independens ab illa, & per se sufficiens ad completam Dei communicationem, quæ in primo illo signo intenta est: in illo ergo tantum fuit decretum, vt Deus assumeret intellectualem naturam, abstrahendo ab hac vel illa persona, & vna aut pluribus, & à natura humana vel angelica, in inferioribus enim non erat decentia, vt in eis hæc vnio fieret. Et hoc est fundamentum huius sententiae, scilicet quia motuum, ob quod Deus in illo primo signo potuit discernere seu desipere hoc mysterium, non petebat hanc incarnationem, sed solū vnionem hypostaticam, vt explicata est. Aliunde vero omnia motiua & rationes, ob quas Deus voluit hanc vnionem hypostaticam in hac natura, & in hac persona potius quam in aliis, sumpta sunt ex occasione peccati, & ex remedio eius: ergo voluntas incarnationis, quoad hanc determinationem non antecessit, sed subsequuta est, præscientiam peccati. Sicut iuxta Scoti sententiam, quamvis incarnatio quoad substantiam præordinata sit in primo signo ante præscientiam originalis peccati, quoad passibilitatem vero definita est in posteriori signo post præscientiam eiusdem peccati: quia tota occasio & ratio passibilitatis orta est ex peccato: sic ergo loquitur hæc opinio non tantum de passibilitate, sed etiam de determinata ratione vnionis hypostaticæ quoad talem naturam & talem personam. Ex quo inferitur primo iuxta hanc sententiam Deum quidem primo ac per se voluisse, vt Verbum fieret homo propter redemptionem hominum, quod tamen Deus assumeret naturam intellectualem vt sic, nō primo fuisse volitum à Deo propter redemptionem, sed per se propter complementum vniuersi. Atque Filium Dei venisse propter nos, & propter nostram salutem, & similiter factum esse hominem propter nos, Deū tamen neque venisse propter nos, neque assumptum esse intellectualem naturam vt sic propter nos. Secundo infert hæc opinio, Deum in volenda vnione hypostatica nullum specialem amorem ad homines ostendisse, magis quam ad angelos, atque adeo primū decretum de vnione hypostatica faciēda, nullo modo fuisse ortum ex speciali hominum amore, vel (vt proprius loquar) non fuisse specialem hominum amorem, sed hunc habuisse tantum locum in posteriori voluntate, qua voluit Deus illam vnionem fieri in tali persona & natura ex illo speciali amore, quē ad homines iam lapsos habuit, cum voluit illos redimere. Tercio deniq; infert hæc opinio, quod si homo non peccasset, ex vi præsentis decreti, Deus quidem alieni naturæ intellectuali hypostaticæ vniretur, Verbum tamen non incarnaretur ex vi præsentis decreti. Sed oporteret aliud decretū habere Deū circa modum, quo hypostatica vnio tunc esset perficienda. Quæ tres illationes pertinent quidem ad sequentes sectiones, quartam, scilicet & quintam: hic autem breuiter tactæ sunt, ne oporteat sententiam hanc per partes referre & examinare, quam non inuenio in antiquis autoribus, sed à quodam recentiorum excogitata esse videtur.

In hac questione vnum est, quod ad rem maximè pertinere videtur, scilicet, an hoc mysterium fuerit intentum à Deo in prima voluntate, qua voluit vniuersum perfectum condere, sicut creatio angelorum & hominum, & iustificatio, & æterna beatitudo per se intenta fuit: an vero solum quasi per accedens post permixtum, & prauisum peccatum, & ex huius decisione pendens alia, quæ postea tractabuntur.

Dico ergo primo, Deum primaria intentione, & prima voluntate qua voluit se creaturis communi-

care, voluisse mysterium Incarnationis, & Christum Dominum Deum simul & hominem, vt esset caput & finis omnium diuinorum operum sub ipso Deo. Hanc conclusionem præter autores citatos docuit elegantissime Rupertus Abbas, libro 3. de gloria & honore Filij hominis in Matt. & lib. 13. de gloria Trinitatis, & processione Spiritus Sancti, capite vigesimo, vbi inter alia inquit. Religiose dicendum, reuerenterque est audiendum, quia propter hunc hominem gloria & honore coronandum DEVS omnia creauit. Et infra. Rectius dicitur non hominem propter Angelos, sed propter quendam hominem Angelos quoque factos esse, & cetera omnia. Et hoc confirmat testimonium Prouerbiorum, octauo & ad Hebræos, secundo. Eandem opinionem sequitur Cyril. libro quinto, Thesau. c. 8. Et pro eadem referri potest Irenæus libro 3. c. 33. & August. lib. 1. de nup. cap. 21, quorum patrum verba, & sententias insequentibus dubiis commodius tractabimus; & ex aliis patribus hoc ipsum confirmabimus. Refert etiam Galatin. lib. 7. de Arcanis c. 1. & 4. esse communem traditionem Hebræorum DEVM propter anteriorem Messie omnia creasse. Ac propterea Isaia 4. vocari germen, & Psalm. 67. vocari fructum terræ, quia sicut hæc sunt quasi finis, & pulchritudo arboris, ita Messias totius vniuersi. Et quamquam in scriptura non habeatur expresse, potest tamen magna cum probabilitate colligi primo ex veteri testamento, Prouerb. octauo. Dominus posedit me in initio viarum suarum. Vel, vt septuaginta transtulerunt, Dominus creauit me initium viarum suarum. Hæc enim verba de sapientia incarnata exponunt fere omnes antiqui patres Græci & Latini. Clemens Romanus lib. 5. constit. Apostolic. cap. 19. & manus. Concil. Hispalen. II. cap. 13. Iustinianus Imperator in edicto fidei ad Ioan. 2. vbi in eandem sententiam citat Basilium, qui eam habet lib. 4. contra Eunomium, & eandem habet Athanasius sermo. 3. contra Arianos. Et in expositione fidei. Gregor. Nazianzen orat. 36. circa principium. Cæsarius dialogo II. & Gregor. Nyssenus libro de fide ad Simplicium. Et Cyril. Alexandrinus lib. 5. Thesau. cap. 4. & 8. qui expresse inquit: Querendum est quis est qui dixit. Dominus creauit me, & respondet Christus iam homo factus. Idem Chrysostomus serm. de Sancta Trinit. & Damascenus lib. 4. cap. 19. vbi dicit quædam dici in Scriptura de Christo ante humanitatem assumptam variandi modo, interdum vt futura, interdum vero vt præterita, vt est illud: Dominus creauit me: Et illud, Propterea vnixit se Deus Deum suum. Vbi aperte sentit verumque esse dictum ratione humanitatis. Idem docet Hieronym. lib. 2. in Mich. in principio, & super ad Ephes. 1. August. serm. 58. de verbis Domini, & li. 1. de Trinit. cap. Secundum formam, inquit, Dei ante omnes colles genui me, secundum formam serui Dominus creauit me initium viarum suarum. Idem Hilarius 12. de Trinit. & Ambros. 1. de fide, cap. 7. & Fulgentius lib. ad obiectiones Ariano. in responsione ad tertium. Epiphanius.

Denique Epiphanius in Ancorato, & hæref. 69. dicit, hanc esse expositionem magnorum Patrum, neque esse reiiciendam. Cum enim Ariani abuterentur hoc testimonio, vt probarent Filium Dei esse creaturam, Sancti respondebant illud fuisse dictum ratione humanitatis, secundum quam interdum creatus dicitur, vt notauit Idatus Clarus, libro contra Vatiman. Arian. tom. 5. Bibl. sanct. ex illo ad Ephes. 4. Induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est. Et ad Hebr. 4. Qui fidelis est ei, qui creauit illū. Et quamquam vulgata non habeat Verbum, creauit, sed possedit. Et Hieronymus supra, & in epistola 139. ad Cyprianum in tomo 3. ita proprius ex Hebræo verti docet: non tamen refert, quia etiam dicitur Deus possidere ea quæ creat, imo illorum propriis. Sime dicitur esse dominus, & ita ad hoc ipsum ponderauit Ambrosius verbum illud: Dominus possedit me. Ambros.

Si e-

Corollaria
huius senten-
tiæ.

Cyrl.
Irenæ.
August.

Galatin.

Isai 4.
Psalm. 67.

Prouerb. 8.

Clemens Rom.

Concil. Hispalen.

Iust. Imperat.

Basilius.

Athanas.

Greg. Naz.

Cæsarius.

Greg. Nyss.

Cyrl. Alex.

Chrysost.

Damascen.

Hilarius.

Ambros.

Fulgent.

Epiphanius.

Idat. Clar.

Ephes. 4.

Hebr. 4.

Hieronymus.

Cyprianus.

Ambros.

Si enim filius, ut Deus loqueretur, non dominum vocaret sed patrem. Dicitur ergo Christus in quantum homo conditus ab æterno, *In initio viarum Dei*, non secundum rem, sed secundum propositum, & intentionem Dei, nec solum significatur utcumque fuisse æterno Dei consilio conditum: hoc enim commune est omnibus rebus quæ in tempore creantur, sed singulari quodam modo, nimirum quia in ipsa mente Dei primatum habuit, & conditus est, *In initio viarum Dei*, Quod inferius illis verbis declaratur, *Ab æterno ordinatus sum, & ex antiquis antequam terra fieret*. Voluit enim sapiens eo loco laudare hanc sapientiam incarnatam ab antiquitate & origine, & quia in re non prius producta est secundum humanitatem, quam alix res creatæ fuerint: ideo illam considerat in æterno Dei consilio, in quo antequam quidquam factum esset, ipsa fuit initium viarum Dei. Verum Dei nonnullos ex citatis patribus, viarum nomine opera redemptionis intelligere, sed (ut rectius Achanasius intellexit) viarum nomine Dei opera intelliguntur, sicut enim via vestigiis efficitur, ita Dei effectus vestigia Dei & viæ quædam sunt, quæ ad ipsum nos ducunt, & ideo Psal. 144 dicitur, *Iustus dominus in omnibus viis suis*. Et statim exponitur, *Et iustus in omnibus operibus suis*. Et Psalmo. 24. *Vniuersa via Domini dicuntur misericordia & veritas*. Quia in omnibus Dei operibus hæc virtutes potissimum relucunt. Et ideo Sapiens quasi explicans has vias subdit, *Antequam quidquam faceres à principio, & antequam terra fieret*. Et cum hac expositione concordat similis locus Eccles. 24. *Ab initio & ante secula creatus sum, & c.* Vbi post similia verba tandem concludit, *Posui David puero suo, excitare regem ex ipso fortissimum, & in throno honoris sedentem in sempiternum*. Quæ verba de solo Christo intelligi possunt, de quo Isa. 2. dicitur, *Super regnum David, & super solium eius sedebit vique in sempiternum*. Cetera ergo de Christo accommodatissime intelliguntur. Et quamquam non negem posse habere hæc testimonia alias expositiones libere consentaneas, non est autem, cur hæc reiiciatur, quæ & licet quadrat, & ab antiquis patribus indicata est.

Secundo probatur ex nouo testamento, præsertim ex Paulo ad Coloss. vbi de Christo homine Deo promiscue loquitur, & ut Deum vocat illum *Imaginem Dei inuisibilem*, Vt hominem vero, vocat *Primogenitum omnium creaturæ*. Ita enim intellexit verbum illud Concilium Sardicense epistola ad omnes fideles, & sumitur ex Concil. Ephes. tomo. 1. cap. 4. & 5. & tom. 4. cap. 26. vbi Christus dicitur vnigenitus, ut Deus, primogenitus, ut homo. Quæ expositionem habent eo loco Glossæ, Anselmus, & Hieronymus, qui dicit vocari Christum primogenitum, non tempore sed honore. Et Chrysostomus homil. 15. circa id ad Rom. 8. *Vt sit ipse primogenitus in multis fratribus*, Hæc, inquit, ita capias ut de dispensatione illius dicta esse intelligas: nam secundum diuinitatem vnigenitus est, per humanitatem autem frater noster effectus est. Vt loquitur Nazian. oratio. 43. post medium. Et ideo Augustinus contra epistolam fundamenti, capit. 27. dicit, *imperite & impie quæri fratres Christo, nisi secundum quod homo apparere dignatus est*. Rationem autem, propter quam Christum ut homo est primogenitus omnium creaturæ, subdit Paulus citato loco ad Coloss. 1. dicens: *Quoniam in ipso condita sunt vniuersa, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso consistunt, & ipse est caput corporis Ecclesiæ*. Ac denique concludit, *Vt sit ipse in omnibus primatum tenens*. Vbi (ut Chrysostomus, & alij intelligunt) plane loquitur de Christo ut homine, nam ut sic est caput ecclesiæ, & primogenitus ex mortuis, ut ibidem dicitur: ergo ut sic primatum in omnibus habet etiam in æterno concilio & mente DEI. Ac denique in eo etiam, ut homine condita sunt vniuersa. Ex quo verbo su-

mitur noua confirmatio, nam Christus ut Deus homo, est finis, propter quem, & in cuius honorem Deus omnia creauit, hoc enim significat verbum illud. *In quo condita sunt vniuersa*. Et eodem modo dicitur ad Heb. 2. Christum esse eum propter quem omnia, ut supra notauit Rupert. & ibidem exponit Anselm. 1. Cor. 1. Et idem sumitur ex verbo illo 1. ad Corinth. 3. vbi Paulus ad iustos & prædestinatos loquens inquit: *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus vero Dei*. Dicuntur autem omnia esse electorum in ratione finis, quia propter eos omnia creata sunt, ut salutem & gloriam consequantur.

Eadem ergo ratione tam ipsi prædestinati, quam omnia alia, Christi esse dicuntur, propter quem tantum propter finem proximum creata sunt omnia. Et ideo ad Hebr. 1. Christus dicitur *constitutus hæres vniuersorum*, quod de Christo ut homine necessario intelligendum est, nam, ut Deus, non est hæres, sed natura sua dominus. Vnde etiam quod subditur, *per quem fecit & secula*, eidem homini Christo, per quem Pater nobis locutus est, attribui videtur. Et ita Chrys. hom. 71. in Ioan. dicit omnia operari Patrem propter gloriam filij, & inferius tam hic quam quæst. 24. ostendimus, Christum esse causam finalem nostræ prædestinationis. Ex quibus idonea satis ratio conficitur, quia finis est, qui primo cadit in voluntatem operantis, si ergo Christus est, finis operum Dei, sane per primariam voluntatem amatus ac intentus fuit interea quæ ad extra Deus voluit operari. Et simile argumentum sumi potest ex ratione causæ exemplaris, quod statim commodius explicabimus.

Tertio probari potest hæc conclusio ex ipsis effectibus Dei, considerato in eis optimo & sapientissimo providentiæ modo. Supponimus enim ex supra dictis, ante omnem liberam voluntatem esse in Deo scientiam per quam cognoscit, quid vnaquæque causa tam necessaria quam libera operatura est; si in hoc vel illo statu cum hac vel illa conditione creetur. Vnde fit ante voluntatem incarnationis vel creationis, vel permissionis peccati, præsciuisse Deum, si creasset mundum, Angelos & homines cum tali gratia, & c. & permitteret peccatum, futurum fuisse, ut totum genus humanum in primo homine laboraret, sibi que offerendam esse occasionem ut optimo modo sapientiam bonitatem, misericordiam, & iustitiam denique patefaceret. Iam ergo constituta in Deo scientia hac optime intelligitur, potius illum, primum omnium intendere non solum vniuersi creationem secundum esse naturæ gratiæ & gloriæ in hominibus & angelis: verum etiam secundum esse vnionis hypostaticæ in Christi humanitate, quamquam in re ipsa esset executurus hoc mysterium post oblatam occasionem peccati, quod totum est evidens supposita dicta præscientia, quoniam ordo intentionis antecedit ordinem executionis, ut supra declaratum est. Ergo intelligendum est Deum voluisse hoc mysterium, primo quia hoc modo conciliantur optime omnes scripturæ. Quædam enim significant Christum esse primo dilectum, & amatum tanquam finem omnium operum Dei. Aliæ vero indicant Verbum sumptisse carnem oblata occasione peccati: hæc autem optime consonant, si priores ordinem intentionis, posteriores vero executionis explicuissent intelligantur, id est, si intelligamus in prioribus locis præcise declarari amorē Dei ad Christum, & intentionem eius per modum finis aliarum rerum, in aliis vero locis explicari adæquatam decretum diuinæ voluntatis, etiam ut extenditur ad modum admirabilem exequendi tale mysterium. Secundo hoc ita explicatur, nam qui prudentissime operatur, non solum ex præscientia, sed etiam ex præuia intentione finis operatur: sed videmus in re ipsa oblata occasione peccati dedif-

se Christum in remedium eius, ergo intelligendum est Deum non voluisse hoc mysterium solum, quia occasio peccati oblata est & praecognita, sed potius est contrarium, ideo permisisse peccatum, ut ex illo occasione sumeret optimo modo se communicandi hominibus, ergo iam praedestinaret & voluerat hoc mysterium, & ex intentione illius voluit permittere peccatum. Exemplum sumere possumus ex scriptura; cum Deus Ioseph constituit Principem Aegypti, utendo ad hoc bonum mala voluntate fratrum eius, qui eum vendiderunt. Non est enim existimandum Deum solum post praesum illud peccatum futurum voluisse Ioseph fieri principem Aegypti, sed est contrarium potius, quia statuerat Deus eum facere principem Aegypti, ideo voluit permittere peccatum, & illo malo bene uti ad suum finem consequendum: est enim haec multo altior ratio providentiae, & magis digna Deo. Quam in peccatis crucifigentium Christum, & interficientium martyres, & aliis similibus videre licet. Et hoc sensu docet frequenter Augustinus, Deum non permittere peccata nisi ut eis bona eliciat, ut patet in Enchir. ca. 96, & alias. Tertio potest hoc aliter explicari: quia videmus totius universi creationem, dispositionem, & gubernationem ad hoc tendere, ut numerus praedestinatorum impleatur, & tandem omnia terminentur stabili regno beatitudinis perpetuo duraturo ex hominibus & Angelis composito, quorum princeps & caput sit Christus, ergo optimo & prudentissimo ordine intelligimus primam voluntatem & intentionem suam posuisse Deum in hoc felicissimo regno praedestinatorum, & propter illud prius fundandum, deinde paulatim augendum, ac tandem consummandum. voluisse conferre prius gratiam & iustitiam, deinde permittere peccatum, postea dare remedium, ac denique applicare illud his quibus erit efficaciter conferendum. Consequenter patet ex illo principio, quod in prudentiori modo operandi executio respondet intentioni. Et quae sunt postrema in executione, praesertim si sint per se amabilia, & in ipsa executione principaliter intentata (quod dico ut poenas damnatorum excludam) intentione priora sunt. Et confirmari potest, nam propter similem rationem docent cum Augustino ferre omnes Theologi, electionem praedestinatorum ad gloriam esse priorem ipsa praedestinatione seu ratione mediorum, adeo ut permissio peccati, quae aliquo modo confert ad executionem illius electionis, hac ratione censetur posterior illa & effectus eius. Et propter eandem rationem proportionaliter applicatam, supposita supra dicta scientia conditionata futurorum contingentium probabilioris mixtissimo communem sententiam Theologorum asserentium electionem hominum praedestinatorum antecessisse permissionem originalis peccati, quam licet D. Thom. nunquam clare docuerit, in eam tamen magis inclinare videtur. i. p. q. 23. art. 3. 4. & 5. & clarius. q. 6. de verit. art. 2. ad 9. Et ratio est clara ex dictis, quia permittendo peccatum originale, veluti parabatur via, ut tales homines saluarentur infalibiliter supposita dicta providentia & praescientia Dei, ergo signum est totum hoc cecidisse sub dictam electionem hominum saluandorum, & fuisse effectum eius, haec est enim quaedam ratio altior providentiae. Et saltem de Adamo non videtur probabiliter negari posse, quin electio eius ad gloriam antecesserit permissionem peccati eius, imo & voluntatem dandi illi gratiam & iustitiam in qua creatus est, nam in re ipsa haec omnia fuerunt media per quae consecutura est salutem, ergo omnia fuerunt media praedestinationis, & electionis, in aliis autem praedestinis omnibus, omnia media similia sunt effectus electionis eorum, cur ergo non multo magis idem erit in primo homine quem Deus creabat, ut totius humani generis parens existeret? Ac denique

A de Angelis sanctis dubitari non potest, quin fuerint electi ante permissionem alicuius peccati, & fortasse permissionem peccati in malis Angelis fuisse effectum electionis bonorum, quatenus malorum peccatum, fuit bonis occasio maioris meriti & gloriae; quod totum credendum est cecidisse sub intentionem Dei, quia est altior ratio providentiae, & magis consentanea sapientiae, eius: ergo multo magis idem sentiendum est de Christi Dei & hominis electione seu praedestinatione: tum quia etiam per peccati permissionem veluti parata fuit via, ut efficax Christi electio ad effectum perduceretur, tum etiam quia non est, cur credamus, Deum in prima illa voluntate, qua aeterno suo consilio statuit de regno beatitudinis fundando, de membris prius decreverit quam de capite, tum denique quia ipsa rerum executio ostendit priorem intentionem, in Deo maxime, qui prudentissimo modo operatur. Videbimus autem omnes effectus gratiae DEI, ipsam etiam permissionem peccati redundare in gloriam Christi, ergo signum est hanc fuisse primo intentionem,

Et ex hoc discursu sumitur nova confirmatio, quae potest esse quarta probatio conclusionis, quia Christus Dominus causa exemplaris & finalis est praedestinationis & electionis aliorum, sed electio hominum, & praedestinatio intelligitur antecedere permissionem peccati, & per se pertinere ad eam voluntatem, qua Deus voluit seipsum hominibus communicare, ergo multo magis electio & praedestinatio Christi ad eandem voluntatem pertinet, & in ea primum locum obtinet, itaque causa ceterorum. Maiorem quoque utramque partem docet D. Thom. infra q. 24. ar. 3. & 4. & sumitur ex illo ad Roman. 8. Quos praescivit, & praedestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus: quanquam enim D. Thomas, Adamus, & alij locum hunc de filio ut Deo interpretentur, quoniam filij adoptivi naturalem filium imitari debent, & ad illius similitudinem conformari: tamen de Christo ut homine exponunt Chrysostomus, Hieronimus, Anselmus, ac fere alij Graeci & Latini, quoniam (ut dictum est) Christus non dicitur proprie primogenitus in multis fratribus: ut Deus, sed ut homo. Senti ergo Pauli est omnes praedestinos electos esse, ut sint Christo homini conformes in gloria, ut ipse sit tanquam prima mensura ceterorum. Vnde Orig. lib. 7. super ad Rom. per imaginem filij, animam Christi intelligi, quae speciali ratione imago filij dicitur, quia eum in se integre suscepit, illumque perfectissime refert. Ad hanc ergo imaginem dicit debere alios conformari iuxta illud. 1. Cor. 15. Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem celestis. Et de gloria corporis dicitur ad Phil. 3. Reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae. Nec vero dici potest praedestinos fuisse electos, ut sint Christo conformes in gloria, solum, quia in re ipsa huiusmodi conformitatem habituri sint, & non, quia talis conformitas fuerit per se intenta in prima eorum electione: hoc enim modo etiam possent dici praedestinos conformes in gloria angelo, vel B. Virgini, at vero Paulus aliquam specialem dignitatem Christi voluit illis verbis explicare, nimirum quod sicut est primum principium in genere gratiae, ita est etiam primum exemplar, & metrum ceterorum, non quia indigeret Deus exemplari veluti extrinseco, quo in sua actione dirigeretur, sed quia ex parte obiectorum voluit unum esse primum ad cuius similitudinem alia formarentur. Imo non desunt qui existiment, etiam in ipso esse naturali Christum ut hominem esse exemplar ceterorum hominum, ita exponentes illud Gen. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Quod indicavit Tertullianus lib. adversus Praxeam. cap. 12. & lib. de Resur-

Christus causa exemplaris praedestinationis aliorum.

D. Thom. Rom. 8.

Chrysostomus, Hieronimus, Anselmus.

Origenes.

1. Cor. 15.

Philip. 3.

Tertullianus.

Electio praedestinatorum ante permissionem peccati originalis
D. Thom.

furr. carn. cap. 7. & significant Athanas. q. 89. ad Antioch. Cyril. lib. 1. cont. Julian. Orig. hom. 1. in Gene. Irenaeus lib. 1. con. haeres. c. 1. & lib. 4. c. 59. & alij quos refert Lypom. in Caten. & tractant late Eugub. in Cosmog. Oleast. & Cather. Genes. 1. Sed alij sunt veriores illius loci expositiones, quas iidem Patres attingunt, maxime Athanas. eodem lib. q. 88. Tertul. libr. de Baptif. c. 5. & lib. 2. cont. Marcion. ca. 6. Chrysof. Auguft. Eucher. & alij ibi, & laus differtur. 1. p. q. 23.

Christus fuit electiois praedestinationis causa
Altera vero pars de causa finali facile ex dictis constat, quidquid enim gratiae & gloriae hominibus collatum est, id totum in Christi gloriam & honorem refertur: sed quod est causa omnium effectuum praedestinationis est in eo genere causa praedestinationis & electionis, ut ex 1. p. q. 23. constat, ergo. Maior quoad iustificationem ipsam definita est in Trident. sess. 6. c. 7. & sub iustificatione omnes dispositiones ad primam vocationem comprehendit, ut constat ex contextu. vnde Ioan. 12. conuersionem gentium ad fidem Christus vocat glorificationem suam dicens: Venit hora ut glorificetur filius hominis, ut Auguft. tractat. 51. & 52. notauit, & hoc modo ait, *Glorificari Christum in membris suis*. Deinde quod ipsamet glorificatio electorum cedat in gloriam Christi, patet ex Ioan. 17. vbi Christus perens glorificationem suam, in hoc illam ponit, *Ut omne, inquit, quod dedisti ei, det illi vitam aeternam*. Quia hoc totum ad gloriam eius refertur, quod indicauit Cyril. lib. 1. in Ioan. capit. 15. Nec vero satisfacit quod prima sententia supra indicabat, verum quidem esse omnes effectus gratiae, qui sunt in nobis, referri in Christum tanquam in finem, hoc tamen non esse ex primaria intentione Dei, atque adeo neque ex prima ipsa electione praedicatorum: sed quasi ex secundaria & superaddita relatione post oblatam occasionem peccati: hoc enim in primis (ut supra dicebam) non est consentaneum perfectissimo modo, & rationi diuinæ providentiae: deinde non consonat verbis Pauli Ephes. 1. dicentis, *Praedestinavit nos per Iesum Christum in ipso*, vbi illae duae particulae, *per*, & *in*, diuersas habitudines causae indicant, scilicet meritariam & finalem. Vnde paulo superius dixerat: *benedixit nos in omni benedictione spirituali in caelestibus in Christo*, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. Vbi significat propterea omnem benedictionem spirituales per quam effectus gratiae significantur datam nobis esse in Christo, quia in eodem electi sumus quod etiam significatum est a Paulo illis verbis primae Corinth. tertio. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus vero Dei*. Et illis ad Romanorum octauo. *Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus*. Ibi enim utramque causalitatem coniunxit, exemplarem & finalem. Vbi Anselmus inquit, *Ut sit primogenitus, id est, primum habens in collegio sanctorum, & hereditatem patris iure suo obtinens, aliis fratribus distribuat*. Et eandem sententiam indicat Chrysofostomus homil. 66. & 71. in Ioan-nem.

Ad hanc vero rationem respondent alij, ex doctrina Aug. electionem & praedestinationem hominum factam esse post prauium originale peccatum, & ideo potuisse Christum esse exemplar & finem eius, quamuis non fuerit in illo primo signo, ut nos dicimus, praedestinos. Sed primo contra hoc paulo superius ostendimus, electionem praedicatorum fuisse ante originalis prauiionem. Secundo saltem negari non potest, quin voluntas quasi generalis ordinandi homines ad beatitudinem supernaturalem, & gratiam & gloriam illis conferendi, originale peccatum antecesserit, & respectu etiam huius voluntatis, seu obiecti eius Christum habuisse rationem exemplaris & finis, cur enim dicemus alium finem, vel exemplar habuisse Deum, quando in particulari elegit praedestinos, quam cum homi-

nes omnes ad gloriam ordinauit? praesertim cum omnes etiam effectus, qui ab illa generali voluntate proueniunt, ut sunt illi qui sunt in reprobis, ad Christum, ut ad finem, & exemplar referantur. Tercio denique quia saltem de Adam, non potest verisimiliter negari, quin fuerit per se electus ante originale peccatum, ut supra ostensum est. Et hinc potest confirmari haec ratio, quia, ut supra diximus exponentes literam D. Thom. Adam etiam in statu innocentiae habuit gratiam per Christum, ergo necesse est intelligere etiam pro illo statu in Dei mente Christi electionem & praedestinationem antecessisse. Quod argumentum variis modis conatur diluere, qui contrarium opinantur, sed eos omitto: quia ex supradictis in praecedenti dubio faciliere iei-cuntur, & quia in sequentibus iterum occurrit occasio amplius vrgendi idem argumentum.

Dico secundo. In primo signo, & prima voluntate, qua Deus voluit vnionem hypostaticam, voluit illam determinate in tali persona, & in tali natura, scilicet, in Verbo & hac humanitate: Haec assertio est contra quartam sententiam super relatam, & est communis Theologorum, nam, licet differant in definiendo signo, & primo motiuo volendae incarnationis, nullus tamen eorum distinxit inter vnionem hypostaticam & incarnationem, neque inter illam confusam voluntatem & determinatam. Et probatur primo, quia omnia testimonia Scripturae sacrae, in quibus fundari potest haec excellentia praedestinationis Christi, loquuntur non tantum de vnione hypostatica in communi, sed de Verbo diuino, seu sapientia incarnata, ut patet ex Proue. 8. Eccl. 24. ad Rom. 8. & 1. ad Corinth. 3. ad Ephes. 1. & ad Coloss. 1. & ad Heb. 2. Cum ergo de diuinæ providentiae modo, & de primo decreto diuinæ voluntatis, potissimum sit ex Scriptura iudicandum, non potest probabili fundamento dici, Deum prius secundum rationem voluisse vnionem hypostaticam in ea abstractione quam incarnationem diuini Verbi. Secundo ille modus praedestinationis abstractae & confusae non potest conuenienter attribui diuinae voluntati, nam in primis imperfectionem intoluereditur, si in re ipsa aliquod habet fundamentum, quia talis modus voluntatis supponit in intellectu confusam cognitionem rationum vniuersalium. Dicitur non tribui Deo hunc modum voluntatis propter fundamentum quod in ipso habeat, sed propter nostrum modum concipiendi, & ut declarem in illa communicatione vnionis hypostaticae abstractae & praecise conceptae esse aliquod motiuum magis independens a peccato, quam sit in incarnatione proprie & in particulari sumpta, sicut dicere etiam solemus, prius secundum rationem voluisse Deum sese ad extra communicare, quam hanc vel illam creaturam in particulari producere; & prius voluisse voluntate antecedente omnes homines saluare, quam in particulari aliquem efficaciter elegerit. Sed hae responsio non satisfacit, repugnantiam enim inuoluit, quod illa voluntas confusa vere tribuatur Deo, & quod in re non habeat fundamentum, sed tantum in nostro modo concipiendi.

Aliud est enim, nos concipere diuina, & de illis loqui modo nostro, in quo potest esse aliqua proprietates, quae non est in re concepta; aliud vero est, obiectiue concipere in Deo, eique aliquid attribuire, quod in re non sit. Primum enim verum est, & non redit falsam conceptionem nostram; secundum vero non potest esse sine falsitate: quia conceptio non est conformis rei conceptae, quo sensu verum est illud commune axioma, vnumquodque debere concipi sicut est, ut vere concipiatur: ergo, quamuis nos confuse concipiamus ea, quae sunt in Deo, tamen non possumus ei vere tribuere voluntatem obiecti confusi, ut priorem etiam secundum rationem.

voli-

volitione obiecti particularis. Et consequenter non potest bene intelligi, Deus prius secundum rationem voluisse personam diuinam vniri hypostaticè, quam hanc personam incarnari autè conuerso prius voluisse intellectualem naturam assumere, quam humanitatem. Alioquin non prius secundum rationem voluisset humanitatem, in communi, quàm hanc humanitatem, priusque velle dare gratiam quam hanc gratiam, & sic de aliis similibus. Quamuis ergo hæc obiecta vniuersalia dicantur priora subsistendi consequentia, seu prioritate independentiæ, aut quia in eis reperitur abstractio præcisiua, non propterea existimandus est Deus prius versari circa vniuersalia, quam circa particularia, quia, cum prius omnia distinctissimè intelligat, non incipit velle etiam secundum rationem ab vniuersalibus & confusis, sed omnino distincte & in particulari vult, quidquid vult, & rationes vniuersales vult in ipsis particularibus, sicut etiam rationes communes cognoscit, distincte cognoscendo particularia, hic enim modus ad maiorem perfectionem spectat, tam in intellectu, quàm in voluntate.

In DEO voluntas con-
fusa non antecedit deter-
minatam.

Vnde in exemplo illo de voluntate se communicandi ad extra falsum est, prius ratione Deum habuisse illam voluntatem confusam, sed solum nos intelligere possumus, illam voluntatē esse priorem considerandi consequentia secundum præcisionem & abstractionem nostram, non vero, quod in aliquo signo rationis intelligatur Deus prius habere voluntatem illius obiecti confusi, quàm determinati. Quod potest exemplo humano declarari ac confirmari, quando enim homo intendit, dignitatem aliquam: seu cathedram, vel aliquid simile obtinere, ita in particulari determinando voluntatem suam ad hoc obiectum, ut nullum aliud simile intendat, tunc non potest verè dici, huiusmodi hominem prius secundum rem vel rationem intendisse dignitatem in communi, quam hanc in particulari, quia neque voluit vnquam illud obiectum confuse sumptum, neque prius voluntatem suam determinauit ad rationem illam communem, ex generalibus rationibus, & deinde speciales rationes excogitauit, propter quas ad hoc particulare obiectum voluntatem suam inclinauit, sed simul sibi proposuit motiuum. Volendi hoc particulare obiectum & rationem communem solum voluit ut in illo contractam, ita vero se habuit Deus in ea voluntate, qua sese voluit ad extra communicare, simul enim per scientiam simplicis intelligentiæ proposuit voluntati suæ omnes modos possibiles se se communicandi, distinctissimè & in particulari cognitos, & per primam determinationem liberam voluntatis suæ hunc modum communicationis voluit, quem executioni mandauit. Quapropter in huiusmodi determinatione libera non possumus distinguere duos actus etiam ratione distinctos, ita ut per vnum tendat Deus in obiectum confusum, & per alium in obiectum particulare, in quo est magna differentia inter hunc actum, & illum, quo Deus vult duo obiecta particularia distincta, scilicet finem & media, quem recte concipimus & partimur in duos ratione distinctos, & consequenter concipere possumus vnum ut priorem alio in aliquo signo rationis, quod in alio actu non recte concipitur, ut declaratum est, & pro tota hac materia diligenter est annotandum.

Et ex eadem doctrina declarandum est aliud exemplum quod adducebatur de electione hominum in communi vel in particulari, non enim est intelligendum prius secundum rationem ordinasse Deum ad gloriam homines in communi, & postea hos in particulari, vel prius efficaciter decreuisse ut aliqui saluarentur, postea vero in particulari nos elegisse, hic enim modus concipiendi diuinam voluntatem, tribuendo Deo huiusmodi actus ratione distinctos, neque est verus, neque in re habet fundamentum, ut

A declaratum est. Potius ergo dicendum est, Deum voluisse ordinare speciem humanam ad gloriam, in his indiuiduis, verbi gratia, in Adamo & posteritate eius, & similiter decreuisse efficaciter, ut aliqui saluarentur, non aliter, quam eligendo hos in particulari, & ita in nullo prioris rationis est confusio in illo obiecto, prout ad illud libere terminatur diuina voluntas, quamuis nos per terminos confusos & vniuersales illud explicemus. Vnde etiam notari potest alia differentia in prædicto exemplo, nam in illo esse posset aliquid fundamentum ex parte nostra ad ita loquendum, ibi enim est multitudo quædam obiectorum, quam nos vno communi & confuso termino comprehendimus, & ita nos concipimus illud commune obiectum ut prius, quia vniuersaliora sunt modo nostro concipiendi priora, saltem secundum esse essentia seu possibile, ac in presenti obiectum est vniuersum & singulare tam ex parte naturæ assumptæ, quam ex parte personæ vnite, nihil ergo est fundamentum, etiam ex parte nostra ad concipiendum illum ordinem.

Tercio argumentari possumus contra prædictam sententiam, quia falso supponit, omnes rationes seu motiua assumendi humanitatem potius, quàm aliam naturam, & volendi vniorem in Verbo diuino, potius, quam in alia persona, sumpta esse ex peccato, & præterea male inde colligit, prius esse prædefinitam vniorem hypostaticam ut sic, quam incarnationem. Prior pars constabit late inferius quæst. 3. art. 8. & disput. 12. sect. 1. ubi ex multis congruentiis, quas afferemus, ob quas persona Filij, potius quam alia, incarnata est, plures sumuntur ex proprietatibus Filij, & procedunt independentè à peccato, & in superioribus etiam similes rationes adduximus, ob quas humana natura, potius quam alia, assumpta est; ut verbi gratia, quod ipsa in se quodammodo continet omnem creaturam. Quocirca omnes discurfus supra facti ad ostendendum, Christum fuisse in primo signo prædefinitam, sumpti ex optimo modo prouidentia diuinæ, & ex dispositione rerum omnium in mente Dei, & ex causa exemplari & finalis, procedunt in particulari de Christo Deo homine, & non tantum in communi de Deo naturæ intellectu vnito, ergo non est necessarium præintelligere motiuum peccati, ut intelligamus rationem aliquam ob quam Deus prædefiniuerit in eo primo signo vniorem hypostaticam, non tantum in communi, sed etiam in tali persona & in tali natura. Posterior pars probatur, quia, licet ex parte rerum nulla esset ratio aut congruentia assumendi potius hanc naturam, quam aliam, Deus ex solo suo beneplacito potuisset, hanc naturam præ aliis eligere; absque alio ordine, & quasi progressu nostro modo intelligendi. Sicut voluit Deus, incarnationem perficere in hac numero humanitate potius quam in aliis, non quia intelligamus, prius Deum voluisse assumere humanitatem, deinde vero specialem congruentiam in hac humanitate, potius quam in aliis inuenisse, & ideo eam præ aliis elegisse, hoc enim falsum est, nulla enim ratio aut congruentia ex parte talis naturæ præcessit, sed ex solo diuino beneplacito præ aliis electa est, ut Augustinus dixit in libro de prædestin. Sanct. & inferius, quæstio. secunda videbimus. Vnde non prius voluit Deus humanitatem assumere, quam hanc humanitatem, licet non ex speciali motiuo, sed ex arbitrio suæ voluntatis, ita ergo, licet ante præscientiā peccati nulla ex parte obiecti præcessisset ratio ad assumendam potius naturam humanam, quam Angelicam, vel à persona Verbi magis quam Patris, vel Spiritus Sancti, nihilominus potuit Deus sola sua voluntate vtrumque statuere ac determinare, statim ac voluit vniorem hypostaticā efficere.

Atque ex hac ratione expeditum est fundamentum illius sententiæ, falsum enim assumit, & non recte

Non omnes rationes ob quas incarnatio facta est in persona Verbi, orta sunt ex hominis lapsu.

recte infert: vt declaratum est. Exemplum autem A
quod ibi affertur de voluntate Incarnationis abso-
lute & in carne passibili, non est simile. Primo quia
dem, quia obiectum prioris voluntatis non est ab-
strahum vel confusum, sed determinatum & di-
stinctum, nimirum, hæc vnio in hac natura & in hac
persona, & cum his conditionibus, quæ per se & in-
trinsece conueniunt huic naturæ, seu per se inten-
duntur in illa per modum finis, & boni per se ac vl-
timate intenti, conditio autem illa carnis passibilis
pertinet potius ad ordinem executionis, & solum
per accidens conuenit occasione peccati. Vnde su-
mitur alia ratio differentie, quia conditio hæc car-
nis passibilis non est ex his bonis, quæ Deus per se e-
legit & voluit, sed potius pertinet ad mala pœnæ,
quæ non ex solo libero beneplacito, sed ex iusto
motu D E V S voluit, & ideo supponit necessario

præscientiam peccati. Tria vero corollaria, quæ
prædicta sententia inferebat, tam sunt falsa, quam
fundamentum, cui nituntur, & illo ablato, facile ru-
unt. Et re vera est parum consentaneum Scripturis
differentiam in hoc constituisse inter Deum & Ver-
bum, quod Verbum venerit propter nos & propter
redemptionem nostram, nõ tamen Deus, aut quod
in primo decreto vnionis hypostaticæ non ostende-
rit Deus speciale amorem ad humanam naturam.
Talis enim distinctio, aut vëstigium eius, nullum in
scripturis habet fundamentum, sed semper eodem
modo fit sermo de Incarnatione, & de hypostatica
vnione seu assumptione carnis vel humanitatis,
imo nunquam aliis verbis fit mentio huius myste-
rij, nisi his, quæ habitudinem ad carnem seu huma-
nitatem inuoluunt: & pro eodem reputatur, quod
Verbum, vel Deus venerit ad homines redimendos
sanguine suo. Vnde sancti omnes supra citati eodem
modo loquuntur de Incarnatione Verbi, & vnione
Dei, & specialiter Leo Papa vniuersalissimis termi-
nis vsus est, cum dixit. *Si homo in sua naturæ integritate
manifestet, creator hominum, creatura non fieret, nõ ergo
consequenter loquuntur, nec sensum Sanctorum aut
D. Thom. declarant, quin hæc realiter de Verbo, &
aliter de Deo loquuntur.*

Dico tertio. Licet Christus Dominus fuerit dile-
ctus seu prædestinatus in primo signo, & primo de-
creto liberæ voluntatis diuinæ, non tamẽ solus, sed
simul cum ipso fuerunt præordinatæ aliæ creaturæ,
quæ ad essentialẽ, & consummatam perfectionem
vniuersi pertinent, tam in ordine naturæ, quam gra-
tiæ. Explicatur prius hæc assertio, & deinde proba-
bitur. Dupliciter enim concipere possumus, Deum
voluisse Christum Deum hominem in illo primo
signo, quo se voluit ad extra communicare. Primo
vt nullum aliud obiectum creatum in illo decreto
fuerit comprehensum, vt sensisse videtur Catheri-
nus, & Lycherus in 3. distin. 7. quæst. 3. videtur in
hunc modum sententiam Scoti interpretari. Secun-
do, vt in illo primo decreto intelligantur etiam alia
comprehendi, cum quibus habet Christus aliquam
connexionem, non tam ex natura rei, quam ex in-
tentione Dei, ita omnia disponentis, vt per modum
integri obiecti voluerit hoc totum vniuersum con-
stans ex illo triplici ordine rerum, naturæ, gratiæ, &
vnionis hypostaticæ, & similiter simul voluerit to-
tum beatitudinis & prædestinatorum regnum, cui-
us Christus est caput. Dicimus ergo, hanc Christi
prædestinationem non priori, sed hoc posteriori
modo esse intelligendam. Primo quidem, quia o-
mnia testimonia Scripturæ, & sanctorum quibus su-
pra ostendimus, Christum habuisse primum locum
in illo primo decreto diuinæ voluntatis, eundem
nobis proponunt vt principem & caput omnium,
& vt autorem salutis & gloriæ prædestinatorum, er-
go non fuit (vt ita dicam) solitarie prædestinatus &
electus, sed cum habitudine & connexionẽ ad res a-
lias.

Secundo, hic modus prædestinationis est magis
conformis diuinæ sapientiæ & bonitati, magis
que in CHRISTI gloriam cedit. Quod sic osten-
do, nam communicatio DEI ad extra per natu-
ram, gratiam, & vnionem hypostaticam, comparari
potest ad DEV M, seu ad manifestationem diui-
næ gloriæ, tanquam medium ad finem, vel tan-
quam finis proximus actionum seu operum DEI.
Si priori modo concipiatur, quamuis incarnatio
sit opus, quo DEI sapientia & bonitas summè
manifestatur intensiue, vt sic dicam, tamen exten-
siue & adæquate magis manifestatur in toto vni-
uerso, illo triplici rerum ordine constante: ergo
hoc adæquatum medium elegit Deus in illo primo
signo iuxta perfectam rationem sapientiæ suæ ad
manifestandam gloriam suam, si autem posteriori
modo obiectum illud concipiatur, scilicet, tam per-
fectior & exactior erit intentio illius finis, si in ob-
iecto illo hæc omnia comprehendantur, nam, qui
perfecte & adæquate intendit aliquem finem, non
solum substantiam finis, vt sic dicam, sed etiam ac-
cidentia, & debitas circumstantias, nimirum tem-
pus, locum, modum & similia sub tali intentione
comprehendit. Sic ergo, licet Deus in illo signo vo-
luerit Christum vt finem aliarum rerum, tamen vo-
luit illum cum angelorum & hominum societate, &
imperio, & consequenter etiam voluit celestem lo-
cum, totumque vniuersum, in quo perpetuo regna-
ret, atque hac ratione totum hoc cedit in maiorem
Christi gloriam, magisque diuinam sapientiam de-
clarat.

Dices, quomodo ergo Christus dici potest pri-
mus prædestinatus, seu præordinatus ante omnem
creaturam. Responderi potest, Christum appel-
lari in eo ordine primũ negative tantum, quia nul-
lus ante ipsum, non tamen positive, quia cum eo fu-
erunt simul alij prædestinati: & æque primo vo-
luit DEV S omnes illos tres modos communi-
candi se per naturam, gratiam, & vnionem hy-
postaticam, quia omnes sunt per se amabiles, &
per se ac proxime ordiabiles ad manifestationem
diuinæ gloriæ. Addo deinde, CHRISTVM
fuisse primo prædestinatum prioritate finis, quam-
uis non sine connexionẽ cum rebus aliis, vnde
cum dicimus simul cum CHRISTO fuisse res a-
lias in eo decreto comprehensas, illa particula si-
mul, excludit prioritatem in subsistendi consequen-
tia, & indicat connexionem aliarum rerum cum
CHRISTO non vero excludit prioritatem in ra-
tione finis. Sine causa enim aliqui negant DEV M
in illo primo decreto formaliter & expresse retulisse
omnia ad CHRISTVM, vt ad finem proximi-
um, sub DEO, cetera aut rerum omnium, sed
solum virtute & implicite: hoc enim neque ex parte
DEI est necessarium, aut rationi consentaneum,
quia perfectissime omnia habet præsentia, & omnia
ordinat ac disponit, & ideo non est illi necessaria
implicita ordinatio, cum simul possit explicite ac
formaliter id præstare. Neque etiam ex parte Chri-
sti, aut aliarum rerum, id est necessarium, nam licet
omnes potuerint immediate ad manifestatiõem
diuinæ gloriæ referri, tamen perfectius hoc fit cum
habitudine & ordinatione ipsarum rerum inter se.
Et maxime cum habitudine naturæ & gratiæ ad vn-
ionem hypostaticam vt ad finem, quia cum ipsa met
diuina persona in ea communicatione vnionis hy-
postaticæ intrinsece comprehendatur, illi debitum
est, vt cetera omnia ad illam vt ad finem referan-
tur. Neque illa duo repugnant, scilicet, CHRIS-
TV M esse primum in genere finis, & habere con-
nexionem cum aliis, nam vt supra dixi, prioritas ra-
tionis in genere causæ finalis, non semper infert prio-
ritatem in subsistendi consequentia. Atque hinc confir-
mari potest assertio posita, quia alias sequeretur, ex

Dicit.

Responsio.

Quomodo
Christus pri-
mus prædes-
tinatus in
primo signo.

vi praesentis decreti, Verbum Dei fuisse incarnandum, etiam si vniuersum creandum non esset, neque homines vel angeli praedestinandi aut beatificandi: consequens autem est per se incredibile, & nullum habet fundamentum, melius ergo intelligimus Christum ita fuisse praedestinatum ut finem aliarum rerum, ut tamen sine illis non fuerit futurus ex vi talis decreti.

Obiectio.

Dices, haec connexio non est nisi inter finem & media necessaria: at vero res aliae, ut verbi gratia, angeli vel homines praedestinati non comparantur ad Christum ut media ad finem, sed potius se habent, ut partes eiusdem finis, quatenus constituunt vnum integrum regnum vel vniuersum. Item obijci potest, quia Christus ordinatur ad alia ut ad finem, scilicet, ut ea perficiat, vel glorificet, &c. ergo etiam alia potuerunt dici priora Christo in genere finis. Respondetur, sicut in humano corpore per se primo intenditur totum, & omnes partes ordinantur ad totum ut ad finem: & similiter partes ipse inter se secundum diuersas rationes & munera possunt ad inuicem ordinari, nihil enim obstat, quo minus hoc modo possint duo esse sibi inuicem fines secundum diuersos respectus vel rationes, ut supra etiam declaratum est: simpliciter tamen omnes partes corporis ad caput ut ad finem praecipuum ordinantur: ita dicendum est de toto vniuerso, in quo Christus Deus homo sub Deo est caput & finis praecipuus ceterarum rerum, quantum simul ad eas perficiendas ipse ordinetur. Vnde sub hac ratione res omnes, quatenus ad gloriam Christi ordinantur, media vocari possunt, quantum habitudo ad finem latius extendi possit, quam mediū proprie & in rigore sumptum: subiectum enim, quod sine fructu, ordinatur ad illud, non proprie ut medium sed ut recipiens finem formalem, & attingens finem obiectum: & similiter pars ordinatur ad totum, non proprie ut medium, sed ut componens ipsum finem: sic ergo omnia possunt dici ordinari ad Christum, non quia sint proprie media, sed quia omnia Christo inserviunt, & in eius gloriam & honorem cedunt; ipse vero ordinatur ad alia, ut ea perficiat potius, quam ut ab eis perficiatur; & ipsamet earundem rerum perfectio in eiusdem Christi gloriam tandem redundat; & ideo ipse est simpliciter primus in genere finis.

Alia obiectio.

Sed potest tandem obijci, quia ordo naturae est prior essentialiter, quam ordo gratiae, cum gratia naturam supponat, & uterque ob eandem causam est prior, quam vnio hypostatica: ergo non possunt haec omnia esse simul in illo primo signo rationis, quo voluit Deus se ad extra communicare. Pater consequentia, quia dictum est, per illam particulam, *simul*, excludi prioritatem in subsistendi consequentia, at vero in praesenti, ordo gratiae infert ordinem naturae, & non è conuerso, & similiter vnio hypostatica infert ordinem gratiae, & non è contrario. Quod si dicas hoc esse verum considerando hos rerum ordines secundum se, seu in esse possibili, non vero ut cadunt sub talem intentionem agentis, nec ut futuri ex vi talis diuini decreti: contra hoc est, quia etiam hoc modo gratia supponit naturam, non enim potest aliquid ordinari ad aliquem finem, quin supponatur, ut praexistens, vel praesolitum ante talem finem, sicut non potest intelligi, Deum aliquos homines eligere ad gloriam, nisi prius intelligatur praescire illos esse futuros, iuxta illud, *Quos praesciuit, hos praedestinauit.*

Responsio.

Respondetur, in primis, quod attinet ad ordinem gratiae, & vnionis hypostaticae, illum nullo modo hunc supponi, neque ex natura rei, neque ex intentione Dei agentis, neque in eodem subiecto, neque in diuersis, quin potius in eodem subiecto seu eadem natura vnio hypostatica supponitur gratiae

A sanctificanti, tam in ordine executionis, ut infra quod videbimus, quam in ordine intentionis, ut ex dictis constat, quia gratia data illi naturae ad vnionem hypostaticam ut ad finem ordinatur, ut sit veluti deus, & ornamentum eius, atque eadem ratione in diuersis subiectis ordo gratiae supponit etiam ordinem vnionis hypostaticae in genere finis, quia, ut dictum est, omnis gratia, tam angelorum, quam hominum ad Christum ut ad finem ordinatur, quantum in ordine executionis ordo gratiae in multis subiectis antecesserit vnionem hypostaticam, non solum tempore, sed etiam per modum dispositionis aut aliquis, meriti, ut videbimus quaestione sequente.

Quid vero attinet ad ordinem naturae, respectu eiusdem subiecti, vnio hypostatica supponit quidem naturalem entitatem humanitatis assumendam; respectu vero aliarum rerum esse naturae illarum, vel per accidens se habet ad hypostaticam vnionem humanitatis, vel ad summum, requiri potest, ut ab eis talis humanitas aliquo modo causetur. Sed nihil horum obstat sententiae a nobis propositae, quia ex eis ad summum, sequitur, in eodem primo signo, in quo fuit praedestinata incarnatio, fuisse etiam praedestinatum creationem vel productionem animae, seu humanitatis assumendam; & similiter fuisse simul praedeterminatos ordines naturae & gratiae, tam in Christi humanitate, quam in rebus aliis, praesertim quatenus cum hoc mysterio habent connexionem; non tamen est necesse, ut praedestinatio, aut praescientia ordinis naturae antecesserit praedestinationem huius mysterii, sed satis est, quod in vna praedestinatione habeant connexionem, ita ut sub eam altera cadat ut finis, qui, seu cuius gratia, altera ut finis cui, seu ut subiectum quod ordinatur ad finem, aut alium similem modum connexionis habeant. Atque hinc fit ut praescientia talis rei ut futurae ad illam praedestinationem non supponatur, sed potius consequatur. Vnde cum dicitur, non posse aliquid ordinari ad aliquem finem, vel ad aliquod bonum, nisi supponatur vel praeficiatur existens, si intelligatur de existentia possibili verum est, sed non ad rem; si vero intelligatur de existentia ut futura est falsum, quia satis est, quod ipsamet existentia subiecti simul ad talem finem ordinetur, quod quoad hoc habet eum illo necessariam connexionem in intentione agentis, imo habet quandam rationem finis, cui formalis & obiectiuus finis intenditur, quod idem est ac esse subiectum ordinatum ad finem obtinendum seu illo fruendum. Quocirca maiorem connexionem habet subiectum cum fine assequendo, respectu intentionis agentis, habeat cum mediis, per quae acquirendus est, quia finis non intenditur, nisi alicui subiecto, neque subiectum nisi in ordine ad talem finem, & ita quasi integrat vnum finem, & adaequatum obiectum illius intentionis ut sic, & expresse sub illam cadunt cum mutua habitudine inter se in ratione causae materialis & finalis, seu in ratione finis, ut qui, seu cuius gratia, media vero magis extrinsece comparantur ad intentionem finis tamquam effectus eius, & ideo non est necesse ut in ea formaliter includatur, sed virtute tantum. Hac ergo ratione voluntas: qua aliquid subiectum ordinatur in finem, non necessario supponit, etiam secundum rationem & praecisionem mentis praescientiam futurae existentiae talis subiecti, aut aliam voluntatem, qua illius subiecti existentia praedeterminata sit, sed illomet actu, quo ordinatur ad talem finem, ordinatur etiam ad existendum sub illo, ut in illo exemplo de dilectione praedestinatorum, non est necesse, ut talis dilectio supponat praesentiam existentiam eorum ut futuram sed ut possibilem tantum, quia per illammet dilectionem ordinantur ad existendum sub tali fine, neque aliter est amata eorum existentia, quam propter talem finem. Eodem ergo modo in praesente voluntas creandi mundum in esse

Vnio hypostatica non supponit ordinem gratiae.

Ordo naturae an supponit ordinem gratiae & vnionis hypostaticae.

essentia non est prior simpliciter, quam voluntas perficiendi illum per esse gratiae, vel quam voluntas exaltandi illum per unionem hypostaticam, sed hec omnia habuerunt inter se connexionem, & constituerunt vnum veluti adæquatum obiectum illius primi decreti diuini, vt explicatum est.

Atque hinc sequitur primo, si inter se conferamus voluntatem incarnationis & voluntatem permittendi peccatum, in genere causæ finalis voluntatem incarnationis fuisse priorem, quia licet comparando has voluntates ad totum vniuersum (vt faciebat tertia opinio supra citata) id est, quatenus obiecta illarum voluntatum ordinantur ad constituendum perfectum vniuersum, in quo sint omnes rerum ordines, & omnes modi operandi, &c. licet inquam sub hac comparatione inter illas voluntates ordo non sit, imo se habeant ad modum vnius simplicis voluntatis: tamen comparando inter se obiecta earum voluntatum, ordinem inter se habent, vt hoc quasi finis sit: illud vero medium, hæc intentio, illa electio. Id quod satis inter probandum præcedentes conclusiones explicatum est, quia peccati permissio ad incarnationem ordinata est, quo altius fieret atque conuenientius. Et confirmatur etiam ex dictis, quia voluntas dandi gratiam Adæ, simpliciter est prior quam voluntas permittendi peccatum. Hæc enim se habent (vt ita dicam) sicut habitus & priuatio: sed voluntas incarnationis antecedit voluntatem conferendi gratiam ipsi Adæ, quippe cum in Christo & per Christum data est, vt ostendimus. Nec dici potest in re datam fuisse illam gratiam per Christum, tamen voluntatem dandi illam, quæ fuit per modum intentionis, non fuisse in Christo quia ostensum est ipsam etiam electionem ad iustitiam fuisse per Christum, in cuius gloriam magis hoc cedit perfecti trique modo explicat ipsius diuinæ providentiæ rationem, quæ alio modo vix potest concipi, nisi fingendo multa voluntaria & sine fundamento. Et simile argumentum sumitur ex fide incarnationis data Adæ in statu innocentie, nam illa fuit vnum ex donis gratiæ, & iustitiæ collatæ illi in eo statu, vnde in illo signo in quo intelligimus voluisse DEVM Adæ gratiam conferre, intelligimus voluisse conferre fidem hanc. Atque cum hæc fides incarnationem certò supponat, necessario sit, vt voluntas dandi gratiam Adamo supponat voluntatem incarnationis. Nec potest hoc solui nisi fingendo in quodam priori signo voluisse Deum dare fidem Adæ aliorum mysteriorum, & in alio posteriori voluisse quasi extendere illam ad incarnationem, quod & gratis omnino dicitur, & ordinem ac modum diuini consilij, & providentiæ non satis explicat, & quandam imperfectionem, & confusionem videtur attribuire diuinæ voluntati, vt supra in simili declaratum est. Dicunt vero aliqui licet verum sit in genere causæ finalis antecessisse voluntatem incarnationis permissionem peccati, tamen in genere causæ materialis permissionem fuisse priorem, quatenus illius voluntatis occasio fuit. Sed proprie nulla hic fingi potest ratio causæ materialis. Quia sic peccatum fuisse occasio incarnationis, potius ad finalem causam esset reuocanda, quia nihil aliud est esse occasionem, quam mouere Deum ad misericordiam, & ad remedium tanti mali. Vnde sit ipsum remedium peccati esse finem, peccatum vero ipsum sub hoc fine claudi tanquam occasionem eius. Quod si vocetur materialis causa solum quia est veluti materia circa quam remedium hoc versatur, non est contendendum, quia erit questio de modo loquendi, quamuis materia circa quam, potius habeat rationem obiecti, & obiectum ad finem reuocetur. An vero repugnet incarnatione esse simpliciter primam in ratione finis, & nihilominus peccatum esse occasionem eius & ita etiã præcedere aliquo modo in ea ratione, item an voluntas incarnationis

ita sit prior voluntate permittenti peccatum, vt tamen sit cū illa necessario connexa, dicam in sequentibus.

Secundo ex dictis inferitur, quid dicendum sit de ordine inter voluntatem incarnationis, & præscientiam peccati originalis, si etiam loquamur proprie de præscientia futurorum, quæ est per scientiam visionis, quæ videntur futura tanquam præsentia eternitati, clarum est ex dictis voluntatem incarnationis antecessisse præscientiam originalis peccati, quia hæc præscientia supponit voluntatem permittendi peccatum, quæ posterior est voluntate incarnationis. Si autem loquamur de præscientia illa quasi conditionata, certum etiam est hanc præcessisse ante voluntatem incarnationis, quia hæc (vt dictum est) omnem Dei liberam voluntatem antecedit. Quocirca si verum est per hanc scientiam non solum de aliorum voluntatibus, sed etiam de sua cognoscere Deum, quid amara vel factura sit, prius ratione quam illam videat actu volentem: hoc (inquam) posito, consequenter fit, ante habitum liberum decretum de incarnatione faciendâ præsciuisse Deum (hoc præscientiæ genere) lapsum euenturum in humano genere, sed huiusmodi præscientia non mutat ordinem voluntatis, nec rationem providentiæ procedentem nostro modo concipiendi ex intentione finis ad mediorum dilectionem, quia illa scientia generaliter omnia sub se comprehendit, & eodem modo præsciuit DEVS ante omne decretum liberum suæ voluntatis, fore, vt velit incarnationem, & permissionem peccati, & redemptionem humani generis, & alia similia, quæ tamen omnia præsciuit futura eo modo & ordine quo futura erant. Vnde in hac eadem scientia prius ratione quam intelligamus Deum præsciuisse peccatum futurum, intelligimus præsciuisse prius, se illud permittiturum; & rationes omnes, propter quas illud erat permittiturum, & consequenter præsciuisse prius se voliturum incarnationem per modum finis, ad quem erant cuncta referenda.

An vero hæc prioritas inter voluntatem incarnationis & præscientiam peccati, sit etiam cum independentia vnius ab alio, vel cum connexionem ad alia, quæ in tertia opinione tangebantur, in sequentibus sectionibus tractanda sunt, & ideo nihil de illa amplius dicere oportet, quia in reliquis à nobis non discordat. De quarta vero opinione satis dictum est. Fundamentum vero primæ opinionis soluendum est ex illa distinctione data, de ordine intentionis & executionis. Fatemur enim, Deum operatum esse mysterium incarnationis propter remedium peccati, quod solum probat omnia quæ in suum fauorem cogerit illa sententia. Negamus tamen inde fieri ordine intentionis hanc fuisse primam rationem, quæ Deum mouerit ad volendum seu prædestinandum incarnationis mysterium, quod quia specialem habet difficultatem, commodius in quarta sectione tractabitur in qua distinctus omnibus argumentis illius sententiæ satisfaciemus.

SECTIO III.

Virum in primo signo rationis, in quo prædestinatus est Christus Deus homo, sit etiam prædestinatus Redemptor hominum per passionem, & mortem suam.

DIFFICULTAS huius questionis oritur ex dictis in secunda dubitatione. Dictum est enim Christum esse prædestinatum DEVM hominem ante permissionem originalis peccati: sed ante præuium peccatum non indigebamus redemptore, ergo in illo signo non fuit prædestinatus redemptor. In

N con-

contrarium vero est, quia praedestinatio versatur A circa res singulares cum circumstantiis earum & ita per ea definiuntur, ut futurae sunt, sed Christus Deus homo futurus fuit passibilis & redemptor, ergo hoc modo fuit praedestinatus per illam primam voluntatem, per quam incarnationem primo intentam intelligimus.

Hae quaestio solum habet locum inter eos qui ponunt CHRISTI praedestinationem in primo signo rationis, ut a nobis explicatum est. Nam qui sentiunt illum fuisse praedestinatum post praerogationem, & permissionem originalis peccati, consequenter affirmant illum non prius fuisse praedestinatum hominem quam passibilem vel redemptorem. Ac vero Scotos & multi alij, qui priori modo constituunt hanc praedestinationem, dicunt pro illo signo nihil defuisse Deum de redemptione vel passione: sed solum de substantia mysterij, abstraxisse autem nostro modo intelligendi pro eo signo a modo passibili vel impassibili, & a munere redemptoris. Quod non specialiter in CHRISTO, sed ita aliis praedestinati videre licet: cum enim DEVS elegit, v. g. Sanctum Petrum ad gloriam, in primo signo, quo intelligitur elegisse illum, non est necesse intelligere decreuisse eum per mortem, & crucem ad gloriam perducere, neque summam Ecclesiae Pontificem illum constituere. Et si verum est (ut ego existimo) praedestinos fuisse electos ante peccatum originale praerogatum & permissum, in eo signo non est definitum, an illi nascituri essent mortales, aut immortales, nisi fortasse sub conditione, scilicet si Adam peccasset nascituros mortales: si autem non peccasset, immortales, ergo idem dici poterit de Christo in primo signo electo vel praedestinato. Et potest haec sententia confirmari primo quia tota ratio ob quam Christus praedestinatus est passibilis & redemptor, fuit peccatum & indigentia humanae naturae, ergo ante praerogatum & permissum hunc lapsum non potest intelligi Christus passibilis praedestinatus, nam (ut dictum est) in voluntate Dei, prius est finis quam medium: permissio autem peccati non est finis passionis, aut mortis Christi, sed est contrarium remedium peccati fuit vnicus finis proximus passionis & mortis, alias non esset Christus praedestinatus passibilis propter remedium peccati, sed potius ideo peccatum esset permissum, ut Christus haberet, quod per suam passionem curaret, quod videretur nec scripturis, nec rationi satis consentaneum. Confirmatur secundo, quia hic modus incarnationis scilicet in carne passibili non est bonum propter se intentum, ergo non cadit in primam voluntatem, quae in genere causae finalis habet primum locum in divina praedestinatione.

Nihilominus esse potest alia sententia affirmans Christum in illo primo signo esse praedestinatum redemptorem, atque adeo passibilem & mortalem. Quae sumi potest ex Irenaeo lib. 3. caput 33 ubi inquit, Praedestinasse Deum primum animale hominem ut a spiritali saluaretur, quia cum praexistere saluans, oportebat, quod & saluaretur fieri, ut non vacuum sit saluans. Vnde de Christo loquitur, & significat prius praedestinatum fuisse saluatorem, & deinde ordinatos esse homines qui saluarentur, ne ipse frustra esse videretur. Clarius Cyrillus libro 5. thesau. cap. 8. in fine, ubi sic loquitur. Praefundatur ante nos Christus. & in ipso nos omnes superadificamur, idque ante initium mundi in praesentia DEI, ut cum ordine diuino benedictio maledictionem antecesserit, & damnationem in mortem, vita pollicitatio, seruitutem diaboli adoptionis libertas, & possit natura humana superatis malis, quae interrim acciderunt, in pristinam, per gratiam CHRISTI (qui fundauit eam in bonis) dignitatem recurrere. Quod deinde exemplo explicat de architecto, qui edificaturus ades regias, dubitans ne quid procedente

tempore structura parietur, firmisimum iacit fundamentum, ut si quid superiora patiantur, possint rursus reparari fundamento seruat. Eodem modo inquit, creator noster Christus nostra salutis fundamentum etiam ante initium mundi fundauit, ut si prauaricatione caderemus, in ipso rursus renouaremur. Quibus verbis docere videtur Cyrillus Christum a principio fuisse praedestinatum in eum finem, ut si humana natura caderet, per eum repararetur, & hoc sensu dicit paulo superius, Deum praesciuisse futurum peccatum, & ideo totam humanam naturam in Christo fundasse, ut per eum reparari posset, loquitur enim de illa praescientia simpliciter intelligentiae, quae antecedit omnem voluntatem, per quam Deus cognoscit quid euenturum est in creaturis, si haec vel illae creentur.

Ratio autem pro hac sententia formari potest in hunc modum ex dictis in superioribus. Diximus enim, Christum Dominum ita habere primum locum in primo decreto libero diuinae voluntatis, ut, quamuis in ratione finis sit prior, non tamen excludat res alias, quae ad ipsum ut ad finem ordiantur, imo in eo praetelliguntur ea attributa, quae aliarum rerum consortium requirunt, ut sunt dignitas capitis, auctoris gratiae & gloriae, & similia: ergo eodem modo intelligi potest praedeterminatus CHRISTVS in illo signo sub ratione redemptoris, & sub illa ratione habere connexionem cum permissione & praescientia peccati. Probatur consequentia, tum quia non est maior ratio diuinae dignitatis, quam de alia, tum etiam, quia ad hoc decretum hoc modo declaratum sufficit illa praescientia conditionata futurorum contingentium, quae decretum liberum antecedit, nam, hoc ut ante illa scientia intelligimus, Deum simul voluisse omnes rerum ordines, naturae, gratiae, & vnionis hypostaticae cum habitudine & connexionem eorum inter se, ita intelligere possumus simul ordinasse Christum in redemptorem, & voluisse permittere peccatum, quod esset occasio conferendi CHRISTO illam dignitatem & perfecte manifestandi summam iustitiam, misericordiam & sapientiam in hoc mysterio perficiendo. Vnde sumitur confirmatio, nam peccatum permissum est, ut Deo esset occasio manifestandi iustitiam & misericordiam, quod fecit per redemptionem, ergo in ordine finis fuit redemptio prius intentata: & est conuersio incarnatio in eo primo decreto & signo eo modo intentata est, qui magis ad Dei sapientiam, bonitatem, iustitiam & misericordiam manifestandam deferretur, quod optime Christus perfecit exercendo munus redemptoris, ergo ad illud fuit in eo primo signo praedeterminatus. Et ad hoc confirmatum applicari potest discursus factus sectione praecedente in assertionem primam. Et haec sententia sic exposita est probabilis, & potest facile defendi mihi tamen nunquam satis persuaderi potuit.

Vt ergo, quod verius iudico, breuiter proponam, in memoriam reuoco distinctionem supra positam de modo concipiendi actum diuinae voluntatis, vel ut terminatur ad quate ad totum obiectum ad extra sibi per intellectum diuinum propositum per modum vnus, vel ut praecise a nobis conceptum quatenus ad vnam rem ut ad finem, & ad aliam ut medium terminatur. Priori enim modo clarum est, sub illa voluntate, qua DEVS voluit se ad extra communicare, per naturam, gratiam, & vnionem hypostaticam, cecidisse etiam permissionem peccati hominum non solum originalis, sed etiam actualium, & consequenter sub eadem voluntate cecidisse etiam Christi passibilitatem & redemptionem, tam ut ad peccatum originale tollendum, quam ut ad remissionem actualium, ordinata est, vel sufficienter respectu omnium, vel efficaciter respectu aliquorum. Vnde, etiam sub ea voluntate comprehensa sunt omnia efficaciam

media per quæ prædestinati saluantur, & permissi-
ones peccatorum propter quæ reprobi condemnan-
tur, & ad salutem electorum cooperantur. Verumta-
men huiusmodi consideratio diuinæ voluntatis nõ
est præfenti quæstioni accommodata, nam iuxta il-
lam nullus huic quæstioni relinquatur locus, cum
constet, nihil in rebus fieri, quod sub illam volun-
tatem non cadat, & per illam ab æterno, vel præor-
dinatum sit, vel permissum absque vlla successione,
vel distinctione, quæ in eo reperitur, quia simplicis-
sima est & immutabilis. Altera ergo consideratio di-
uinæ voluntatis necessaria est, vt præfens quæstio lo-
cum habeat, quo modo supra diximus, intentionem
finis in Deo interdum præscindere à particulari me-
dio & esse priorem illo secundum rationem. Et eo-
dem modo facile intelligere possumus, voluntatem
illius boni, quod Deus per se primo amat vt finem,
præscindere à permissione peccati, quia Deus nullo
modo vult permissionem peccati vt finem, sed tan-
tum vt medium. Atque eadem ratione intelligi faci-
le potest, illud decretum, quo Deus primo vult præ-
destinatos creare ad salutem, præscindere ab illis p-
prietatibus, vel mediis, quæ passibilem carnem re-
quirunt, vt sunt dolores, martyria, & similia, quia
hæc nõ fuere per se primo intenta, hæc enim ratione
scriptum est. *Deus mortem non fecit.* In hoc ergo sensu
melius videtur prior sententia procedere, quam po-
sterior.

*Origo possi-
bilitatis &
mortalitatis
in carne
Christi ex A.
disputato.*

Dico itaque primo Deum non prius voluisse
Christum venire passibilem & mortalem quam vo-
luerit permittere peccatum illud quæ propria & ab-
soluta scientia visionis præiudicet. Hanc conclu-
sionem probant sufficienter omnia citata supra
seçtione secunda pro prima sententia, & in hoc etiam
omnes Theologi videntur conuenire, quanquam
enim differant in substantia ipsius mysterij, an fuerit
per se amata ante vel post præuisionem peccati, de
statu tamen passibili, & de passionis & mortis omnes
docent non fuisse prædestinam antequam origi-
nale peccatum & permitteretur & præiudicaretur. Se-
cundo, hoc est magis consentaneum scripturis quæ
docent Deum nec voluisse, nec fecisse mortem: quia
videlicet à Deo per se intenta non fuit, sed solum oc-
casione peccati introducta, ergo hoc multo magis
de Christi morte existimandum est, non ergo fuit
per se intenta, & ratione illius peccatum permissum
est, vt Christus ad illud tollendum moreretur: sed è
contrario potius prius est peccatum permissum &
præuisionem, & occasione illius mors Christi intro-
ducta. Vnde Argumentor tertio à priori. Nam
hoc differt inter incarnationem & passionem, quod
incarnatio fuit per se amabilis tanquam finis aliorum
operum Dei, passio vero seu mors non per se ama-
bilis fuit, sed solum vt medium ad redemptionem
peccati. Diximus autem seçtione. i. prius cadere in
voluntatem medium illud quod est tanquam finis
respectu alterius, cum ergo passio sit medium ad
tollendum peccatum, & è contrario permissio pec-
cati non fuerit medium electum propter passionem
& mortem Christi, necessario efficitur, prius Deum
voluisse permittere peccatum, quam Christi passio-
nem vel mortem. Quarto, quia Deus non prædesi-
niuit absoluta voluntate mortem Adæ, & postero-
rum eius, neque vt filij Adæ nasceremur passibiles,
donec permittit, & præiudicet peccatum, vt constat ex
modo loquendi Scripturæ & patrum, ac Theolo-
gorum omnium, non enim quia Deus voluit nos
mortales, ideo permittit peccatum, sed solum quia
vidit nos peccaturos, voluit, vt morte puniremur,
ergo nec mortem Christi aliter prædestinuit. Patet
consequentia, tum quia est eadem vel maior ratio,
quia Deus præiudicet scientia conditionata, vel sim-
plicis intelligentiæ fore, vt si Adam tali modo crea-
retur, & tentari permitteretur, &c. esset peccatu-
rus, ergo si propter hanc scientiam dicitur Deus

Fr. Suarez Tom. i.

prædestinuisse mortem Christi ante permissionem
peccati, eadem ratione idem dici poterit de morte
nostra, quia non minus mors Christi fuit pena pec-
cati nostri, quam nostra mors: tum etiam quia vt
Paulus dicit ad Hebr. 2. Christus ordinatus est passi-
bilis & mortalis, vt nobis assimilaretur, & miseri-
cors fieret: vnde sicut immortalitas Christi est ex-
emplar nostræ immortalitatis, ita mortalitas nostra
dici potest exemplar mortalitatis Christi, atq; adeo
prior quam illa in diuina præscientia & voluntate.
Quinto possumus hoc confirmare, quia quamuis
Deus sæpe prædestinat finem consequendum me-
dia permissione peccati, quando talis finis de se non
necessario prærequirit peccatum, neque habet in-
trinsecam connexionem cum illo, vt videre est in e-
lectione prædestinati ad gloriæ cõsequendam media
permissione peccati tamen quando finis talis est, vt
omnino necessario supponat peccatum, non prædesi-
nitur à Deo ante permissionem & absolutam præ-
uisionem peccati. Quia talis prædestinatio videri
potest quædam virtualis voluntas ipsius peccati, &
hac ratione non prædestinat Deus penam vt pen-
nam, nisi prius culpam permittat atque præuide-
at.

Quæ ratio æque procedit de omnibus proprieta-
tibus, imperfectionibus, aut perfectionibus rerum
quæ peccatum essentialiter aut necessario suppo-
nunt ex natura sua, vt actualis poenitentia proprie
sumpta, & pena vt pena, vel quæ talis est ex ordi-
natione diuina, vt sunt mors, & corruptio corporis
humani, quæ Deus esse noluit, nisi in penam, nam
cum omnia supponant culpam, non possunt cadere
sub absolutam, efficacem, ac præordinatam DEI
voluntatem nisi ex præsuppositione culpæ iam præ-
uise, ne videatur Deus virtualiter saltem & impli-
cite culpam ipsam præordinare, & non tantum per-
mittere, quod eius bonitati repugnat, & ideo con-
trarius ordo, vel est certe impossibilis, vel saltem mi-
nus consentaneus diuinæ sapientiæ & bonitati.

Vade argumentor vltimo, quia si has dicendum
esset, Deum in primo decreto libero suæ volunta-
tis, etiam per rationem nostram præcisè considera-
to, voluisse Christum vt passibilem & mortalem,
& subinde ideo voluisse permittere peccatum, vt
passio & mors Christi locum haberent, hoc autem
falsum & absurdum videtur, ergo. Maior est clara,
quia permissio peccati, & passibilitas carnis Christi,
non sunt à Deo volitæ mere concomitanter id est,
absque vlla habitudine & causalitate vnus ad aliam
vt ex Scriptura constat, quia passio Christi propter
peccatum destruendum volita est, si autem inter il-
la duo est aliqua habitudo causæ, vel passibilitas car-
nis Christi, est aliquo modo causa permissionis pec-
cati, vel non. Si non est causa, ergo nullo modo est
prior in diuina voluntate, quam permissio peccati,
quia hæc prioritas non est, nisi secundum aliquam
rationem causæ, vt supra declaratum est, præsertim
cũ non possit ibi interuenire prioritas in subsistendi
consequentia, cum certum sit, non existente pecca-
to Verbum non fuisse assumpturum carnem mor-
talem: vnde concluditur, quod intendimus, per-
missionem peccati fuisse aliquo modo priorem, cũ
fuerit ratio vel occasio volendi passibilitatem carnis
CHRISTI. Si autem passibilitas carnis CHRIS-
TI fuit aliquo modo causa permissionis pec-
cati, id esse non potuit, nisi in genere causæ finalis, qua-
tenus scilicet, passio intenta mouit Deum ad permit-
tendum peccatum quia nullum aliud genus causa-
litis hic potest fingi aut excogitari. Minor autem
scilicet, hoc consequens falsum esse, probatur suffi-
cienter omnibus rationibus adductis. Et declara-
tur amplius, quia passio fuit ordinata vt medium ad
tollendum peccatum, ergo non potuit ordinari vt
finis permissionis peccati, repugnat enim idem se-
cundum idem esse finem & medium respectu eius.

N 2 dem.

Hebr. 2.

Vltima pro-
positio.

Pena peccati
mors.

dem. Quod enim idem Christus secundum diuersa, quæ in eo considerantur, sit finis & medium nostræ salutis, recte & facile intelligitur, nam secundum se, & secundum suam gloriam & honorem est finis nostræ iustitiæ & sanctitatis, tamen secundum suam passionem dici potest medium ad nostram salutem, at vero quod eadē passio respectu peccati habeat rationem finis & medij non videtur posse intelligi.

Aliquorum solutio.

Dicit aliquis, aliud esse permissionem peccati, aliud vero peccatum ipsum ac remedium eius, aliud est enim peccatum fieri, aliud destrui: permissio autem respicit ipsum fieri, saltem per accidens seu negatiue, scilicet non impediendo, quo minus illud fiat, seu non dando auxilium, sine quo de facto infallibiliter fiet: remedium autem peccati tendit ad destructionem eius. Sic ergo non videtur repugnare, quod idem secundum idem sit medium seu remedium ad destruendum peccatum, quod fuit finis permissionis eius. Passio itaq; Christi non fuit medium ad permissionem peccati, neque ut peccatum vilo modo fieret, sed ut tolleretur potius & destrueretur, & ideo recte potuit esse finis permissionis peccati. Quæ responsio est sane ingeniosa, & ratione formæ (ut sic dicam) impugnari satis non potest, quia ex terminis non repugnat idem esse finem & medium sub illis diuersis rationibus, eadem enim virtus medicinæ potest esse finale motuum inducendi, vel permittendi aegritudinem, & esse medium ad tollendam illam. Nihilominus tamen ratione materiæ non probatur in præsentī illa distinctio, nam ex illa sequitur, primum motuum volendi incarnationem Christi in carne passibili, non fuisse remedium peccati præiū, quod esse falsum & alienū à Scriptura, ostendimus scilicet sequente. Probatur sequela quia remediū peccati nō potuit mouere Deū ad volendam passibilitatem carnis Christi ante eiusdem peccati permissionem & præuisionem, ergo, si permissio peccati processit suo modo ex prædefinitione Christi passibilis, scilicet, ut præberetur occasio perficiendi hoc mysterium in carne passibili, prout prædestinatum erat, necessario efficitur, Deū non primo voluisse passibilitatem Christi in remediū peccati, sed propter se, sicut incarnationē ipsam.

Improbatur.

Replicat.

Dices potuisse carnem Christi passibilem prædefiniri in remedium peccati, etiam ante permissionem & præuisionem peccati, nam peccati remediū & curatio potuit in genere finis prius intendi, & ideo deinde permitti, ut occasio daret curationis, ad ostendendam virtutem medicinæ & infinitam medici sapientiam. Atque hoc modo potuit incarnatio in carne passibili primo prædestinari in remedium peccati, & nihilominus in genere finis præordinari ante permissionem & absolutam præscientiam peccati futuri: sicut etiam intelligi potest, DEVM præordinasse & voluisse creare ignem inferni in supplicium peccati, prius ratione, quam præuiderit futurum peccatum. Sed hæc responsio ratione superius indicata refellenda est. Et, ut ab illo ultimo exemplo incipiam, recte intelligitur, ignē inferni fuisse præordinatum ante absolutam præscientiam peccatorum, ut esset aptum; instrumentum ad supplicium peccatorum si essent, non tamen intelligitur recte ipsam actualem & penalem combustionē illius ignis, fuisse absoluta voluntate beneplaciti præordinatam ante absolutam præscientiam alicuius peccati finalis futuri, sed solum voluntate antecedente, quæ per hanc conditionalem explicatur: volo peccatum puniri, si fiat. Et ratio differentię est, quia prior modus voluntatis, & præordinationis ignis inferni, non infert necessario peccatum futurum, imo vere & sine inconueniente dicitur, quod, ex vi talis præordinationis, ignis inferni esset, quamuis nullum esset peccatum futurum: possunt enim carcer & instrumenta supplicij præparari ad vindictam malefactorum, qui esse possunt, etiam si fortasse

A nulli futuri sint, & illud per se spectat ad ostensionem diuinæ iustitiæ, & ad completam providentiæ rationem. At vero ordinatio supplicij posteriori modo concepta per voluntatem absolutam & beneplaciti infert necessario ex vi sua peccatum futurum: quia actualis pœna ut sic & sub ratione pœnæ inferri non potest, nisi supposita culpa, & ideo non potest effectus præordinatio supplicij nisi ut consequens permissionem & præuisionem culpæ: quia DEVS ex se solo (ut sic dicam) & tantum ex beneplacito suo, non vult absolute & efficaciter aliquid, quod ex intrinseca ratione sua peccatum requiratur, sed tantum ex præsuppositione peccati: quia alias videretur implicite & virtualiter velle ipsum peccatum, qui enim vult aliquid, vult quiddam etiam cum illo habet necessariam connexionem seu habitudinem, si illud non supponat. Sicigitur in præsentē facile intelligi potest, DEVM in primo signo præordinasse mysterium incarnationis, ut in eo esset sufficiens ac perfectum peccati remedium, si illius necessitas occurrat, tamen ea voluntas remediij peccati, prout in eo signo antecedit: in genere finis, non potest intelligi ut absoluta, & efficax sed tantum ut antecedens: si remedium peccati non solum aptitudinem dicat, & sufficientiam, sed etiam actuale curationem per actuale satisfactionem & redemptionem, quia remedium peccati hoc modo sumptum, ex se & ex intrinseca ratione sua dicit necessariam connexionem & habitudinem ad peccatum actu futurum, & ideo non potest esse efficaciter præordinatum ac volitum, nisi ex præsuppositione peccati futuri, & absoluta præscientia eius, quæ permissionem etiam supponit, talis ergo prædefinitio remediij peccati non potuit esse in illo primo signo, quod in genere finis intelligitur antecedere permissionem & præscientiam peccati.

Vnde ulterius concluditur, neque passibilitatem carnis Christi fuisse absolute prædefinitam in illo signo, quia illa non fuit ordinata ut esset remedium peccati solum in actu primo (ut sic dicam) seu quoad valorem & sufficientiam remotam, aliqñ ex vi illius prædefinitionis venturus esset Christus passibilis, etiam si peccatum non fuisset futurum, quod omnino falsum est: fuit ergo præordinata Christi caro passibilis, ut deserviret ad actuale solutionē & satisfactionem pro peccato, seu (quod idem est) ut in ea fieret quoddam actuale supplicium peccatorum humani generis, iuxta illud ad Hebræos. *Corpus autem apostati mihi.* & ideo illa voluntas habet ex vi sui obiecti necessariam connexionem cum peccato futuro, non ergo recte attribuitur Deo ex solo beneplacito eius, sed solum ex præuisione absoluta culpæ futuræ, nam quoad hoc eadem est ratio de hac pœna, & de quacunque alia, nam, licet medicinalis sit, tamen necessario supponit culpam, & hac ratione non potest illam antecedere in genere finis, sed simpliciter illam supponere, ut materiam circa quam versatur. Et ideo hanc causalem censio esse veram, quia Deus præiudicavit peccatum futurum, ideo voluit, carnem CHRISTI esse passibilem, hanc vero falsum. Quia Deus voluit carnem Christi esse passibilem, ideo peccatum permittit. Quomodo autem nihilominus verum sit, Deum permisisse peccatum, ut mysterium incarnationis optimo modo perficeret, dicam commodius in sectione quinta.

Dico secundo, ante permissionem, ac propriam In quo signo & absolutam præuisionem peccati Christus non fuit sit Christus it prædestinatus, ut redemptor hominum, sed solū prædestinatus, post peccatum permissum, & præuisionem. Potest qui dem dici Christus in eo signo prædestinatus, ut iustificator, & vt glorificator hominum, atque adeo vt Saluator, quatenus hoc nomine significari potest autor salutis, etiam si peccatum nō intercedat, quomodo

modo exponi potest Irenæus supra. Potest etiam A illud intelligere in primo signo, quo facta est electio prædestinatorum, & ipsiusmet Christi.

Ad fundamenta secundæ sententiæ fere patet responsio ex dictis, nam omnia videntur procedere de voluntate Dei integre seu adæquate concepta priori modo à nobis explicato. Quod si in alio sensu procedant, facile potest eis satisfieri, nam Patrum testimonia iam obiter declarata sunt. Ad rationem vero à nobis factam responderetur, non esse idem iudicium de attributo Redemptoris, & de ceteris, quæ peccatum non requirunt: nam hæc nihil inuoluunt Deo per se repugnans, nec supponunt aliquid, quod Deus ex se efficaciter vel non possit, attributum autem Redemptoris aliquid huiusmodi includit, vel potius supponit. Vnde alia Christi attributa, vt supremi Regis, Capitis, Autoris gratiæ, & Consummationis gloriæ, & similia, videntur esse quasi perfectiones simpliciter simplices, quæ ad perfectionem simpliciter per se pertinent, quia nec imperfectiorem, nec culpæ defectum necessario inuoluunt, aut supponunt: dignitas autem Redemptoris, licet quoad radicalem sufficientiam (vt sic dicam) perfectionem simpliciter importet, & necessario Christo conueniat, tamen, quantum ad actualem usum, & exercitium illius muneris, quod in exhibenda satisfactione consistit non pertinet ad satisfactionem simpliciter, sed solum ex præsuppositione peccati.

Cyrillus.

Rupert. lib. 1.

Psalm. 39. Hebr. 10.

Et eadem ratione non satis est dicere per eandem scientiam simpliciter intelligentiæ simpliciter præcognosci peccatum futurum, quatenus per eandem intelligentiam præcognoscitur, Deum permittitur illud, quia licet hoc concedamus, tamen hæc præscientia supponit voluntatem ipsam diuinam, vt præsentem saltem obiectiue, ergo supponit debitum ordinem in ipsa voluntate, atque adeo futuram voluntatem permittendi illud, vt priorem, quam efficaciam voluntate puniendi illud tam in Christo quam in nobis. Vnde tandem confirmatur conclusio quia non videtur posse negari, quin Deus in illo primo signo rationis potuerit prædefinire Incarnationem tantum quoad substantiam eius, & eas proprietates quæ per se illam consequuntur, & pertinent ad perfectionem simpliciter animæ assumptæ, quia totum hoc obiectum est amabile, & independens à munere redemptoris, quamuis cum eo etiam stare possit. Ergo recte intelligitur, Deum ita voluisse incarnationem in eo signo non vero passionem, atque redemptorem, donec peccatum præuisum est.

Et confirmari hoc potest, nam in mente Dei, prius intelligimus intentionem finis, & deinde voluntatem exequendi illum per hæc, vel illa media: at vero in proposito munus redemptoris est veluti quoddam medium ad nostram salutem, & ad exaltationem & gloriam ipsiusmet Christi, ergo non oportet

illud intelligere in primo signo, quo facta est electio prædestinatorum, & ipsiusmet Christi.

Ad fundamenta secundæ sententiæ fere patet responsio ex dictis, nam omnia videntur procedere de voluntate Dei integre seu adæquate concepta priori modo à nobis explicato. Quod si in alio sensu procedant, facile potest eis satisfieri, nam Patrum testimonia iam obiter declarata sunt. Ad rationem vero à nobis factam responderetur, non esse idem iudicium de attributo Redemptoris, & de ceteris, quæ peccatum non requirunt: nam hæc nihil inuoluunt Deo per se repugnans, nec supponunt aliquid, quod Deus ex se efficaciter vel non possit, attributum autem Redemptoris aliquid huiusmodi includit, vel potius supponit. Vnde alia Christi attributa, vt supremi Regis, Capitis, Autoris gratiæ, & Consummationis gloriæ, & similia, videntur esse quasi perfectiones simpliciter simplices, quæ ad perfectionem simpliciter per se pertinent, quia nec imperfectiorem, nec culpæ defectum necessario inuoluunt, aut supponunt: dignitas autem Redemptoris, licet quoad radicalem sufficientiam (vt sic dicam) perfectionem simpliciter importet, & necessario Christo conueniat, tamen, quantum ad actualem usum, & exercitium illius muneris, quod in exhibenda satisfactione consistit non pertinet ad satisfactionem simpliciter, sed solum ex præsuppositione peccati.

Fundamenta secundæ sententiæ diluuntur.

Differentia inter attributum Redemptoris, & alia Christi conuenientia.

SECTIO IV.

Que fuerit Deo prima ratio, seu motum incarnationis faciendæ, ac prædestinandæ.

Q Væstio hæc intelligenda est de prima ratione, quæ ex parte ipsarum rerum mouit diuinam voluntatem ad incarnationem volendam, quia ex parte ipsius Dei certum est primam rationem, propter quam omnia operatur esse bonitatem & gloriam suam: quia vero inter suos effectus, quosdam vult immediate ac proxime propter se, & quia in eis est sufficiens ratio, propter quam amentur, & in Deum immediate referantur, alios vero quia ad alios effectus ordinantur, propter quos etiam amantur immediate, vt ex D. Thom. sumitur. 1. quæst. 19. artic. 5. præsertim ad 3. ideo hoc sensu quærimus quæ fuerit prima ratio volendi incarnationem.

D. Thom.

In quo est prima sententia sectione secunda relata, quæ affirmat primam rationem, quæ mouit Deum ad volendam incarnationem, & prædestinandam illam fuisse remedium peccati in humano genere præuisi. Hæc existimatur esse D. Thomæ & eam sequuntur discipuli eius, alii autores quos ibi indicati, & fundamentum est ibi positum, quia scriptura & sancti hanc potissimum causam assignant.

Secunda sententia dicit Deum per se primo voluisse hoc mysterium propter se ipsum, & propter eius excellentiam, & ad vniuersi complementum, consequenter vero, & quasi oblata occasione peccati, voluisse etiam illo vii in remedium peccati. Hanc tenent Alenf. Albert. Scot. & alij sectione secunda citati pro secunda sententiâ, quorum fundamentum sumendum ex ordine prædestinationis huius mysterij supra explicato.

Alenf. Albertus. Scotus.

Tertia sententia media esse potest, quæ vtramque positam quodammodo amplectatur, & primam rationem volendi hoc mysterium esse dicat, tam excellentiam ipsius mysterij, quam nostram redemptionem, ita vt in primo signo, quo Deus voluit hoc mysterium, ex vtraque ratione, tanquam ex quodam completo motu diuina voluntas fuerit inclinata. Quam sententiam videtur docere Cyrillus. A. lexan. 5. thesau. cap. 8. quem locum infra latius tractabimus. Fauer etiam Nazian. orat. 38. in Natali.

Cyrillus.

Dom. Athan. serm. 3. contra Arium, & lib. de huma. Verb. quorum verba supra adduxi. Et fundamentum huius sententiæ esse potest, quia Scriptura significat Christum per se, & primo fuisse prædestinatum inter omnes creaturas, in quo indicat per se fuisse amatum ac propter se multo magis quam angelos vel homines, deinde semper vel frequentius assignat rationem huius mysterij ex redemptione nostra indicans hanc etiam rationem diuinam voluntatem ad hoc mysterium volendum inclinasse, sed possunt hæc duæ rationes per modum vnius completi motui coniungi, & copulari in illa prima diuina voluntate, qua hoc mysterium prædestinatum est, ergo ita videtur asserendum. Consequentia cum maiori satis ex supradictis patet. Minor declaratur breuiter ex dictis, quia ante illam voluntatem præsciebat Deus indigentiam futuram in humano genere propter peccatum (modo saltem explicato in fine præcedentis sectionis) & præsciebat hoc mysterium non solum in se esse dignissimum, & ad completam vniuersi perfectionem aptissimum, verum etiam efficacissimum ad remedium peccati. Ergo optime intelligitur, Deum propter has omnes rationes simul, & per modum vnius, fuisse inclinatum ad incarnationem volendam.

Vt quæstio hæc definiatur, præ oculis habenda est distinctio illa de duplici consideratione diuinæ voluntatis, scilicet, ut ad æquate terminatur ad res, & ad omnes effectus, quos in eis efficit vel permittit, vel ut præcise terminatur ad quasdam res vt fines aliarum, & e contrario ad quasdam vt ad media ad aliarum commodum, vtilitatem, vel honorem ordinata. Vtroque enim modo considerari potest voluntas diuina in ordine ad mysterium Incarnationis, & vtroque etiam modo inquiri potest prima ratio ac motiuum eius, sed præcipue hic loquimur priori modo, vbi primariam Christi prædestinationem inuestigamus.

Vnde vltius considerandum est, variis modis posse aliquot motiuum voluntatis esse & vocari, primum, scilicet, origine, & excellentia, efficacia & adæquatione. Supponit enim hæc comparatio (id quod verissimum est) posse eandem voluntatem ad idem obiectum ex pluribus motiuis ferri, siue id faciat pluribus actibus, aut realiter, aut ex natura rei distinctis, vt fortasse in nobis contingit, siue vno æquiualente pluribus, qui ratione nostra possit in plures distingui, vt in Deo videre licet, in nobis ergo cōtingere potest, vt ordine originis seu durationis vnum tantum motiuum prius moueat voluntatem, ita vt propter illud solum prius velit tale obiectum, postea vero occurrat aliud motiuum, vel æque, vel magis bonum & efficax, & quod propter illud etiam incipiat ferri voluntas, alterum non relinquendo, quod fuit quidem primum via generationis, fieri tamen potest, vt non sit primum excellentia, aut efficacia, tunc autem neutrum ex illis est adæquatum respectu talis voluntatis prout operantis ex vtroque motiuo simul, sed ex vtroque coalescit integrum motiuum talis voluntatis, respectu adæquatæ motionis eius. Necessesse est autem prædicta motiua esse eiusmodi, vt tota similia, seu ita mouere voluntatē, vt quodlibet eorum de se sufficiat, & de facto ita moueat, vt propter illud solum, ita moueatur voluntas, quod si aliud non adesset, etiam moueretur, nam de ratione causæ totalis est, vt ipsa sine alia sufficiat in suo genere ad effectum, & quod in eum influat, quantum in eo genere necesse est. Vnde, si motiua talia sint, vt neutrum per se sufficiat, vtrumque autem simul sumptum moueat voluntatem, neutrum erit totale motiuum, sed parziale, & ex vtroque vnum sufficiens, conficietur. si vero vnum sit per se sufficiens, aliud vero minime, illud prius non solum est præcipuum, sed etiam illud solum est totale, immo solum id meretur nomen motiui terminantis vo-

luntatem, nam aliud solum est veluti coadiuuans, magisque impellens, quo modo aliqui rationem priorem motiuam vocant, posteriorem vero impulsiuam. Si vero vtrumque sit per se sufficiens, & vnumquodque ita actu moueat voluntatem, vt eo posito, voluntas moueatur independentem ab alio, tunc vtrumque est totale motiuum. Quod vero non repugnet, hoc modo moueri voluntatem ex pluribus motiuis, experientia videtur notum & ratione, quia possunt singula motiua habere sufficientem virtutem ad voluntatem mouendam, & possunt simul representari: ergo voluntas pro sua libertate potest ex vtroque moueri dicto modo, quia vnum motiuum non impedit, aut necessario excludit aliud. Nec propterea fit, vt eiusdem effectus sint proprie duæ causæ totales, quia licet effectus exterior, seu materiale obiectum voluntatis sit idem, tamen ipsa motio seu affectio voluntatis, secundum rem vel rationem est diuersa.

In voluntate igitur diuina, seclusa omni imperfectione, quæ in successione & multitudine actuum consistit, hæc omnia esse possunt, quæ à nobis iuxta caput nostrum secundum ordinem seu distinctionem rationis considerantur. Atque hoc modo intelligimus, aliquid motiuum voluntatis diuinæ posse esse primum origine, non duratione, sed causalitate finis, seu ordine intentionis & post hoc motiuum intelligimus, posterius ratione posse adiungi aliud quod non solum sit impulsiuum seu adiuuans, sed etiam vere motiuum per se sufficiens, magis vel minus efficax pro obiectorum vel motiuorum varietate. Et à fortiori intelligi potest, simul, & in eodem signo rationis determinati diuinam voluntatē ad aliquid volendum propter plura motiua totalia ac per se singula sufficientia ad inclinandam diuinam voluntatem: nihil enim horum magis in diuina voluntate repugnat, quam in nostra, neque aliquam imperfectionem includit. In presente ergo quæstione in primis inquirere oportet, an in volendo incarnationem, Deus vnum tantum, vel plura habuerit motiua, nam omnes opiniones citatæ videntur sentire, vnicam tantum fuisse huiusmodi adæquatam rationem, quæ diuinam voluntatem mouit ad incarnationem volendam: & hoc sensu dicunt, illud motiuum fuisse primum negative, id est, vnicum, quia ante illud nullum fuit aliud, nec etiam post illud. Sed vt magis intelligatur opinionum diuersitas, oportet distinguere substantiam mysterij à modo eius, quod feret in carne passibili, & in redemptionem hominum. Prima ergo sententia vtrumque coniungit in vno veluti adæquato obiecto materiali, & in vna determinatione libera voluntatis diuinæ, quam simul, etiam secundum rationem, Deus habuit, eiusque vnicum adæquatam motiuum fuit hominum redemptio. Secunda vero opinio illa duo distinguit tanquam diuersa materialia obiecta, quæ actibus secundum rationem distinctis, & in signis priori & posteriori secundum rationem DEVS voluit, & ideo distinguit etiam motiua harum voluntatum, & mysterium quoad substantiam suam, & absolute dicit, fuisse amatum propter se, id est, quia in ipso per se sumpto diuina bonitas maxime communicatur, & sapientia reuelat, & ideo hoc vocat primum motiuum diuinæ voluntatis ad hoc mysterium, quia substantia mysterij prius necessario prædestinata est, quam modus supposita distinctione rationis, quam hæc opinio supponit. Immo, quantum ad hoc videtur hæc opinio sentire, hoc motiuum fuisse vnicum, quia redemptio hominum non fuit motiuum respectu substantiæ incarnationis, sed tantum respectu modi, quia supponit iam voluntatem diuinam, ad volendum ipsum mysterium secundum se, satis determinatam, & ideo quoad hoc non censetur redemptio hominum fuisse ratio motiua, sed, ad summum impulsiva, seu adiuuans,

uass. At vero tertia sententia conuenit cum prima in hoc, quod totum mysterium, prout includit substantiam & modum, censet in eodem signo rationis fuisse definitum, unico & indissolubili actu, etiam secundum rationem, differt tamen, tunc in assignando hoc instante seu signo rationis, iuxta ea quæ in secunda & tertia sectione tractata sunt, tum etiam (quod ad rem præsentem spectat) quia non vult, proprium & adequatum motium huius voluntatis esse solam hominum redemptionem, sed etiam rationes alias, quæ per se in ipso mysterio reperiri possunt absque occasione peccati, ita tamen ut nullam illarum censcat fuisse adequatam, sed ex omnibus illis adequatum motium consergere.

Dico tamen primo. Ratio seu motium sufficiens & adequatum volendi incarnationem, non fuit vnicum tantum, sed plura, non tantum partialia, & quali constitutiva vnum adequatum motium, sed totalia & per se sufficientia. Hæc conclusio per se est rationi consentanea, & excellentiæ tanti mysterij, ac eminentiæ & comprehensioni diuinæ naturæ, quæ perfectæ & exacto modo intelligitur velle ea, quæ vult. Primum ergo, quod in hoc mysterio plures rationes similes inueniuntur, ex his, quæ diximus in comment. art. 1. & in disp. 3. sect. 3. & in toto art. 2. manifestum est. Et declaratur breuiter, nam in hoc diuino opere, sicut & in aliis, in primis considerari potest intrinseca ratio & motium, deinde aliæ extrinsecæ. Quod ergo attinet ad intrinsecam rationem euidentem est, hoc mysterium esse per se amabilius, quam sint angeli vel homines, non solum in esse naturæ sed etiam in esse gratiæ vel gloriæ consideratione, quia illud opus est maius & excellentius, & quodammodo in virtute & eminentia continens reliqua. Item quæ hoc opus per se consideratum, est a præsumptum omnium & præcipuum finem operum Dei, qui est ipsius gloria, & manifestatio attributorum eius; nam in hoc opere summe communicatur diuina bonitas, & exercetur maxime omnipotentia eius, & sic de cæteris attributis, ut supra dictis locis ostensum est. Rursus, quod attinet ad extrinsecas rationes, certissimum est, solam hominum redemptionem fuisse sufficientem rationem, ut propter eam solam Deus vellent hoc mysterium, ut satis pater ex dictis articulo secundo, & statim amplius declarabitur. Quod vero præter hanc rationem fuerint aliæ per se sufficientes, etiam si hæc deesse, patet etiam ex dictis dicta sectione 3. ubi plures rationes adduximus; potissimæ sunt autem quæ pertinent ad sanctificationem hominum & angelorum ex perfecta iustitia, & ad exaltationem totius vniuersi, quæ in Christo facta est. Denique, quod singulæ ex his rationibus, per se fuerint sufficientes ad diuinam voluntatem inclinandam, notius est, per se, quam ut nostra probatione indigeat, nam in qualibet earum per se sumpta reperitur perfectissima ratio alicuius virtutis, aut liberalitatis, aut misericordiæ, aut iustitiæ, & similium, vel plurium simul, & in qualibet earum per se ostenditur bonitas & sapientia Dei, & exercetur omnipotentia.

Solum superest, ut ostendamus huiusmodi motiua non solum ex se esse sufficientia, sed etiam de facto fuisse à Deo intenta, seu diuinam voluntatem inclinasse ad incarnationem volendam. Vt enim voluntas ex aliquo motiuo operetur, non satis est illud esse ex se sufficiens, quia, cum voluntas sit libera, potest ex vno motiuo, & non ex alio operari, etiam si vtrumque sit sufficiens. Vnde in hoc magnam vim faciunt aduersarij, præsertim nonnulli auctores primæ opinionis, quod de motiuo seu ratione operandi diuinæ voluntatis non possumus iudicium ferre ex solis rationibus ipsarum rerum propter libertatem illius voluntatis, cuius vsus seu determinatio solum ex ipsiusmet reuelatione nobis potest constare: in

diuina autem Scriptura non sunt nobis reuelata omnia hæc motiua, imo neque plura, sed vnum tantum, nimirum nostra redemptio, ergo nullus potest cum fundamento, sed tantum diuinando, affirmare habuisse Deum aliud motiuum præter hoc ad incarnationem volendam, præsertim cum sancti Patres supra sectione 2. citati nullam aliam assignent, imo etiam interdum omnem aliam excludere videantur, ut significat illa interrogatio Gregorij Nazianzeni. orat. 36. *Humanitatis susceptæ causa nostra est, quid enim aliud esse potuisset?* Et expresse Augustinus libr. de peccat. merit. cap. 29. dicit. *Non ob aliam causam Iesum Christum in carne venisse, nisi ut nos redimeret.* Vnde lib. 3. hypogn. interrogat. *Quid opus erat Deo, si status in se ger natura maneret humana, carnem suscipere nostram?* Similiaq; ex Gre. Amb. Ber. & aliis quos supra retuli. vnde interdum addunt, parum fuisse Christum nobis nascendo profuturum, nisi redimendo profuisset, quasi dicant, nullam aliam tanti mysterij sufficientem rationem fuisse.

Nihilominus tamen probatur dicta conclusio. Probatur conclusio. Nis pars, nam in primis, quod attinet ad intrinsecam motiuum, quamuis in Scriptura sacra, ex generalibus locutionibus, & ex ipsa rei natura posset sufficienter colligi, nam, licet diuina voluntas sit libera, nihilominus intelligimus sapientissimæ & prudentissimæ omnia operari: & ideo, sicut vniuersas res per se voluit propter perfectiones earum; & ad completam sui communicationem, ita multo maiori ratione credendum est, hac ratione & modo hoc mysterium incarnationis voluisse, neq; oportuit, hanc rationem specialiter in Scriptura declarari, sed satis fuit non excludi. In diuina namq; Scriptura oportuit extrinsecas rationes, vel motiua diuinorum operum explicari: nam illa, cum sint extrinsecæ, & pertineant tantum ad finem operantis, non possunt aliter nobis innotescere, motiuum autem intrinsecum, cum ex re ipsa manifestetur, satis est non excludi, quia nisi hoc specialiter reuelatum sit, nulla est ratio cogitandi, Deum exclusisse tale motiuum. Vnde in cæteris Dei operibus, ut sūt cæli, angeli, & homines, in esse naturæ & gratiæ, nunquā in speciali legimus, voluisse Deū creare singula ex his propter eorū perfectionem, vniuersi complementum, & perfectam diuinæ bonitatis communicationem, sed tamen in cōmuni legimus, Deum, propter se, & propter bonitatem suam omnia creasse, ut omnibus seipsum communicaret; & in omnibus bonitatem suam & quandam sui similitudinem aliquo modo perfectam intendisse. Ex quo principio concludit D. Tho. 1. p. q. 50. art. 1. Deū creasse aliquas creaturas, in gradu intellectuali propter earum perfectionem & maiorem cum Deo similitudinem. Quocirca quis in Scriptura interdum declaratur aliqua extrinseca ratio creationis huiusmodi rerū, ut de angelis q. sint in mysterium hominū, vel aliqd simile, semper supponi intelligitur illa intrinseca ratio sumpta ex gradu perfectionis vniuersi cuiusque rei; Cur ergo non licebit de hoc altissimo mysterio ita philosophari? Non ergo in hoc diuinamus, sed proprias rationes rerum ex reuelatis principijs inuestigamus. Secundo, quod pertinet ad motiua extrinsecæ, verum non est, omnia alia, præter redemptionem, esse in Scriptura sacra prætermissa. Quamuis enim sæpius inculcetur ratio sumpta ex redemptione nostra propter rationes infra tractandas, non tamen omnino aliæ prætermissæ sunt. supra enim disp. 3. sect. 3. multa loca ex Scripturis citauimus, in quibus aliæ rationes huius mysterij explicantur, quæ à peccato vel redemptione non pendunt, ut cum dicitur *Christus prædestinatus in gloriam nostram.* 1. ad Corinth. 2. vel, *ut sit nostra iustitia & sanctificatio.* 1. ad Corinth. 1. vel, *ut sit caput omnium angelorum & hominum,* ad Ephes. 1. ad Coloss. 1. vel denique cum dicitur *Dens dedisse Filium suum ex*

dilectione hominum vel totius mundi Ioan. 3. Hæc autem quærationes & similes peccatum non supponunt, nec ab illo pendent.

Sed aiunt, has omnes rationes in redemptione includi, per quam in Christo iustificamur, & glorificamur, & ipse efficitur caput omnium, & vniuersus mundus renouatur & exaltatur; & ideo has omnes rationes non ceteri à redemptione distinctas. Vnde fere in omnibus illis locis Scripturæ, ubi illæ attinguntur, statim insinuat redemptio, vel aliquid quod ad eam pertineat, vt Ioan. 5. cum dicitur, Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret, statim additur, Vt omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam: non enim misit Deus Filium suum in mundum, vt iudicaret mundum, sed vt saluaret mundus per ipsum: & 1. ad Corinth. 2. cum Paulus ait, Quam prædestinauit Deus in gloriam nostram, loquitur de sapientia abscondita, id est, de Christo Crucifixo.

Sed hæc omnia, ad summum, probant, rationes illas includi aliquo modo in redemptione, & per illam etiam executioni mandari, quod etiam declarant citata Scripturæ testimonia; non tamen hoc impedit, quin omnes rationes illæ sint distinctæ à redemptione, & priores illa. Potest enim aliquid in alio includi, & nihilominus ab eo distingui: sic enim mereri nobis liberationem à peccato, & remissionem æternæ poenæ, includit mereri nobis gratiam & gloriam, & nihilominus mereri gratiam & gloriam, distinctum quid est, & prius per se loquendo, cum possit hoc sine alio inueniri. Meruit enim Christus angelis gratiam & gloriam, quibus remissionem culpæ aut poenæ non meruit. Diuina ergo Scriptura non tantum assignat rationes illas vt in redemptione inclusas, sed etiam per se ac simpliciter; & vt sic distinctæ sunt à redemptione separabiles. Imo in rigore plus includunt, quam redemptio, vt est illud Pauli ad Ephes. 1. Benedixit nos omni benedictione spirituali in celestibus in Christo: hæc enim verba non solum comprehendunt benedictiones coelestes ex redemptione manantes, sed etiam illas, quæ redemptionem præcedunt, quasque in statu innocentie in Adam recepimus; nam Paulus, Omni benedictione, nullam excludit: ergo ratio prædestinandi Christum in hunc finem, necessario debet esse alia à redemptione, & vniuersalior illa, quæ non incommode explicatur ex supra dicta reuelatione huius mysterij, quæ in statu innocentie facta est Adam; illi enim simul cum mysterio aliqua ratio eius reuelata est, quæ ad ipsum pertineret: non est autem reuelata ratio redemptionis, quia non oportuit, illum esse sui peccati præsum, vt recte Augustinus docet lib. 11. Genes. ad litter. cap. 18. ergo fuit ei reuelata alia ratio prior redemptione, & independens à morte Christi, quæ ipse Adam tunc non indigebat, vt ait idem Augustinus lib. de correct. & gratia. cap. 16. Quo ergo fundamento dici potest, illam rationem non fuisse per se intentam à Deo, sed solum prout in redemptione inclusam? maxime cum sub hac præcisa ratione non potuerit habere effectum in Adamo vt in iustitia originali creato & existente. Et simile argumentum sumi potest ex reuelatione incarnationis factæ angelis in sua creatione, & ex effectibus gratiæ & gloriæ, quos Christi prædestinatio in eos habuit vt infra videbimus.

Atque hic modus explicandi scripturas, & has incarnationis rationes, est consentaneus Paulo citato loco Ephes. 1. ubi post illa verba. Benedixit nos omni benedictione spirituali in celestibus in Christo, subdit. Scit ut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis sue, in laudem gloriæ gratiæ sue, in qua glorificauit nos in di-

lecto Filio suo. In quibus verbis altissima ratio & causa prædestinationis Christi, & nostræ in ipso continetur, abstrahens à redemptione, de qua postea additur, In quo habemus redemptionem per sanguinem eius, &c. Quando ergo Sancti Patres supradicti solam redemptionem nostram, vt rationem & causam incarnationis assignant, necesse est, eos loqui de incarnatione prout facta est, & passionem ac mortem includit, nam illius secundum id totum quod includit, nulla est sufficiens ratio præter remedium peccati, & hoc sensu optime fiunt illæ interrogationes. Quid enim aliud causa esse potuisset? Nam si de incarnatione ipsa secundum se loquamur, quis dubitare potest, potuisse Deum plures alias illius causas & rationes habere? Et eodem sensu verum est, parum profuturam nobis fuisse Christi incarnationem, nisi nos redemisset, supposito, videlicet, nostro misero statu, & lapsu in peccatum. in quo si nos Christus reliquisset, quid nobis profuisset? Quomodo etiam dixit Leo Papa, otiosam fore susceptionem carnis, si Christus non impleteret carnis ordinem: loquitur enim contra quosdam hereticos, qui negabant veritatem mortis & passionis Christi; & ideo merito dicit, & in se futuram fuisse otiosam carnis passibilis susceptionem si vera passio exercenda non fuisset, & nobis etiam fore otiosam, si per illam non fuisset redempti. At vero, si in hoc statu peccati non fuisset constituti, dubitari non potest quin incarnatio Christi, absque morte & passione, potuisset, nec in se esse otiosa, sed ad magnam Dei & Christi gloriam, neque nobis inutilis, sed maxime profutura, non ad remissionem mali, sed ad boni promotionem, sicut nunc angelis profuit, vt supra disp. 3. sect. 3. late declaratum est.

Sed adhuc dicit aliquis, quamuis satis probabiliter persuasum sit supra dictas causas & rationes non solum esse ex se sufficientes quasi de possibili, sed etiam de facto omnes illas inclinasse diuinam voluntatem: nihilominus tamen, nondum esse probatum, singulas ex his rationibus habuisse vim integri motiui & totalis respectu diuinæ voluntatis, quatenus ad incarnationem volendam libere determinata est: potuit enim Deus pro libertate sua ex his omnibus rationibus veluti conficere sibi vnum integrum motiuium, propter quod solum adæquate hoc mysterium voluerit, vt tertia opinio supra citata sentiebat.

Respondetur, sicut negari non potest, potuisse Deum velle incarnationem, propter illa motiua, quasi partialiter tantum eis vtendo, ita etiam negari non posse, quin similiter potuerit Deus intendere, seu attendere ad hæc motiua eo modo, quo nos dicimus, scilicet, & ad omnia simul, & ad singula vt totalia & per se sufficientia: hoc enim esse possibile supra probatum est. Rursus, sicut alij auctores nobis obiciunt, nos non probare hunc posterorem modum ex aliqua reuelatione, ita nos ab eis vicissim interrogamus, ubi reuelatum sit, eas rationes fuisse apud Deum motiua partialia & non totalia, cum neque ex earum imperfectione aut insufficiencia, neque ex concursu omnium id colligi possit neque video qua ratione probabilis id possit persuaderi.

Nos autem primum in rebus ipsis habemus sufficientem fundamentum ad id asserendum, id est in perfectione diuinæ voluntatis, & ipsius mysterij, & vniuersi usque motiui ex dictis. Supposito enim nobis constare, Deum aliquid velle propter aliquod motiuium, ita credendum est vt illud, sicut motiuium ipsum dignum est, seu promeretur: si ergo motiuium ipsum de se sit sufficiens & totale, verisimilius est, diuinam voluntatem ita illud intendere sicut est ipsum & consequenter, etiam si multa occurrant similia motiua, nihil propterea alicui eorum derogari. Nam diuina voluntas pro sua perfectione & capacitate facillime potest hoc modo omnia & singula inten-

Alia obiectio.

Responsio prior.

la intendere, & ad maiorem perfectionem ipsius A operis, prout à tali voluntate progreditur, hoc spectat. Exemplis hoc declaratur, & confirmatur. Primum in humana voluntate, & quis simul ieiunet propter satisfactionem pro peccatis, & propter honestatem temperantia, & ut elemosinam faciat ex his quæ sibi subtrahit longe perfectius operabitur, si hæc omnia & singula intendat ut totalia motiva, quam, si ut partialia tantum, ut per se manifestum est. Item, si quis amico indigenti, centum tribuat, hac voluntate & animo, quod non solum propter eius indigentiam, sed etiam propter liberalitatem, & amicitiam ac benevolentiam erga illum id faciat, ita ut singulis ex his rationibus existimet sibi sufficientes, & hoc modo de facto singulis & omnibus moveatur, melius sane & studiosius erga illum se geret, quam si collectionem omnium illarum rationum requirat, & quæ solum tanquam sufficienti & totali causa moveatur ad id præstandum.

Cant. Trid.

Denique in diuina voluntate accommodatum exemplum sumo ex illa doctrina Tridentini sess. 6, cap. 15. vitam æternam iustis proponi & tanquam gratiam & hereditatem filius Dei per Christum Iesum misericorditer promissam, & tanquam mercedem ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis fideliter reddendam. Nam in hoc opere seu voluntate diuina non intelligimus, hos titulos seu rationes esse tantum partiales, sed totales ac per se singulos sufficientes, & ita etiam intelligimus, Deum propter illos operari, & ad maiorem perfectionem pertinere. Simile quid dici potest de illo Psal. 24. Omnes via Domini misericordia & veritas: ita enim intelligimus, Deum in singulis operibus suis velle, iustitiam & misericordiam ostendere ac seruare, ut singulas ex his rationibus intendat ut sufficientes & totales ad hoc operandum. Idemque dici potest de quacunque alia ratione pertinente ad aliquam virtutem, seu ad aliquod attributum Dei. Nec incongrue asseri etiam potest in exemplum illud, quod Ioseph dicit Genes. 50. Deus conuertit illud in bonum ut exaltaret me, & saluos faceret multos populos: melius enim hæc rationes ut totalia, quam ut partialia, sumuntur, sicut autem Ioseph fuit Christi figura, ita verba illa optime Christo accommodantur.

Gen. 50.

Posterior respon.

Secundo da concl.

Prob. concl.

Secundo respondetur, hæc motiva esse totalia, satis probabiliter posse ex Scripturis colligi, præsertim si omnia reuocemus ad duo capita, & in vno comprehendamus excellentiam ipsius mysterij, & vtilitates, quæ ex illo consequuntur, sedulo peccato, in alio vero ponamus redemptionem nostram, & quidquid boni ex illa consequitur, vel ad diuinum honorem vel ad nostrum commodum spectans, de his autem duobus capitibus dicemus melius in assertionibus sequentibus.

Dico secundo, Prima ratio, quæ diuinam voluntatem inclinavit ad volendam incarnationem, fuit excellentia ipsius mysterij, & alia bona, quæ ipsum pro se consequuntur, absque occasione vel remedio peccati. Hæc conclusio intelligenda est de prima ratione ordine originis, secundum signa rationis, quæ in diuina mente à nobis considerantur. Duobus autem modis potest dici hæc ratio prima. Vno modo, positiue, quia est prior alijs alio modo negatiue tantum, quia nulla alia ratio est prior ista, quamuis fortasse potuerint esse alia æque primæ. Et hunc posteriorem sensum amplectitur etiam tertia sententia supra citata, & ad intentionem nostram sufficiet, dummodo ratio hæc non partialis tantum, sed totalis esse intelligatur, iuxta dicta præcedente conclusione. Tamen etiam in prioris sensu existimo esse veram hanc assertionem, cum secunda sententia. Et in utroque sequitur hæc assertio ex dictis in sect. 2. & 3. diximus enim, Deum prædestinasse Christum Deum hominem in primo signo in quo aliquid in par-

ticulari extra se voluit, & nondum præuisa occasione peccati ut absolute & simpliciter futura, neque volendo in Christo pro illo signo rationis eas corporis conditiones, quæ solum occasione peccati præordinatæ sunt, ut sunt dolores, passionis, &c. ergo ratio, quam in eo signo Deus habuit ad volendam incarnationem, non fuit remedium peccati. ergo nulla alia esse potuit ex parte ipsarum rerum, nisi excellentia ipsius mysterij, & quidquid bonum in ipso est, vel ex eo per se sequi potest. Hæc ergo fuit ratio, quæ primo inclinavit diuinam voluntatem ad hoc mysterium volendum; & hoc sensu vocamus illam primam rationem via originis.

Et confirmari potest primo, nam hæc ratio est independentis à reliquis: alia vero omnes illam supponunt: ergo est ex se & natura sua prior: ergo verumile est, etiam in diuina voluntate fuisse primam, quia ostensum est, Deum propter hoc motiuum inter alia voluisse hoc mysterium. est autem per se valde credibile, Deum vnumquodque amare, sicut ipsum amabile est. Et hoc etiam confirmant, testimonio sacra Scripturae superius adducta, quæ indicant, Christum habuisse primum locum in mente ac voluntate diuina, & similiter fructus, qui ex illa per se sequerentur, etiam si peccatum non interueniret, ut specialiter ex Paulo, Ephes. 1. supra ponderauimus. Confirmat etiam hoc reuelatio facta Adæ, nam credibile est, illi fuisse reuelatam rationem incarnationis, quæ prima omnium est, & maxime independentis à peccato, ut verbi gratia, Verbum futurum hominem, ut bonitatem suam inefabili modo hominibus communicaret, & naturam humanam supra omnem angelorum dignitatem exaltaret. Vnde hoc etiam confirmat similis reuelatio facta angelis, & quod nonnulli Patres dicunt, malos angelos occasione huius mysterij per superbiam & inuidiam cecidisse, indigne ferentes tantam naturæ humanæ exaltationem, & Christo subiici recusantes, eamque excellentiam naturæ suæ arrogantius appetentes. Quod sentiunt Basilii sermon. de Inuid. & Cyprianus sermone de eadem re, & sermone de Sapient. Tertullianus libr. de Patient. Hæc enim & similia supponunt, re vera incarnationis mysterium non minus, imo magis: per se ac propter se fuisse à Deo intentum, quam fuerit inuenta creatio angelorum vel hominum, vel quam totus ordo naturæ gratiæ, ac gloriæ. Atque hinc sursum alia confirmatio, nam prima ratio quæ diuinam voluntatem mouit, ut vellet angelos aut homines creare, fuit perfectio talis naturæ, quod esset ad imaginem Dei, & capax talis actantæ communicationis eius, quod de singulis creaturis iuxta vniuersi sui que proportionem dici potest: ergo multo magis id dicendum est de summa suæ bonitatis communicatione, quam Deus in hoc perfecit mysterio, quod, nimirum eam primo & per se adamauerit, seu prædestinauerit. Tandem confirmatur, quia Christi anima & eius gloria magis à Deo diligitur, & maioris est valoris, quam omnes prædestinati, ut recte D. Thomas sentit 1. part. quæstio. 20. articulo se.

Varia confirmationes concl.

Basilid. Cyprian.

D. Thom.

Cyrill.

cundo, ad 1. & quæstio. 15. articulo 6. ad 4. ergo credibile est, magis fuisse per se electam & amatam quam omnes angelos & homines. Et ad hoc afferri possent omnes congruentiæ, quibus supra ostensum est, hoc mysterium fuisse per se conueniens. Accommodari hic etiam possunt verba Cyrilli libro 5. Thesaur. cap. 3. vbi contra Arianos ita argumentatur. S. (ut hæretici dicunt) ut nos produceret Deus, Filium produxit, erit ipse propter nos factus, non nos propter ipsum: cur ergo nobis non aget gratias, qui propter nos est: erit etiam ipse sic gloria nostra, ut semina viri: non enim vir creatus est propter feminam, sed femina propter virum, & infra: Si propter nos Filius factus est, primi nos erimus apud Deum; sic enim Deus nos primo,

deinde

deinde Filium propter nos, intendisse videbitur. Hæc omnia censet Cyrillus absurda, & alia similia, quæ ibidem refert contra Arianos. Quæ tamen æque sequeuntur in proposito, si ad Christum ut hominem applicentur, & propter nos primario dicatur prædestinatus, nunquam ergo ita censuisset Cyrillus.

Tert. a conclus.

Dico tertio, Remedium peccati seu redemptio nostra fuit etiam ratio mouens & inclinans diuinam voluntatem ad volendam incarnationem, non solum quoad aliquas conditiones eius, sed etiam absolute & simpliciter quoad substantiam illius, quamuis non fuerit hæc prima, sed secunda ratio ordine rationis. Hæc posterior pars iam satis declarata est in præcedenti conclusione. Prior vero, propter quam hæc conclusio præcipue ponitur, probatur maxime argumentis adductis sectione secunda in fauorem primæ opinionis asserentis, Deum voluisse incarnari, præiussa occasione originalis peccati, & in remedium eius: testimonia enim ibi adducta, & communis modus loquendi Scripturæ & Sanctorum, probant re vera hoc motiui redemptio humanæ fuisse non tantum adiuuans seu impulsui, sed etiam vere motiui, & per se inclinans diuinam voluntatem ad tantum opus efficiendum: & hoc modo cum proprietate saluantur illæ locutiones Scripturæ, *Veni Filius hominis querere & saluum facere quod perierat*, & similes. Atque illud Symboli. *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis*; & illud Athanasii. *Ut scias, præparationem nostram, Verbi acceperisse clementiam, ut appareret inter homines Deus*; & similia.

Eiusd.

Dices hæc omnia sufficienter explicari de incarnatione prout nunc facta est, quæ includit hoc totum, nempe, Deum fieri hominem in carne passibili, & usque ad mortem Crucis deici: hæc autem incarnationis dicitur facta propter redemptionem hominum, quia sicut incarnatio includit illa omnia, ita redemptio includit, non solum liberationem à peccato, sed etiam sanctificationem & glorificationem nostram. Recte ergo exponi potest, incarnationem esse propter redemptionem, ita ut, secundum quandam accommodationem, incarnatio secundum substantiam suam intelligatur prædestinata propter substantiam, ut sic dicam, nostræ sanctitatis, & gloriæ ac exaltationis, ut significatur primæ Corint. 2. modus autem incarnationis, scilicet, in carne passibili, fuerat propter modum nostræ sanctificationis, scilicet, cum liberatione à peccato, iuxta illud Rom. 4. *Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram*. Atque hoc modo non est necesse, ut ex motui redemptio secundum id quod est proprium eius, quodque addit ultra sanctificationem nostram, orta sit voluntas incarnationis quoad substantiam eius, sed solum quoad modum in carne passibili.

Replic.

Sed hic modus dicendi ita declaratus, re vera, non saluat sufficienter proprietatem locutionis Scripturæ & Sanctorum, nam iuxta illam expositionem non ita proprie diceretur Deus factus homo, ut nos à peccato liberaret, sed solum, factus passibilis, & mortalis. Deinde liberatio à peccato intrinsece, includit sanctificationem nostram, ita ut, licet intelligeremus, ante hanc voluntatem nos redimendi, & à peccato liberandi, non habuisse Deum priorem voluntatem sanctificandi nos nihilominus hoc vellet ex vi illius voluntatis, quæ voluit nos liberare à peccato: ergo similiter in voluntate nos redimendi per Christum includitur, non solum modus, sed etiam substantia, totumque incarnationis mysterium. Quamuis ergo in ordine ad actus voluntatis ratione præcisos locum habeat illa distinctio, quod substantia incarnationis est propter substantiam nostræ exaltationis, & modus propter modum,

nihilominus tamen ab ea voluntate, per quam prædestinatus est modus incarnationis, non est excludenda substantia eius, sicut nec à voluntate, quæ est prædestinata nostra redemptio, excludi potest sanctificatio & exaltatio nostra ergo absolute dicendum est, redemptionem fuisse motiui inclinans diuinam voluntatem ad volendam incarnationem quoad substantiam & modum. Tandem negari non potest, quin hoc motiui sit de se sufficiens ad inclinandam voluntatem ad incarnationem, prout necessaria est ad optimum modum redemptionis: est autem necessaria non tantum ratione modi in carne passibili, sed maxime ratione sui ipsius, & suæ substantiæ, quia illud motiui ad hoc totum diuinam voluntatem inclinauit.

Dices, quamuis motiui ipsum de se sit sufficiens, tamen de facto non potuit diuinam voluntatem inclinare, quia iam ipsa inclinata erat & determinata ex alio priori motui. Vnde hæc conclusio videtur repugnare præcedenti, nam, si voluntas diuina, ante præiustionem absolutam peccati, ex alio priori motui iam decreuerat, ut Verbum, homo fieret, non potuit hoc ipsum ex posteriori motui decernere, sed id solum, quod huic decreto additū intelligimus in posteriori signo, intelligi etiam potest ortum habuisse ex alio posteriori motui, scilicet, redemptione.

Alia obiectio.

Respondetur tamen in hoc nullam esse repugnantiam, quia, ut sæpe dixi, potest eadem voluntas ex diuersis motuiis totalibus idem obiectum velle, vel pluribus actibus distinctis, ut in nobis contingit, vel tantum ratione, ut in Deo; qui actus possunt intelligi, vel simul haberi, vel vnus post alium aut secundum realem durationem, ut in nobis, aut secundum signa rationis ut in Deo. In his enim omnibus nulla difficultas aut repugnantia inueniri potest, imo videtur ipsa experientia constare: & humanis exemplis: nam, si quis habeat propositum efficax voluntatis eundi Romam propter aliquod commodum proprium, postea vero sciat amici aut filij necessitatem, quæ efficaciter mouet voluntatem suam, potest ita velle ob eam causam ire, ut ex vi eius idem esset voliturus, etiam si prius ire non decreuisset: hic enim modus volendi ex posteriori motui oblato non repugnat priori voluntati, & tunc verissime dicitur, veramque ex illis rationibus inclinasse illam voluntatem, fuisse verum motiui ad eandem rem seu actionem volendam.

Respons.

Cuius rei exemplum ex 1. Reg. 16. sumere possumus, ubi, cum Dominus præcepisset Samueli, ire conueniens Bethlehem, ut vngeret Dauid in Regem, respondit pro accomodatione Samuel, *Quomodo vadam, audiet enim Saul, & interficiet me*? Et dixit illi Deus, *Accipe vitulum, & dic, Ad sacrificandum Domino veni: ubi propositum eundi non fuit primo ortum ex motui sacrificandi, sed alia prior ratio præcessit, scilicet, vinctio Dauid, & nihilominus verè dixit, se venisse ad sacrificandum: quia etiam propter illam rationem hoc voluit, & ad illam iter suum ordinauit. Atque hoc maxime habet verum, quando finis seu ratio, quæ in executione additur priori intentioni, ita mouet animam operantis, ut propter eam solam causam id esset facturum, etiam si priorem voluntatem vel intentionem nunquam habuisset. Talis autem intelligi potest affectus Dei erga homines, quem in simili explicuit Paulus dicens ad Galat. 2. *Dilexit me & tradidit semet ipsum pro me*. Sic etiam ad Roman. 4. dicitur, *Christus surrexisset propter iustificationem nostram*, cum tamen prima ratio volendi eam resurrectionem fuerit gloria & exaltatio ipsius Christi: & ad eundem modum ait Paulus ad Roman. 11. *Gentiles fuisse vocatos ad fidem, eo quod Iudæi ceciderant, quamquam non fuerit illa prima ratio volendi vocationem gentium, sed vniuersalis Christi redemptio*: Denique*

Roman. 4. Galat. 2.

Denique multi ex Patribus citatis, & Anselmus li. 1. Cur Deus homo. ca. 16. & 18. Bernard. serm. 2. in fest. omnium Sanct. dicunt, homines esse eleuatos ad gloriam propter reparandas sedes angelorum: cum tamen nullatenus hæc sit prima ratio glorificationis aut electionis hominum.

Dubio inc.
Antij. 18. Sed quæres primo, quod nam ex his motibus fuerit præcipuum & efficacius respectu diuinæ voluntatis: ut enim supra dixi, & in nobis sæpe contingit, fieri potest ut motuum quod prius est ordine rationis seu originis aut durationis, non sit prius dignitate ac excellentia. Responderetur, hæc duo motiua se habere ut excedens & excessum. Nam si tantum consideretur id, quod vnumquodque ex his motibus præcise dicit, non includendo aliud, maius quidem est, & excellentius primum motuum, quæ secundum, quia simpliciter maior est excellentia ipsius mysterij secundum se, quam hominum redemptionis: imo maior est dignitas & gloria solius animæ Christi, quam cæterarum omnium simul: maiusque Dei beneficium est incarnatio Christi, quam passio vel mors, si præcise, ut dixi, comparentur. Denique ex incarnatione ut fici, sequitur fructus gratiæ & gloriæ, non solum hominum, sed etiam angelorum: si vero motuum redemptionis consideretur, non solum secundum id, quod addit priori motui, sed quatenus includit quidquid in illo est maius & excellentius hac ratione dici potest hoc motuum esse maius, quia mouet diuinam voluntatem non solum ad volendum hypostaticam vnionem, sed etiam ad admirabilem modum eius. Item mouet ad volendum non solum incarnationem Christi, sed etiam passionem & mortem eius, quod censetur maximum Dei beneficium non præcise, sed quatenus incarnationem includit. Denique dici etiam potest efficacius motuum, quia maiorem indigentiam & miseriam in humana natura supponit, ex qua maior necessitas tanti mysterij, talisque remedij ac medicinæ, orta est. Ex quo fit, ut sit etiam aptius ad Dei iustitiam, misericordiam, & alia attributa manifestanda, quia includit omne id, quod est in incarnatione secundum se considerata, & addit plures alias rationes, quibus magis ostenduntur hæc attributa, supposito peccato, & necessitate redemptionis quæ ex illo orta est, quam sine illis. Vnde hæc comparatio similitudinem habet cum illa vulgari, qua solet quæri, quod sit maius Dei beneficium, præseruatio à peccato, an remissio illius: & simplex satisfactio, quæ peccatum non supponit, an iustificatio à peccato: sicut enim hæc diuersis rationibus sese excedunt mutuo, ita in præsentem dicendum est.

Dubium ali.
ut expedit. Atque eodem fere modo respondendum est, si quis interroget, quod nam ex his motibus fuerit maius respectu nostri, id est, in quo Deus magis ostenderit caritatem suam & amorem ad humanam naturam. Multis enim videtur motuum Redemptionis longe superare reliqua omnia, nam in reliquis potius videtur Deus declarare specialem amorem ad Christi animam, quam ad alios homines vel humanum genus. Dico tamen, præcise comparando illa motiua, diuersis rationibus sese excedere, & in vtroque reperiri maximum quoddam amoris indicium: tamen, simpliciter loquendo, magis manifestari caritatem Dei erga nos, volendo incarnationem modo prædictam, & ex vtroque motui simul, quam ex altero eorum tantum. Declaro singula, nam in primis in priori motui incarnationis secundum se ostenditur summa propensio diuinæ bonitatis ad sese communicandum, vnde etiam manifestatur amor non solum ad homines, sed etiam ad alias creaturas, quæ ex hoc mysterio nobilitantur, & præsertim ad angelos, qui fructum gratiæ & gloriæ ex illo receperunt, sed multo magis ad homines, quorum naturam cæteris omnibus Deus

Psalm. 8.
Adam. 1.
Ephes. 2. prætulit, non tantum ob peccati indigentiam, sed per sese ex sola sua caritate & beneplacito, quo decreuit habere delicias suas cum filiis hominum. Vnde in hoc sine dubio motuum hoc excedit motuum redemptionis, quia non expectauit summam indigentiam hominum & necessitatem, ut Deus summo modo sese hominibus communicare vellet. Neque hic amor fuit ad solam illam singularem naturam, quam Deus assumere voluit, sed simpliciter ad humanam speciem, quam per se voluit per hoc mysterium exaltare, iuxta id Psalm. 8. *Ministi eum*, id est, hominem in tota specie sua paulo minus ab angelis: sed gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum, scilicet, in Christo, Omnia subiecisti sub pedibus eius. Quod de Christo exponit Paulus ad Hebr. 2. per quem hæc dignitas in totum humanum genus redundat, ut recte ibi exposuit Adamus, dicens, *Quia Christus caro nostra est, & os nostrum*, idcirco, quod isti contigit, nobis contigisse dicitur, iuxta id ad Eph. 2. *Confedere nos fecit in cælestibus in Christo*. Cum enim species abstracta ab indiuiduis sumi non possit, necessarium fuit, aliquam indiuiduam naturam eligere, ut in ea mysterium hoc periceretur. In quo tandem ostendit Deus singularem beneuolentiam ad Christi animam & humanitatem, quod ex solo suo beneplacito absque vilo singulari motui, quod ex parte illius præcesserit, eam cæteris ad tantum bonum præelegerit. At vero motuum redemptionis, ut à nobis explicatum est in hoc excedit quod Deus ex vi illius, non tantum pro amicis, sed etiam pro inimicis, homo fieri voluit. Item, quod ex vi illius simpliciter loquendo, vel maiora, vel plura beneficia contulit tali animo & voluntate, ut ea sola ratione & propter illud motuum ea omnia conferret quamuis ex nullo alio tantum mysterium facere decreuisset. Atque hinc tandem constat, quomodo in his motibus simul sumptis magis diuina caritas ostendatur, nam, si Deus ita voluisset innocentes homines sua incarnatione honorare & dicare, ut eosdem in peccatum lapsos nollet eadem incarnatione redimere, non sese ostenderet peccatores diligere eorumve misereri. Imo, si hoc motuum indigentia humane nature fuisset ab ipso existimatum sufficiens ad hoc beneficium hominibus præstandum minorem se habere ad peccatores caritatem ostenderet. Similiter & conuerso, si Deus ita existimetur affectus ad humanum genus, ut non nisi ob extremam necessitatem & indigentiam illi esset hoc summum beneficium præstiturus, nec solum beneficentiæ rationem, & humane nature exaltationem existimauerit sufficiens motuum ad hoc tantum bonum nature humane tribuendum, nisi simul misericordia & subleuatio à summa miseria interueniret, minus quidem in hoc ostenderetur caritas Dei ad homines, quam si vtroque statu intelligatur voluntas eius propensa & inclinata ex vi vtriusque motui ad sese communicandam hominibus, eisque benefaciendum iuxta eorum statum & capacitatem: sicut inter homines maiorem amorem ostendit, qui omnia bona sua vult cum amico communicare, non solum ut eum ab aliqua miseria vel indigentia liberet, sed etiam ut eam in altiori ordine ac dignitate constituat, quæ si ei tantum in extrema necessitate constituto subuenire velit.

Denique ex his, quæ circa hanc conclusionem dicta sunt, facile est respondere ad omnia testimonia Scripturæ & sanctorum, quæ in fauorem primæ sententiæ adducta sunt in sect. præced. quatenus obici possent contra priorem conclusionem hic positam. Ut enim omnes illæ locutiones in omni rigore & proprietate veræ sint, sufficit, quod remedium peccati fuerit verum ac proprium motuum diuinæ voluntatis inclinans illam sufficienter ad incarnationem.

Explicatur
modus loquendi
de fine, seu
mot. no. 1. m.
carnationis.

nationem volendam: ita vt, quamuis nullum aliud fuisset motuum, hoc per se solum ita mouit diuinam voluntatem, vt propter hanc causam Deus; fieret homo, etiam si alia deessent. Ex vi tamen illarum locutionum non est necessarium, quod motuum redemptionis fuerit omnino primum via originis, aut secundum signa rationis: quia neq[ue] sacra Scriptura aut Sancti id dicunt, neq[ue] alia motua excludunt vt declaratum est. Quod vero frequentius Scriptura hoc motuum inculcet, quam alia, non est indicium, quod hoc fuerit omnium primum, quia non semper imo raro diuina Scriptura explicat primas rationes diuini consilii ac voluntatis, quia & altiores ac profundiores sunt, quam vt omnibus proponi debeant, & earum cognitio minus est nobis necessaria, vt cum Scriptura tractat de glorificatione hominum, docet frequenter, per meritum esse consequendam, proximam rationem glorificationis assignando, primam vero rationem praedestinationis hominum raro attingit, quia illius cognitio neque tam accommodata, neque tam utilis est hominibus. Eo vel maxime quod Scriptura tractat de incarnatione Christi prout in re facta est, & includit mysteria omnia passionis ac mortis eius, quomodo redemptio nostra fuit quodammodo prima & adequata ratio illius, vt statim dicemus. Exemplum summi potest ex verbis illis Matth. 20. *Filius hominis non venit ministrare, sed ministrare & dare animam suam in redemptionem pro multis*, vbi manifestum est, Christum loqui de aduentu suo in carne passibili, & statu viatoris, nam, alioqui constaret, Christum Deum hominem propositum esse a Patre, vt sit princeps omnium, & caput, cui tam homines, quam angeli, non solum ministrarent, sed etiam cum perpetuo honorarent, atque glorificarent, sicut cum alibi dixit Christus, *Non sum missus nisi ad oues, quae perierunt domus Israel*, Matth. 20. decimo quinto aperte locutus est, de aduentu suo ad praedicandum & docendum proprio ore, nam certum est, alia ratione ad omnes homines venisse, vtique redimendos. Simili ergo modo, quamuis hac speciali ratione ad homines venerit, alia tamen priori venit ad angelos, venit ad omnes creaturas, veluti ad complementum earum; venit denique vt in eo diuina bonitas & gloria maxime ostenderetur.

Igitur ex illis testimoniis solum sumitur argumentum primo, quod redemptio nostra fuerit ratio volendi incarnationem maxime propria hominum, quibus praecipue Scriptura loquitur. Secundo quod haec sit vtilissima hominibus, tum ad exaggerandam peccati acerbiteriam, tum ad declarandum Dei amorem erga peccatores: omnes enim peccatores sumus & egimus gloria Dei. Tertio, quod haec ratio maxime declaret necessitatem incarnationis Quarto assignatur haec ratio, quia quodammodo completitur reliquas eo modo, qui a nobis declaratus est. Quinto denique, quia haec ratio non solum continet causam incarnationis, sed etiam modi eius, & mysteriorum vitae ac mortis Christi. Et hoc sensu dici solet haec ratio proxima & immediata ordine executionis, non quia in praedestinatione ipsa non habuerit locum suum, & diuinam voluntatem inclinauerit, vt declaratum a nobis est, sed quia executio incarnationis iuxta exigentiam ac necessitatem huius rationis facta est.

Explicatur
sanctorum
locutiones.

Et hoc ultimo modo frequentius loquuntur Sancti, quorum institutum non tam erat, subtiliter inuestigare primas rationes diuini consilii, & omnia motua diuinae voluntatis, & eorum ordinem secundum rationem, quam explicare mysterium, prout factum est & causam eius, vel ad instruendum fideles, vel ad satisfaciendum infidelibus, qui magis de modo, id est, de passione ac morte Christi, quam de substantia mysterii admirari soleat: & ideo eam

A causam assignant, quae ad satisfaciendum omnibus est magis accommodata & adaequata: & ita procedunt praecipue Lactant. lib. 4. capit. 12. Athan. serm. 3. cont. Arianos; Nazianz. orat. 36. & 37. Cyrill. lib. 5. Theod. cap. 8. In quibus illud etiam est considerandum, quod non solum post peccatum primi parentis, sed etiam post infinitam hominum acritatem & malitiam, dicunt, decreuisse Deum in persona descendere ad salvandos homines, quod est signum, eos magis explicare decretum incarnationis secundum proximas rationes executionis eius, quam secundum primarias rationes intentionis, quamuis has non omnino praetermiserint, & sacra etiam Scriptura saepe illas indicet, vt ex aliis locis & testimoniis confirmatum est.

Dico quarto, Prima vnica, & adaequata ratio propter quam Deus voluit incarnationem Christi fieri in carne passibili, fuit nostra redemptio ac remedium peccati. Haec conclusio est omnino certa sufficienterque probatur ex dictis sectio, praeced. & eam etiam confirmant, quae in sectio. 2. in fauorem primae opinionis adducta sunt. Er inter alia est egregium testimonium Pauli ad Hebraeos. 2. vbi primum dicit; Christum fuisse paulo minus ab angelis minoratum, tempore, videlicet, huius vitae in carne passibili: vt gratia Dei, pro omnibus gustaret mortem. Deinde subiungit. *Quia pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse similiter participauit eis, vt per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, id est, diabolum, & liberaret eos, qui per totam vitam obnoxij erant seruuti, nullam enim angelos apprehendit, sed semen Abrahae apprehendit, unde debuit per omnia fratribus assimilari, vt misericors fieret.* Iuxta quod testimonium recte aduertit Adamus post Diu. Thomam ibi, nomine carnis & sanguinis saepe in Scriptura significari naturam humanam secundum se consideratam, Matth. 16. *Caro & sanguis non reuelauit tibi: sapientius vero significari naturam humanam obnoxiam, misericors & mortalitatem.* ad Corinth. 15. *Caro & sanguis, regnum Dei non possidebunt.* & in hoc posteriori sensu sumitur a Paulo hoc loco, vt patet tum ex praecedentibus verbis. Decebat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia quis multos filios in gloriam adduxerat, autorem salutis eorum, per passionem consummare: tum ex testimoniis quae praemiseraut, *Ego ero, si uiderem eum, haec enim verba (vt idem autor aduertit) adduxit Paulus, vt doceret, Christum naturam vere passibilem habuisse, & cui aliquid deesset, quod speraret se consecratum tanquam proprium viatorem. Et idem significat in alio testimonio: Ego, & pueri mei, quos dedit mihi Deus: nam in illis verbis ostendit se Christum eiusdem conditionis cum aliis hominibus: & tamen statim subdit. Quia pueri communicauerunt carni & sanguini. &c.* Tum denique ex causa quam sumit, vt per mortem destrueret mortis imperium: ad hunc enim finem non sufficebat humana caro quomodocunque, sed passibilis & mortalis. Igitur, ex sententia Pauli, ideo assumpsit Christus carnem mortalem, quia ceteri homines mortalitatem peccando contraxerant: haec ergo fuit Christi vnica causa assumendi carnem passibilem. Quod amplius declarauit Paulus sequentibus verbis; *Debit per omnia fratribus assimilari, vt misericors fieret; & repropitiaret delicta populi.* Ex quibus verbis aliqui colligunt Deum non voluisse incarnationem prius, quam humanae naturae lapsum, & miserum statum per peccatum introductum vidisset, neque ob aliam causam Christum hominem praedestinasse, nisi vt propitiaret hominis lapsum. Verumtamen ex hoc loco id non colligitur, sed solum haec fuisse vnica causam assumendi carnem passibilem. Imo, si totus contextus expendatur, satis probabiliter potest ex eo colligi ordo praedestinationis Christi a nobis declarat. Prius n. exposuerat Paulus

Paulus Christi excellentiam, eo quod illi, etiam ut homini, Deus omnia subiecerit in prædicatione sua, etiam angelos ipsos, sic exponens illud Plal. 8. *Ministi cum paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.* Hanc enim dignitatem accepit humanum genus in Christo, qui, licet pro statu passibili fuerit paulo minus ab angelis minoratus, tamen per eandem passionem gloria & honore coronatus est, omnemque potestatem in celo & in terra accepit Matth. ult. ut iam ei omne genus staretur, celestium, terrestrium, & infernorum, ad Philip. 2. Deinde declarat Paulus, cur decuerit, Christum per passionem ad eam exaltationem pervenire, nimirum, quia habebat fratres, quibus ipse autor salutis futurus erat; & quoniam ipsi mortalitate peccando cōtraxerant, ideo decuit eum fratribus assimilari, ut eis propitiaretur: non est autem Christus frater noster, nisi ratione humane nature, supponitur ergo inter Christum & nos similitudo in natura, & ratione illius adiuncta etiam fuit similitudo in mortalitate, ut is, qui prædestinatus fuerat autor salutis nostræ, etiam non interueniente peccato, fieret etiam autor redemptionis, & propitiationis nostræ, accedente peccato, igitur, quod Christus indigeret passione, non fuit ob aliam causam nisi propter hominum peccatum, & necessitatem redemptionis ex illo contractam. Omittit alia quam plurima Scripturæ testimonia, quæ hic facile accumulari possent, in quibus Christus dicitur mortuus propter delicta nostra, & traditus propter scelera nostra. Et similia. Ratio vero conclusionis sumenda est ex dictis sect. 3. quia mors & passio non sunt à Deo per se intentæ in toto genere humano, nedum in Christo, sed tantum introductæ sunt in penam peccati. Tota autem ratio aliius penæ est culpa. Vel aliter quia passio Christi non est per se amara, sed solum ut medicina, usus autem medicine ut sic supponit aegritudinem, totaque eius ratio ex illa sumitur.

Atque ex hac ratione solvendum est argumentum, si quis obiecit, iuxta nostram sententiam non posse colligi ex citatis locis Scripturæ remedium peccati, fuisse unicam causam mortalitatis Christi, quia Scriptura, licet hanc causam assignet, non excludit alias: ergo, sicut nos interpretamur, quod, licet Scriptura assignet hanc causam incarnationis, nihilominus potuit esse alia, & de facto fuit, vel prior, vel æque prima; ita dicere quis posset de prædicatione assumendi carnem passibilem. Imo similitudine affirmari posset, quamvis in executione mors Christi assumpta fuerit propter causam redemptionis nihilominus in intentione non fuisse hanc primam rationem illius decreti, quo voluit Deus, ut CHRISTVS assumeret carnem passibilem. Nam, si in aliis rebus ordo intentionis potest esse diversus ab ordine executionis, cur non etiam in hoc negotio? Respondetur, negando similitudinem: est autem ratio differentia facilis & multiplex. Prima, quia Scriptura sacra, licet causam incarnationis assignet, multis in locis ex nostra redemptione, tamen in aliis, & declarat alias causas, & nobis proponit CHRISTVM DEVM hominem ut primo ac per se maxime dilectum, & omnia propter ipsum. De passione vero & morte ita loquitur, ut semper significet, omnino ac simpliciter assumptam fuisse occasione peccati, & propter redemptionem. Secundo, quia respectu mortalitatis non solum tacet Scriptura alias causas, sed etiam generatim docet, Deum non fecisse mortem, id est, non per se illam voluisse, sed solum ad peccatum puniendum vel curandum. Tertia, ex materia ipsa, quia incarnatio est maximum bonum & per se maxime amabile, & ad complementum divinorum operum valde necessarium: & ideo recte intelligitur, quod licet & facta, & ordinata fuerit propter

Fr. Suarez, Tom. I.

redemptionem, tamen etiam propter se fuit amata. At vero mors & passio, præsertim Christi non erant bona per se eligibilia, sed tantum ut pena vel medicina peccati; & ideo merito concluditur, hanc fuisse primariam rationem eius, & unicum motuum illius decreti diuinæ voluntatis, quo statuit ut caro, à Christo assumenda, esset passibilis. Et in hoc obiecto optime distinguitur ratio motiva & impulsiva, de quibus supra dictum est: redemptio enim à peccato fuit sola ratio motiva volendi carnem passibilem Christi, tamen, illa ratione supposita, etiam potuit illa passio ordinari, ut per eam Christus exaltationem sui nominis, suique corporis gloriam consequeretur, quod fuit quadam ratio coadiuvans, non tamen per se sufficiens, quin sine passione potuisset Christus consequi illa omnia bona, vel tanquam sibi connaturalia, vel per merita, quæ posset in corpore impassibili exercere prout in statu innocentie fieret. Sic ergo constat, primariam ac totam rationem motivam assumendi corpus passibile, ex hominum peccato & redemptione ortum habuisse.

SECTIO VI.

Virum ex primaria Christi prædestinatione futurum esset Verbi incarnatio, etiam si homo non peccasset.

SENSVS huius quæstionis duplex esse potest, prior quodammodo absolutus, & de facto, scilicet, an ex vi illius decreti: quod Deus de facto habuit de incarnatione faciendâ, esset carnem assumpturus, etiam si peccatum hominis non interveniret. Posterior omnino conditionatus, & veluti de possibili, scilicet, esto ex vi præsentis decreti Deus non esset carnem assumpturus deficiente peccato, an credendum sit in huiusmodi eventum habiturum fuisse aliud decretum, quo vellet incarnari ex alio motivo & ratione quam nunc voluit. Hic posterior sensus non est ita proprius, quia vix potest à nobis aliquid de illo definiri, attingemus tamen illum breviter in fine quæstionis. Prior ergo sensus proprius est & in eo disputatur quæstio à D. Thom. & probatoribus Theologis. Et licet multum pendeat huius dubij decisio ex principis positus in præcedentibus: non tamen caret nova difficultate, nam iuxta omnes opiniones supra tractatas de Christi prædestinatione, in præsentis quæstione varie iudicatur.

Prima sententia negat, peccato non existente, incarnandum fuisse Deum. Hanc tenet D. Thom. hic, & discipuli eius locis supra citatis, dub. 2. idem D. Thom. 3. contra gent. capit. 55. & init. 1. ad Timothe. *Venit Iesus peccatores salvos facere,* & in 3. distinctione 1. quæst. 1. artic. 3. & ibi Bona. in 3. distinct. 1. artic. 2. q. 2. Abulens. Richard. artic. 2. quæst. 4. Chart. quæst. 2. qui refert Taran. & alios: idem Argentin. ibi. artic. 4. Abul. Marfil. Gabr. E in capit. 24 Mat. quæst. 44. Ioan. Arbore. lib. 3. Theoph. capit. 8. inclinatur etiam Marfil. in 3. quæstione 1. artic. 3. Gabr. dist. 2. dub. 3. Hi autores omnes fundantur in hoc, quod Incarnatio prædefinita fuit post præmissum originale peccatum, & solum ex occasione eius: unde formatur ratio hoc modo. Primum motivum propter quod Deus voluit carnem sumere, fuit remedium peccati: ergo deficiente hoc motivo, deficeret in Deo voluntas sumendi carnem: ergo, si homo non peccasset, ex vi præsentis decreti non incarnaretur Deus. Primum antecedens constat ex scripturis, & patribus supra citatis; constat enim Deum pro sua libertate potuisse ita velle Incarnationem, satis autem significavit nobis ita voluisse. Prima vero consequentia patet: quia hoc est de ratione causæ motivæ, ut illa deficiente

D Thom.
Bonavent.
Richard.
Chart.
Taran.
Argent.
Abulens.
Ioan Arb.
Marfil.
Gabr.

O deficit

Athanas.

Iren. au.

Leo Papa

August.

desit voluntas, in quo differt à causa impulsiva, quæ supponit voluntatem iam effectam ex priori motu, & aliquo modo impellit, & iuuat. Vnde hoc valde confirmant testimonia Patrum supra citata, præsertim nonnulla, quæ videntur expressa, quale est Verbum illud Athanas. serm. 3. contra Arian. vbi præsertim pag. 204. agens de nostra indigentia, & necessitate, quam dicit esse anteriorem, & mouisse Deum, vt carnem sumeret, subdit: Quia, scilicet necessitate, sublatâ; carnem non induisset: & illud Iren. li. 5. ca. 14. Si non haberet caro saluari, nequaquam verbum Dei caro factum esset, & si non haberet sanguis iustorum inquiri, nequaquam sanguinem habuisset Dominus: & illud Leo. Pap. serm. 3. in festum Pentecost. Si homo in natura sua perfectione, & honore, in quo creatus est, permansisset, neque creator hominum creatura fieret; neque æternus temporalitatem subiret, neque formam serui in similitudinem carnis peccati assumeret. Denique illud Aug. ser. 8. de verb. Apost. Si homo non perisset, filius hominu non venisset: citari etiam solet quædam prola, quæ ad Virginem dicit: Peccatores non abhorret sine quibus nunquam foret tanto digna filio. Sed hæc neq. in vsu Ecclesiæ Romanæ vnquam fuit, neq. habet auctoritatem.

Secundo confirmari potest illa ratione: quia si homo non peccasset, vel Deus assumpturus esset carnem passibilem, vel impassibilem. Primum dici non potest: quia, si homo non peccasset, alij homines non essent passibiles; multo ergo minus Christus Dominus. Neque secundum, quia ex vi præsentis decreti non posset assumere carnem impassibilem, de facto n. nõ habuit Deus tale decretum; nam si habuisset, sine dubio impletum esset: ergo oporteret noui de hac condere decretum, iam ergo non fieret Incarnatio ex vi præsentis decreti, quod est contra sensum, quem tractamus. Hæc sententia supponit, primam voluntatem, seu prædestinationem Incarnationis fuisse posteriorem permissione, & præscientia peccati futuri. Cuius contrarium verum esse sufficienter ostensum est: & ideo contra hanc sententiam sic explicaram non oportet plura dicere.

Secunda sententia conuenit in conclusione cum præcedenti propter fundamenta adducta, differt tamen in principali fundamento sumpto ex prædestinatione Christi. Affirmat enim nunc de facto Christum fuisse prædestinatum ante permissionem, & præuisionem peccati, & nihilominus ait, Christum non venturum ex vi illius decreti, homine non peccante, quia posita hac hypothese, vel conditione necessario tollitur illud decretum, quia licet sicut prius, includit tamen aliquid, ratione cuius habet intrinsecam connexionem cum posteriori, id est, cum permissione, & præuisione peccati. Ex exemplo declaratur, quia licet Deus prius ratione eligat prædestinatum ad gloriam, quam velit, vel videat eius merita: nihilominus ita vult illi gloriam, vt non velit illam habere sine meritis, vt verum sit dicere hunc hominem non habiturum gloriam, nisi si habeat merita: sic etiam in proposito, ita est prius prædestinata, & amata Incarnatio: vt tamen non esset exequenda sine permissione peccati. Confirmatur, quia licet aliquid sit prius in vno genere, scilicet causæ finalis, vel exemplaris: potest tamen pendere à posteriori tanquam ab efficiente, vel tanquam medio necessario, vel tanquam à modo, seu conditione, sine quare esse non potest: ergo ita intelligi potest in proposito, & consequenter ita intelligendum est, cum hoc modo saluentur melius omnia, quæ Scriptura, & Sancti significant. Et confirmatur, & explicatur secundo, quia etiam iuxta supradicta Christus Dominus in genere finis, vel exemplaris, prius est in mente, & voluntate Dei, quam alij homines, vel Angeli, vel totum etiam vniuersum: & tamen non inde fit Christum fuisse venturum.

rum, etiam si homines, vel Angeli, vel alie creaturæ non fuissent, quia ita est in vno genere prius amatus, quam illa: vt tamen alia ratione sit amatus, etiam vt coniunctus cum illis, ita vt prædestinatio eius habeat quandam connexionem cum cæteris rebus, quia non erat prædestinandus Christus, vt esset solus, &c. ergo similiter dici potest de prædestinatione Christi, & permissione peccati.

Hæc sententia videtur, procedere ex fundamento extremo contrario, quam præcedens: supponit enim, Christum ante permissionem, & præuisionem peccati fuisse prædestinatum, non solum quoad substantiam Incarnationis, sed etiam quoad modum carnis passibilis, & quoad munus redemptionis, quod superius à nobis improbatum est. Quod vero hoc supponatur in hac sententia, patet, quia non potest alia ratione illa prima intentio, seu prædestinatio Incarnationis habere intrinsecam connexionem, vel dependentiam quoad executionem à permissione, & præscientia peccati, nisi quia includit etiam eas condiciones, quæ omnino pendunt ex peccato. Si enim intelligamus illam intentionem omnino abstrahere ab his conditionibus, nulla ratio fingi potest, ob quam executio illius intentionis pendeat à futuro peccato. Cum enim nihil includat, quod necessario illud prærequiratur, posset aliis viis, & modis mandari executioni. Venim in superioribus dictum est, intentio finis nunquam ita pendet à medio, vt haberi non possit sine illo, nisi quando in ipso fine, vt intentus est, includitur aliqua conditio omnino requirens illud medium, ratione cuius in tali intentione saltem virtute est amatum tale medium, hoc enim si desit, nulla est ratio necessaria connexionis inter eam intentionem, & voluntatem medii, vt ostensum est. Et videri etiam potest in exemplis, quibus hæc sententia utebatur, cum enim Deus eligit prædestinatum ad gloriam, non vult illi gloriam, vt beneficium gratis conferendum, sed vt coronam, & præmium, in qua intentione virtualiter includitur voluntas dandi illi merita, sine qua non posset stare prior intentio. Et similiter quando dicimus Deum prædestinasse Christum ante omnem creaturam, non prædestinavit illum tanquam solitarium, sed tanquam caput totius vniuersi, & veluti cum quadam relatione ad totum vniuersum, & ad alias partes eius; ideoq. recte intelligitur hæc prædestinatio connexa cum voluntate creandi homines, & Angelos, & totum vniuersum: at verò in proposito nulla est ratio talis connexionis, cum ostensum sit, condiciones Incarnationis, quæ omnino supponunt peccatum, non fuisse prædestinitas ante præuisionem peccati.

Tertia sententia est, quæ absolute affirmat, etiam si homo non peccasset, Deum futurum fuisse hominem ex vi illius voluntatis, & modi, quo nunc de facto voluit Incarnationem, quia illa voluntas fuit secundum se anterior permissione, & præscientia peccati, fundataq. in ratione, & motiuo ab eodem peccato independente, vt supra explicatum est. Ita tenent Alenf. & Scot. supra citati, dub. 2. Albert. in 3. d. 20. art. 4. quibus plures ex recentioribus consentiunt. Albert. Pighius lib. 3. de lib. arbi. cap. 1. art. 2. & 3. & lib. 20. cap. 1. & Cathar. opuscu. de eximia Christi prædestinat. Idemq. sumitur ex Galatino lib. 7. de Arcanis cap. 2. Viguerio. in institut. c. 20 §. 1. versicu. 4. Iacob. de Valent. Psalm. 81. & 102. Iacob. Nacl. in epistolam ad Ephes. cap. 1. Claud. Taur. lib. de providenz. quaest. 1. art. 2. Potest vero hæc sententia, præter fundamentum positum, ituari omnibus congruentiis, quibus supra ostensum est fuisse per se conueniens Deum incarnari; & aliis, quibus Scot. vritur: quia scilicet non est consentaneum, vt tantum bonum sit amatum cum dependentia à peccato, quæ.

Quæ modo in
se-rio finis
pendeat à
medio.

Alenf.
Scot.
Galatin.
Alb. Vig.
Viguer.
Catharin.
Iacobus
Valent.
Iacobus
Nacl.

quacunq; ratione hoc asseratur. Vnde secundo potest confirmari autoritate, & coniectura Anselm. lib. 1. Cur Deus ho. cap. 18. inde enim probat homines futuros fuisse beatos, etiam si Angeli non peccassent: quoniam alias gaudendum esset hominibus, quod peccauerint Angeli. Vnde generaliter concludit, nullam animam esse in celo, quæ sibi persuadeat sine peccato alterius se non fuisse gloria fraudatam: ergo multo magis hoc diceret Anselm. de anima Christi: neque ergo illa in celo ibi persuadet, nec nos credere debemus illam non fuisse deincandam per vnionem sine alterius peccato. Cui rei optime concordat dictum August. lib. de nat. & grat. cap. 25. Non dicemus, ut esset causa misericordie Dei, necessarium fuisse peccatum. Tertio confirmari potest autoritate Ruperti locis supra citatis, & coniectura, quam ipse desumpsit ex August. li. 14. de Ciuit. cap. 23. quam postea in simili probauit D. Tho. 1. p. q. 89. art. 1. Si resse Augustino, inquit Rupertus, absurdum esset dicere Adam non peccante, generationes hominum non fuisse futuras, ac si propter homines, ut nascerentur, peccatum fuisset necessarium, quid de isto capite, & rege omnium electorum Angelorum, & hominum sentiendum, nisi quod & ipse, maxime omnium, necessarium non habuerit peccatum, ut homo fieret ex hominibus, delicias suas charitatis cum illis habiturus? Confirmat autem D. Tho. citato loco coniecturam hanc his verbis: Respondeo dicendum, quod in statu innocentie fuisset generatio ad multiplicationem humani generis, aliqui peccatum hominum fuisset valde necessarium, ex quo tantum bonum consecutum est. Et postea addit aliam rationem, quod anima rationalis propter suam immortalitatem est per se intenta à natura, non tantum in specie; sed etiam in multiplicatione secundum numerum; & inde concludit, hunc numerum animarum fuisse futurum, etiam si non esset peccatum. Constat autem multo maius bonum esse Incarnationem, quam hominum propagationem, ostensum etiam est, animam Christi deificatam per vnionem, multo magis esse per se intentam, quam omnes alias animas; ergo fortius in proposito procedit hæc ratio. Quarto confirmari potest argumentum supra indicatum de fide, & gratia per Christum collata Adz in statu innocentie; quod possumus alio modo hic proponere; nam si homo non peccasset, vel etiam si non esset peccaturus, nihilominus ex vi illius propositi, quo Deus voluit creare illum in originali iustitia, & gratia, haberet fidem, & gratiam; ergo haberet fidem Christi, & gratiam per Christum; ergo, etiam si homo non esset peccaturus, fuisset Christus. Maior est certa apud Theologos, ut constat ex materia de statu innocentie, & de peccato originali, imo de fide videtur certa hæc conditionalis, si primus homo non peccasset, non solum ipse, sed omnes etiam posterius eius haberent gratiam, & originalem iustitiam, & immortalitatem; quæ intelligenda est ex vi illius propositi, vel prouidentie, quam de facto decreuit Deus habere cum hominibus; nam fingere aliam prouidentiam, seu aliud decretum, quod Deus esset habiturus, est diuinare sine fundamento. Nam Scriptura non dicit, DEVM habiturum fuisse aliud decretum, sed ex his, quæ dicit, colligimus ita futurum fuisse ex vi presentis ordinationis ac prouidentie; quia sicut Deus tunc statuit, ut si primus homo peccasset, posterius eius morerentur, ita etiam nunc decreuit, ut si non peccasset, iustitiam sibi & posteris conferuaret. Minor vero constat ex supra dictis, quia de facto ex vi presentis decreti, & prouidentie gratia non est data fides & gratia Adz, nisi in Christo, & per Christum; ergo non posset ex vi eiusdem prouidentie dari eadem gratia non existente peccato, nisi in Christo; quia si daretur sine Christo, iam esset aliud decretum, & aliud genus prouidentie. Et ad hoc confirmandum, valet, quod August. ait

Fr. Suarez, Tom. 1.

lib. 1. de nuptiis, cap. 21. matrimonium in statu innocentie fuisse sacramentum coniunctionis Christi cum Ecclesia, & habiturum illud bonum in statu innocentie, si duraret.

Ut veritas exacte intelligatur, aduertendum est, quod supra dixi, aliud esse loqui de prima voluntate, seu proposito, quod Deus habuit faciendi hoc mysterium, aliud vero de tota voluntate, totaq; prædestinatione, & ratione mediorum, per quæ decreuit exequi illam primam voluntatem: sunt enim hæc duo valde distincta, ut ex dictis constat, & ex materia de prædestinatione. Deinde est aduertendum, posito primo decreto voluntatis diuine absoluto, & efficaci, infallibile omnino esse, & necessarium in sensu composito, ut Incarnatio, vel quid aliud per tale decretum definitum est, fiat: quia Dei absoluta voluntas est efficax, & immutabilis. Hoc vero non est ita intelligendum, ac si propositum illud, vel intentio Dei habitura sit effectum, siue mediis necessariis ad finem intentum, aut sine modo, vel aliis circumstantiis necessariis, ut res illa intenta ad effectum perducatur: hæc enim manifeste inter se pugnant: sed intelligendum est, propositum illud esse efficacem, & infallibilem: quia virtute continet omnia necessaria ad sui executionem, & impossibile erit in sensu composito, illud poni, quin hæc consequenter ponantur. Vnde è contrario vere etiam dicitur, si in re non fiat aliquid, quod necessarium est ad illius decreti executionem, necessarium esse, tale decretum tolli, seu non fuisse in Deo. Ex quo etiam consequenter fit, si aliquid sit medium utile ad illius decreti executionem, non tamen necessarium, tunc non esse inter ea talem connexionem, ut hoc ablato, illud necessario tollendum sit. Deinde aduerto, aliquod medium posse necessariam connexionem habere cum intentione alicuius finis, facta aliqua suppositione, qua sublata, tolletur quidē necessitas illius medij, nō tamen propterea necessarium est tolli finis intentionem. Exemplo res illustrabitur: si quis habeat absolutum propositum effundendi bona sua & diuitias, illas à se abdicando, optimo, & honestiori modo, quo possit, stante hac intentione, si se offerant pauperes & indigentes, necesse est, ut ex vi illius intentionis in illos effundat diuitias suas, qui talem intentionem habet: vel si id nō faciat, necesse est, ut intentionem mutet; quia facta illa suppositione: ille est honestior modus effundendi diuitias, ut suppono. Si autem stante illo proposito, non se offerrent pauperes & indigentes, tunc, quamuis non possent diuitias illo honestissimo modo communicari, non propterea necesse esset prius propositum tolli, quia in illo non determinate includebatur hic modus communicandi diuitias per modum elemosynæ, sed honestissimo modo possibili iuxta occurrentes circumstantias. Ad hunc modum ergo intelligendum puto, primum illud propositum, quod Deus habuit, communicandi personam suam humanæ naturæ: decreuit enim id facere modo perfectissimo, seu aptiori ad ostendendam suam attributa, præsertim illa quatuor, sapientiam, bonitatem, iustitiam, misericordiam: quod in nulla sententia, ut existimo negari potest: quia & per se est consentaneum perfectioni diuinæ prouidentie, & hoc ut minimum probant, quæ in confirmanda prima sententia, tam in hac sectione, quam supra in secunda allata sunt. Si ergo cum hoc proposito coniungamus scientiam illam veluti conditionatam, quam per simplicem intelligentiam Deus habuit de lapsu generis humani, si illud tali modo, crearet, & tentari ac labi permetteret, hoc inquam posito, euidenter fit, ut permissio peccati, & præscientia illius absoluta habuerit necessariam connexionem cum illo proposito: quia posita illa scientia iam hæc permissio erat medium necessarium ad exequendam Incarnationem, eo modo, quo per illud decretum

incenta

inventa & amata fuera: quia hoc modo magis manifestantur attributa Dei, quam vilo alio. Vnde si flante illa scientia conditionata, nihilominus peccatum absolute non fuisset futurum, quia Deus noller illud permittere, euidenter sequitur, hoc non posse flare cum priori decreto: & hoc modo est sine dubio verum, quod si homo non peccasset, Deus non fieret homo ex vi decreti, quod modo habuit. At vero, si cum illo proposito non coniungamus illa scientiam conditionatam de peccato futuro, sed potius supponamus Adam creatum illo modo, & permiffum suae libertati cum talibus auxiliis: non fuisse peccatum (quod sine dubio facere potuit) & consequenter intelligamus, Deum per illam scientiam conditionatam potius praesciuisse, hominem ita creatum non fuisse peccatum (haec enim scientia futurorum talis est, quales res ipse sunt futurae) hoc inquam posito, non esset necessarium, Deum exequi prius propositum de incarnatione faciendae, media permissione peccati, seu supposito peccato: quia iam hoc medium non habebat necessariam connexionem cum illo proposito: quia neque illa intentio erat in se coarctata, & limitata ad hoc medium: neque hic modus in particulari fuit in illa contentus, ablo fute & simpliciter loquendo, ut supra ostensum est, sed solum generatim intelligitur illa intentio, seu illud decretum definitum ad optimum modum exequendi illud, iuxta occurrentes circumstantias & capacitatem creaturarum. Posset autem esse alius modus optimus & convenientissimus, iuxta capacitatem hominis in statu innocentiae, etiam si non fuisset peccatum. Ex his ergo, quae per se sunt satis probata, ac fere necessario coherencia, supposita nostra sententia de praedestinatione Christi, colligitur, dupliciter posse intelligi illam conditionem, scilicet, si Adam non peccasset, poni inesse. Primo, quia Deus absolute praesciuit, illum non fuisse peccatum, etiam si illum cum talibus auxiliis, & tali tentatione suae libertati relinqueret, alio modo, quia Deus praesciuit quidem eum peccatum, si illum relinqueret, noluit tamen ipse hoc permittere.

Conclusio
prima.

Dico ergo primo, Etiam si homo suae libertati relictus, & permiffus dicto modo, non esset peccaturus, nihilominus propositum Dei de incarnatione faciendae consistere posset, & habere suum effectum, & hoc modo vera est sententia affirmans, etiam si homo non peccasset, Deum fore incarnandum. Haec conclusio duobus modis defendi ac suaderi potest, primo, prosequendo sententiam, quam haecenus docuimus, scilicet, decretum diuinum de incarnatione faciendae habuisse aliud motiui prius redemptione. Secundo etiam iuxta aliam sententiam quae docet, Christum in primo signo rationis praedestinatum fuisse ut Redemptorem, & mortalem, & consequenter etiam primum illud decretum ortum fuisse ex motiui redemptionis. Prior via est nobis propria & facillima, & fere patet ex dictis, quia hoc modo decretum illud de incarnatione non includit necessariam connexionem cum peccato futuro, nec dependentiam ab illo, ut satis probatum est: & hunc sensum intendunt sine dubio auctores tertiae sententiae, & sane nullus esse potest aptior modus explicandi, quo sensu vera esse possit illa conditionalis, si homo non peccasset, Deus carnem assumeret: non videtur autem posse negari, quin aliquo sensu illa vera sit, & admittenda supposito modo praedestinationis Christi supra tradito, ut patet ex similibus conditionalibus, quae non videntur negari posse, ut sunt illae, etiam si Adam non peccasset, vel non esset peccaturus, ipse creatus esset in iustitia originali, & fuissent generationes hominum, & nascerentur homines in iustitia & in corpore immortalis. Haec enim omnia videntur esse omnino certa, quia propositum Dei, quod antecessit permissionem peccati, & absolutam prauiersionem eius, haec omnia vir-

tute continebat, & secundum se, & abstrahendo illud a praesentia peccati etiam conditionata, fuit independentens a peccato futuro, quamuis de facto, supposita illa praesentia, & considerato toto ordine providentiae diuinae, voluntas dandi iustitiam hominibus, in Adam habuerit connexionem cum permissione peccati, & generationes hominum futurae non fuerint sine peccato. Simile est in nostra sententia de hac conditionali, etiam si Adam non peccasset, electi salui fierent: quia ipsa electio secundum se abstrahit a peccato, quamuis de facto, & supposita illa praesentia, ita ordinata fuerit, ut effectum habere non potuerit, nisi supposito peccato. Et idem est de speciali electione cuiuscunque praedestinati, qui non saluatur nisi media permissione peccati: in his enim omnibus potest intelligi connexio, supposita praesentia conditionata. Quia tamen voluntatis propositum per se illam non requirit, manet semper vera illa conditionalis locutio. Et ratio generalis & a priori esse videtur, quia posita illa conditione, nihilominus manet integrum motiui illius voluntatis: quod per se non postulat peccatum, manente autem motiui, & obiecto eius, manet eadem voluntas quantum est de se: & hac ratione verum est dicere, fuisse Deum creaturam mundum, etiam si praesciisset, nullam in eo futura fuisse peccata, & similiter fuisse creaturam Angelos, qui peccarunt, etiam si praesciisset, illos non fuisse peccatores: quia in his omnibus & similibus, motiui voluntatis manet integrum posita tali conditione. Posterior modus periuadendi hanc sententiam sumi potest ex dictis, scilicet, praecedent, & procedit contra secundam sententiam supra citatam, estque valde probabilis, quamuis nobis non sit simpliciter necessarius. Itaque, licet concederemus, Christum in eo primo signo rationis, in quo fuit praedestinatus Deus homo, fuisse etiam praedestinatum Redemptorem in carne passibili, non inde necessario sequitur, ex vi talis praedestinationis, Verbum non fuisse futurum hominem, etiam si peccatum Adam non fuisset futurum, seu (quod idem est) non sequitur, non potuisse decretum illud manere firmum ac stabile, quoad incarnationem futuram, etiam si Deus praesciisset, Adamum conditum in tali statu, & talibus gratiae auxiliis, talique libertate praeditum, non fuisse peccatum: sicut enim hoc fuit simpliciter possibile, ita etiam huiusmodi scientia absolute potuit esse in Deo, & iuxta illam intelligendus est sensus praesentis quaestiones hypotheticae, ut supra declaratum est. Quod ergo, data illa hypothese non necessario auferatur decretum illud, probatur in hunc modum, quia, quando voluntas simul in eodem instante, & in eodem etiam signo rationis aliquid vult propter duo motiua totalia, cessante vno non sequitur voluntatem cessaturam ab eo obiecto volendo, & exequendo quoad posuit, sed, licet decretum diuinum de incarnatione tale fuerit in primo signo rationis, quale iuxta praedictam sententiam explicatum est, tamen non habuit vnum tantum motiui redemptionis seu remediij peccati, sed etiam aliud sumptum ex summa diuinae bonitatis communicatione, & excellentia ipsius mysterij cum omnibus fructibus, quae per se illud consequuntur: quod motiui actu fuit sufficiens & totale, ut ex praecedente sectione constat, ubi ostendi, de facto habuisse Deum plura motiua totalia volendi incarnationem, ergo, siue illa motiua simul secundum rationem, siue vnum prius ratione, quam aliud, diuinam voluntatem inclinauerint, ablato vno motiui, non sequitur omnino auferri decretum de incarnatione faciendae, nam ex vi alterius stabile ac firmum mansisset. Maior per se est evidens ex principiis Philosophiae naturalis & moralis, nam causa totalis illa est, quae in suo genere actu causat sufficientem & tota virtute necessaria in illo genere, ita ut, cessante quacunque alia causa

non

non propterea cesset effectus, sed perseueret ex vi influxus illius causæ totalis: alioqui si causa in suo genere indigeret concursu, vel concomitantia alterius, iam non esset causa totalis, sed partialis: ergo idem est in causa finali, seu motiuo voluntatis. Et declaratur humano exemplo, nam si quis velit dare elemosynam ob honestatem misericordiae; & ob satisfactionem pro peccatis, ita ut ab utroque motiuo & à singulis voluntas eius totaliter moueatur, quamuis deesset alterum ex his motiuis, ut verbi gratia, si homo ille sciret, se nulla pro peccatis satisfactioe indigere nihilominus inde colligi non posset, voluntatem illam omnino fuisse cessaturam ab eo obiecto volendo ex altero motiuo misericordie, quandoquidem illud per se sufficiens & de facto ponitur mouisse voluntatem, ut integram rationem illius actus sibi proportionati. Quod si forte quis dicat, tunc non manere in voluntate eundem actum secundum rem vel rationem formalem, quam intelligitur habere actus ex vi alterius motiui, respondeatur, hoc nihil referre ad effectum futurum ex vi talis voluntatis, nam, licet intelligatur voluntas ex diuersis motiuis habere actus re vel ratione diuersos, tamen quodlibet eorum manente, ex vi illius sequetur effectus, quia talis actus est absoluta & efficax voluntas illius, ut in dicto exemplo ex vi actus voluntatis manentis ex motiuo misericordie fieret elemosyna: ita ergo in presente, quamuis ablato motiuo redemptionis non intelligatur manere in voluntate diuina determinatio libera prout in tali motiuo fundata, & terminata ad omnes illas condiciones Incarnationis, quæ ex illo motiuo specialiter oriuntur, nihilominus maneret determinatio libera vt fundata in alio motiuo, & vt terminata ad eas condiciones Incarnationis, quæ ex illo motiuo sufficiente vel necessario oriuntur; & ex vi talis determinationis seu decreti sufficienter fieret incarnatio. Quod circa infernum fit argumentum, cum ex defectu vnius motiui colligitur non fuisse futurum in diuina voluntate idem decretum de incarnatione, quod nunc est; & consequenter non fuisse Verbum incarnandum ex vi presentis decreti: procedit enim hoc argumentum ex puris particularibus (vt sic dicam) distinguendum; ita est assumptum, nam si sit sensus ablato vno motiuo, nullum omnino decretum liberum, quod nunc est de Incarnatione fuisse permanens in diuina voluntate, sic falsum est assumptum: neque id sequitur ex vi antecedentis seu hypothese, nam maneret decretum liberum prout est ex alio motiuo diuina bonitatis, &c. Si autem sit sensus, in eo casu non permanens omne decretum secundum omnem habitudinem seu determinationem liberam, sic, quamuis assumptum sit verum, male inde colligitur, incarnationem non fuisse futuram ex vi alicuius presentis decreti, quia etiam si vnum cessaret, prout in vno motiuo fundatur, maneret aliud fundatum in alio, & illud sufficeret, ut ex vi eius futura esset incarnatio, cum sit absolutum & efficax. Quod autem vna libera determinatio diuina voluntatis, prout ratione distincta ab alia, possit manere sine illa, superius sectione prima late demonstratum est. Potestque hic discursus tribus modis confirmari. Primo, conficiendo simile argumentum ex altero motiuo redemptionis, seu remedii peccati, nam, si fingamus nullum aliud motiuum occurrisse Deo ad incarnationem volendam præter redemptionem hominum, nihilominus verisimile est, ex vi illius solius incarnationem fuisse futuram, & decretum de incarnatione prout in illo motiuo fundatum idem fuisse perseueraturum, solum quia illud motiuum totale est: ergo eadem ratione idem dicendum est de quocunque alio motiuo totali, etiam si alterum cesset. Secunda confirmatio est ad hominem, nam vt infra videbimus, fere omnes admittunt, quod si Adam peccasset, quamuis nulla

Fr. Suarez. Tom. 1.

essent alia peccata actualia & personalia, nihilominus ex vi presentis decreti Verbum fieret homo propter redimendos homines à peccato originali; & tamen de facto incarnatus est Christus propter redimendos homines non tantum ab originali peccato, sed etiam ab alijs actualibus: & consequenter decretum liberum quo Deus voluit incarnationem non solum respexit ad remedium originalis peccati, ut ad motiuum, sed etiam ad remedium actualium peccatorum, & nihilominus dicitur permanens illud decretum, ut terminatum ad remedium originalis peccati, etiam si non terminaretur ad remedium actualium: quæ doctrina verissima est, fundamentum illius est, quia remedium originalis peccati præcise sumptum est sufficiens motiuum totale: ergo, vbicumque similis ratio intercesserit, verissime dicitur permanens decretum secundum vnam rationem vel motiuum totale, quamuis aliud motiuum deesset. Tertia confirmatio declaratur exemplo, quod videtur indubitatum. Nam, quando Deus vult conferre aliquod bonum, vel aliquod præmiū propter plures titulos totales, vt multi censent contingere in merito & præmio æquum remissionem, & in actibus meritorijs Christi id supra explicauimus. tunc enim verum est dicere, quod, licet aliter titulus deesset, ex vi alterius Deus tale bonum vel præmiū conferret: alioqui titulus ille non esset totalis, sed partialis: ergo idem est in quibuscunque motiuis; & idem exemplum declarat, determinationem liberam sub vna ratione posse manere eandem, quamuis non esset sub alia.

Neque contra hanc conclusionem vrgent, quæ in fauorem primæ, & secundæ sententiæ adductæ sunt. Ad fundamentum enim primæ opinionis, si per motiuum intelligatur id, quod ordine intentionis primum mouit, & inclinatur diuinam voluntatem ad volendam Incarnationem, sic negatur, tale motiuum fuisse remedium peccati, sed excellentiam ipsius mysterij secundum se, & bonum totius vniuersi, vt supra explicatum est sectione præcedenti: neque ex sacra Scriptura potest aliud colligi, vt ibi etiam declaratum est. Si vero per motiuum intelligatur id, quod reuera allicit, & mouet voluntatem, sic concedo, remedium peccati fuisse verum motiuum, propter quod Deus voluit Incarnationem: hoc autem sensu non est vniuersaliter verum, ablato motiuo, etiam de se sufficiente, auferre voluntatis decretum vt satis probatum est.

Ad primam confirmationem ex patribus, communis responsio est, eos loqui de Incarnatione in carne passibili: quæ responsio multis quidem potest accommodari, aliquibus autem verbis, illis præsertim, quæ in particulari citauimus, vix applicari posse videtur, nisi dicamus, aliud esse, quod pauca verba nude sumpta sonant, aliquid quod in toto contextu orationis intenditur: & ita ex antecedentibus, & consequentibus constare, eos loqui de toto mysterio, prout factum est, & idem apud eos esse carnem sumere, quod fieri in similitudinem carnis peccati, vt patet ex citatis verbis Leonis, & ex Aug. Leo Pap. gust. libr. 1. de pecca. merit. capit. 38. vbi ita inquit: Non fuisset caro Christi in similitudinem carnis peccati, nisi caro fuisset ista peccati. Vbi supponere quicquid videtur, futuram fuisse carnem Christi, sed non talem. Ipsum etiam nomen carnis, & sanguinis corruptionem indicat in vsu sacre Scripturæ, & patrum: qui sæpe etiam solum dicunt, deficiente peccato, non fuisse Incarnationem adeo necessariam, vt patet ex Gregor. lib. 3. Moral. cap. 11. & Chrysost. sermo, 6. de Palsione. Sed alium modum explicandi sententias patrum, qui fortasse magis satisfaciet, colligimus ex secunda conclusione.

Ad secundam confirmationem responderetur, posita illa hypothese, & deficiente peccato, illo modo non fuisse futuram Incarnationem in carne passibili.

bili: quia neque alij homines habituri erant carnem passibilem. Nam, ut supra ostensum est, tota ratio huius conditionis, & imperfectionis orta est ex peccato: futurus ergo esset Christus impassibilis, durante innocentie statu, vel quia statim in principio fuisset gloriosus corpore, & anima, vel eo modo, quo alij homines essent in eo statu impassibiles: de quo dicam infra quæst. 35.

Cum autem queritur, ex vi cuius decreti Christi esset tunc impassibilis: Respondetur, ex vi presentis decreti, non quia per illud nunc absolute, & simpliciter decreverit Deus, ut Christus à principio esset impassibilis: hoc enim dici non potest, cum voluntas Dei efficax nec mutari possit, nec careere effectu, & talis voluntas non habuerit effectum: sed vel quia voluntate quasi antecedenti iam decreverat, ut Adam non peccante, omnes homines nascerentur impassibiles, & consequenter etiam Christus, vel quia ablata occasione peccati, ex vi illius decreti, quo Deus voluit incarnationem secundum se, voluisset modum eius ipsi secundum se accommodatum.

Et hinc etiam optime responderetur ad illam interrogationem, quæ supra fiebat, an in eo primo signo voluerit Deus incarnationem passibilem, vel impassibilem. Dicitur enim potest, voluntate antecedenti voluisse illam impassibilem, id est, nisi remedium peccati aliud postulasset: voluntas enim antecedens æquivaleret conditione, & ideo, non impleta conditione, potest non habere effectum, sine ulla mutatione: voluntate autem absoluta & efficaci voluisse Deum, incarnationem, tantum quoad substantiam mysterij, in hac persona, & in hac natura individua: modum autem eius non definiisse, donec peccatum permisset, & prævidit, quia licet Deus non velit rem, nisi cum omnibus circumstantiis, & modis, quibus futura est, tamen secundum diversam signa rationis, prius nos intelligimus interdum vellemus, quam modum, quia intelligimus ab aliquo fine, vel occasione pendere modum, à quo non pendet res secundum se, & ad explicandam hanc independentiam, dicimus, unum esse prius in voluntate divina, quam aliud, quod in multis aliis necessarium est disere, ut supra sectione tertia in principio declaratum est.

Signa rationis.

Sed urgent, nam prædestinatio est perfectissimus actus diuinæ providentiæ, sed perfecta providentia statuit & ordinat, non tantum in communi & in abstracto, sed in particulari cum omnibus circumstantiis, ergo si per illud decretum prædestinatus est Christus homo in primo signo: in eodem prædestinatus est passibilis, vel impassibilis, imo & in tali tempore, loco, &c. Confirmatur, quia alias ex vi talis decreti non posset fieri homo, quod est contra dicta. Sequela patet, quia non potest fieri homo, nisi inde terminato statu & circumstantiis, & hæc non sunt definita ex vi illius decreti. Respondetur, argumentum esse sophisticum, & instari aperte in generationibus hominum ex Adamo: non enim negari potest, ante præuissum originale peccatum; decreuisse Deum, ut Adam filios generaret, cum dederit illi iustitiam pro se & sua posteritate, & tamen pro illo signo non absolute decrevit, an illi generandi essent mortales vel immortales, sed solum voluntate antecedente, quod etiam de Christo dici potest, ut visum est. Deinde argumentum ita procedit, ac si diceremus, totum negotium prædestinationis Christi, in illo primo signo rationis esse completum, quod falsum est, nam prædestinatio dicitur in rigore rationem mediorum omnium, & ita non intelligitur completa, donec in diuino intellectu expleta intelligatur tota ratio mediorum, per quæ effectus prædefinitus executioni mandandus est. Quamvis autem hæc ratio in re ipsa tota sit simul in diuino intellectu, nos autem ad explicandum rerum ordinem ita illam diuidimus per signa rationis, ac si successionem ha-

beret: atque hoc modo concipimus prædestinationem ut inchoatam, prius quam ut consummatam, & consequenter concipimus prædestinationem inchoatam ante præuissum unum peccatum: consummari vero quoad aliqua media vel circumstantias post præuissum illud. Quod euidenter patet in prædestinatione, verbi gratia, Sancti Petri, aut Laurentij, & idem est de aliis. Prius enim secundum rationem intelligimus fuisse Petrum electum ad gloriam, & consequenter prædestinatum in dicto sensu, quam negatio eius fuerit præuissa, & tamen ipse prædestinatio quoad omnia media, verbi gratia, quoad poenitentiam & lachrymas eius, non fuit consummata: donec peccatum negationis fuit præuissum. Similiter Laurentius prædestinatus est ante præuissum peccatum tyranni, qui ipsum interfecit, & tamen non fuerunt definita omnia media prædestinationis eius, antequam peccatum illud esset præuissum. Et in hoc sensu, inter alios, verum est, quod hic D. Thom. dixit ad quartum, quod prædestinatio supponit præscientiam futurorum.

Sic ergo intelligendum est, Christum fuisse prædestinatum in primo signo ante præuissum originale peccatum, & tamen in illo non fuisse definita omnia media & omnes circumstantias incarnationis, quia non fuit in illo signo completa tota prædestinatio. Vnde, cum dicitur, prædestinationem esse perfectam providentiam, & perfectam providentiam descendere ad particularia; vtrumque verum est de prædestinatione & providentia completa & absoluta prout in re est: nam, prout concipitur tanquam inchoata, est quidem perfecta quoad id quod de illa concipitur, seu quoad intentionem finis, vel aliquid huiusmodi, non tamen quoad totam executionem seu rationem mediorum & circumstantiarum. Vnde vltius dicitur, laborari in æquiuoco in nomine prædestinationis, nam ut superius annotauimus, hic non tam est sermo de prædestinatione ut dicitur rationem intellectus, quam de decreto diuinæ voluntatis, quod est prima origo prædestinationis quoad totam efficaciam eius, & proprie vocatur electio seu dilectio, & interdum non male prædestinatio seu prædefinitio. Et hoc sensu diximus, Christum hominem fuisse prædestinatum aut electum in primo signo rationis ante præuissum originale peccatum: hæc autem dilectio (quæ non est tam providentiæ pars, quæ radix eius) non intelligitur pro quoniam signo rationis terminari ad rem cum omnibus medijs, seu circumstantiis eius, nam prius intelligitur per modum intentionis finis, quam ut electio mediorum ut supra dictum est. Vnde, ad summum, pertinet ad perfectionem illius voluntatis, ut in illo signo decreverit Deus statum & perfectionem, ad quam Christus homo peruenturus erat tanquam ad vltimum terminum & consummatam perfectionem suæ prædestinationis, voluit enim illi, ut in regno beatitudinis corpore & animo gloriosus perpetuo regnaret, quæ voluntas immutabilis permanet & completa est, per illam autem voluntatem ut sic non intelligitur aliquid statutum de via, per quam peruenturus erat Christus ad talem terminum, & consequenter, nec de modo humanæ generationis eius, nec de statu passibili, vel impassibili in eadem generatione. Quod si huius rationem inquiras, nulla est alia, nisi quia intentio finis est prior, nostro modo intelligendi, ratione mediorum; & quia sæpe dispositio mediorum ut perfecta & sapientissima sit, supponit scientiam aliorum futurorum, quam non necessario supponit intentio finis. Vnde hoc non est in Christo singulare, sed idem in omnibus electis & prædestinatis videtur licet, ut facile constare potest exemplis adductis & alijs similibus, quæ breuitatis gratia omitto. Ex quo patet solutio confirmationis propositæ, nam cum infertur, Christum non futurum hominem ex vi talis determinationis, simpliciter negatur sequela, nam ex vi

ex vi illius decreti infallibiliter erit homo, quamvis non sine ratione mediorum & particularium circumstantiarum, quæ necessaria sunt ad executionem illius voluntatis, neque enim per hanc rationem mutatur prædestinatio, sed completur. Vnde ad maiorem claritatem distingui potest illa particula, ex vi talis prædestinationis: nam, si intelligatur, ex vi illius solius formaliter, conceditur sequela: si vero radicaliter, negatur sequela. Et hoc est, quod nos dicimus, nimirum, decretum illud, quo Christus homo dilectus fuit ante præsum originale peccatum, ita fuisse absolutum, ac per se efficax, ut, ex vi illius, Deus incarnandus esset, siue peccatum foret, siue non foret, non quia sine alia ratione mediorum incarnatio futura esset, sed quia ex vi illius decreti necessario adhibenda fuerit ratio mediorum & circumstantiarum, necessaria ut decretum illud mandaretur executioni, & accommodata statui humanæ naturæ, vel lapsæ, vel in innocentia perseverantia.

Ad fundamentum secundæ sententiæ, quatenus huic etiam conclusioni repugnare potest, satis supra responsum est, cum illam tractaremus.

Conclusio 2.

Dico ergo secundo: Supposita præscientia conditionali, quam Deus habuit de lapsu hominis futuro, si illum permitteret, verisimile est, non potuisse habere Deum illud decretum Incarnationis, prout nunc illud habuit, quin consequenter habuerit voluntatem permittendi peccatum, ut illa via exequeretur mysterium perfectissimo quodam modo suæ intentioni accommodato. Hoc constat satis ex dictis: explicatum enim est, quomodo, posita illa scientia, sit necessaria connexio inter illud decretum, & peccati permissionem. Dices, etiam in illo decreto, & intentione potest distingui substantia à modo, & intelligitur habere connexionem cum permissione, quoad modum, non quoad substantiam suam: ergo adhuc cessante permissione posset manere decretum, quoad substantiam. Respondetur, ut in principio quæstionis dixi, nos non considerare, quid fieri posset, sed quid factum fuerit, & dicimus, decretum, quod nunc Deus habuit de incarnatione faciendâ, quod intelligitur per modum vnius simplicis intentionis, non potuisse stare sine permissione peccati, supposita dicta præscientia conditionata. Quando enim intentio non solum fertur in finem, sed in modum eius, cessante medio necessario ad modum, cessat talis intentio: neque ex vi illius intenditur finis secundum se, nisi alia nova intentio poni intelligatur. Ut si quis intendat ire Romam commode, & sine magno labore, si non possit illo modo ire, ex vi illius intentionis cessabit omnino ab itinere, nisi aliud denuo statuat.

Iuxta has duas conclusiones facile est in diuersis sensibus illas duas propositiones conditionales, quæ oppositæ videntur, in concordiam redigere ac verificare, scilicet, licet Adam non esset peccaturus, Verbum Dei carnem assumeret ex vi præsentis decreti, cui alia conditionalis videtur opposita, scilicet, si Adam non peccasset, Verbum Dei carnem non assumeret, nam prior est vera, si illa hypothesis cadat in ipsammet præscientiam conditionatam Dei, seu in obiectum eius, ita ut sensus sit, quod, licet Deus prius ratione, quam habuisset decretum, quod nunc habuit de incarnatione faciendâ, præsciuisset, Adam non fuisse peccaturum, etiam si eum conderet cum eadem iustitia, libertate, gratia & præcepto, & eandem tentationem in eo permitteret, quam nunc permittit, nihilominus haberet aliquod absolutum decretum de incarnatione faciendâ, quod nunc habuit, quia tale decretum & motuum eius, independens omnino fuit, ab illa præscientia peccati, & in hoc sensu procedit nostra sententia, quam hætenus explicuimus, quamvis Scotus & alij auctores, qui illam tuerentur, non ita distincte illam declarent. Dices, in

ea hypothese hoc modo declarata supponi aliquid impossibile, quomodo enim potuit Deus id non præscire, qui necessario est omnium præsciens? Item, quia impossibile est, Deum permittere peccatum, & peccatum non fieri: illa autem hypothesis supponit permissionem peccati: imo infra dicemus, hanc permissionem esse necessario coniunctam cum illo primo decreto Incarnationis: ergo fieri non potest, quin præscientia conditionata futuri peccati præcesserit illud decretum. Respondetur in ea hypothese, si nihil includi simpliciter impossibile, nam, ut supra dicebam, absolute possibile fuit, ut Adam non peccaret, etiam si eodem modo tentari permetteretur, quo à demone fuit in paradiso tentatus, & non reciperet maiorem præuenientem gratiam, neque haberet paratam maiorem adiuvantem, quam de facto habuit, quia his omnibus hoc modo habentibus libere peccavit: ergo simpliciter potuit non peccare. Item, quia, si indignisset maiori præuenienti auxilio, ut posset non consentire tentationi, vel, si non habuisset in manu & potestate sua omne auxilium necessarium ad non consentiendum, non etiam fuisset in manu & potestate eius non consentire, immò absolute permixtus esset tentari supra id, quod posset: quæ omnia falsa sunt, ut per se constat. Sicut ergo hoc fuit possibile, ita etiam contingens fuit, hanc conditionalem esse veram, si Adam sic conditus, & à Deo præuentus & adiutus à demone tentatur, non consentirent tentationi. Si autem hoc, quod contingens fuit, in re ipsa accidisset, iam Deus non præsciuisset ab æterno peccatum futurum in Adamo, sed potius præsciuisset carentiam peccati, nam Deus, qui est omnium præsciens, non præscit futura, quæ futura non sunt, sed potius tunc præscit non esse futura: hæc enim scientia futurorum contingentium, tam absoluta, quam conditionata, sine reali variatione in se ipsa habet indifferentiam quandam ex parte obiectorum, ut latius in prima parte quæstio. 14. Ad illam verò partem de permissione peccati respondeatur, negando, in prædicta hypothese supponi autem includi permissionem peccati proprie dictam, aliud est enim permittere tentationem cum sufficiente possibilitate peccandi & consentiendi, aliud vero est permittere peccatum seu consensum in tentationem: fieri enim potest, ut, licet aliquis tentetur, non sit consensurus, & tunc, licet permittatur tentatio, non tamen peccatum, quia proprie non dicitur permitti, nisi id, quod futurum prævidetur, his vel illis causis aut conditionibus positis. Vnde, si solum prævideatur occasio, vel periculum peccandi, non autem peccatum ipsum, sed prævideatur potius resistendum esse occasione & periculo tunc permittitur quidem tentatio, vel possibilitas peccandi, non tamen proprie peccatum ipsum, iuxta communem usum huius vocis, tam in Scriptura sacra, quam in Patribus & Theologis, qui supponendus est, ne de nomine fiat quæstio. In prædicta ergo hypothese, præcise ac formaliter loquendo, tantum includitur permissio tentationis, & proximæ possibilitatis peccandi, cum qua permissione, præcise ac secundum se considerata staret optime peccatum non sequi, ut declaratum est, & ideo cum illa permissione stat etiam illa præscientia conditionata, quod, etiam si Adam tali modo conderetur, & tentaretur, non esset peccaturus, & tunc proprie non esset peccatum permixtum, nunc vero, quia aliter in re ipsa futurum erat, habuit Deus præscientiam contrarij effectus, qua supposita, iam non solum permittit tentationem & possibilitatem peccandi, sed etiam peccatum ipsum.

Altera propositio conditionalis, scilicet, si Adam non esset peccaturus, Deus non fieret homo ex vi præsentis decreti, hunc habet sensum verum, scilicet, quia, si stante prædicta conditionali scientia,

tia, de peccato Adæ futuro, si tali modo esset conditio & tentatus, Deus noluisse, illud peccatum permittere, sed impedire potius, vel non imponendo præceptum, vel non permettendo tentationem, vel creando Adamum cum maioribus gratiæ auxiliis, eum quibus præficeret Deus illum non consensurum, tunc data hac hypothese, ad eam recte consequitur Verbum non fuisse incarnandum ex vi præsentis decreti, non quia hoc decretum intelligatur nunc positum post permissionem & absolutam præscientiam peccati futuri, propter solum motum redemptionis, quod tunc desset, ut multi exponunt & defendunt sententiam Diui Thomæ, quam nos in hoc sensu tueri non possumus, sed quia, quamuis decretum de incarnatione, quod nunc Deus habuit secundum rationem antecessit in genere causæ finalis, tale tamen fuit, ut secum habeat donitiam permissionem peccati, & quodammodo necessario illam inferat, & ideo veluti à posteriori recte colligitur, si peccatum non esset futurum, ex eo solum quod Deus nollet illud permittere, consequenter colligi, non fuisse in Deo hoc decretum de incarnatione, quod nunc habuit, quia, si hoc fuisset, necessario intulisset permissionem peccati, supposita prædicta præscientia conditionata. Et hoc sensu explicata sententia D. Thomæ est vera, & iuxta eundem sensum possumus multa verba sanctorum interpretari. Quomodo autem præsens decretum de incarnatione, quamuis secundum rationem sit prius, nihilominus habeat connexionem necessariam cum permissione peccati, dupliciter potest exponi. Primo, si dicam, decretum illud non considerari ut prædictum secundum rationem, sed, ut includit, non solum voluntatem finis, sed etiam rationem mediorum, & modum exequendi priorem intentionem, nam in hoc sensu plane verum est, si per permissionem & prævisionem peccati, non fuisse futuram incarnationem ex vi præsentis decreti, quia de facto ita statutum est, ut incarnatione, non nisi per hanc viam & occasionem, executioni mandaretur, ut in exemplo supra posito de Iosepho dici potest, illum non fuisse futurum principem Aegypti, nisi esset venditus à fratribus, quia nimirum considerata tota dispositione rerum ita de facto fuit ordinatum, quamuis fortasse præcise considerando decretum illud, quo Deus prædefiniuit, ut Iosephus in Aegypto regnaret, non esset necessaria venditio fratrum, ut haberet effectum, potuisset enim alia via impleri. Dices, iuxta huiusmodi sensum pari modo esse concedendum. Adamum non fuisse creandum, si non fuisset peccaturus. Nec demones, nisi essent damnandi, nec multa alia bona, nisi ex eis oritura fuissent multa mala. Immo nec Christum ipsam fuisse prædestinandum, nisi peccatum fuisset futurum. Quæ tamen omnia videntur valde absurda, & contra communem sensum. Sequela vero patet, quia, licet hæc omnia non sint connexa in aliquo decreto diuino præcise considerato, tamen adæquata voluntate seu ratione diuinæ providentiæ illa omnia coniuncta sunt & connexa inter se. Responderi potest, negando sequelam, quia re vera in rigore non est eadem ratio, quamuis enim hæc omnia concomitantur (ut sic dicam) sint coniuncta in diuina voluntate, non tamen sunt connexa secundum aliquam rationem causæ, quia nec est vnum propter aliud, nec per vnum paratur via seu tenditur ad aliud, & ideo in illis rebus conditionales illæ locutiones in rigore non sunt propriæ nec veræ, secus vero est in præsentem, nam incarnatio & permissio peccati, ita sunt connexa, ut vnum sit propter aliud, & per vnum paratur via ad aliud. Est ergo probabilis hic modus declarandi hanc connexionem, & non alienus à mente Sanctorum, qui non præcise ordinem intentionis, sed etiam executionis ordinem in suis locutionibus inuoluunt, ut supra dixi, mihi tamen non omnino satisfaciunt, quia re vera non

declarat connexionem peccati futuri & permissionis eius cum decreto incarnationis ut sic, sed cum voluntate permittendi peccatum ad exequendam tali modo incarnationem. Ad id igitur vterius, etiam si decretum incarnationis præcise consideretur, illud habere necessariam connexionem cum permissione peccati futuri, supposita dicta præscientia conditionata eiusdem peccati: modus autem connexionis iam est à nobis expostus, scilicet, quia Deus decreuit incarnationem efficere optimo & sapientissimo modo, supposita autem dicta præscientia, nullus alius modus erat ita aptus ad Dei sapientiam, & alia Dei attributa ostendenda, sicut hic, qui media permissione peccati locum habuit, & hæc etiam expostio potest facile accommodari dictis Sanctorum, & Diui Thomæ, à quo aliquo modo innuatur in solutione ad quartum huius articuli, ut ibi annotaui. Dices, ergo iuxta hanc expostionem permissio peccati ordinata est ad incarnationem ut ad finem, scilicet, ut incarnatio optimo, & sapientissimo modo fieret. Respondetur concedendo sequelam, neque hoc est vllum inconueniens, sed potius valde convenientem sapientissime providentiæ Dei, qui maxima mala non permittit, nisi propter maiora bona. Vnde, licet potuerit Deus propter alias causas malum illud permittere, sicut permittit in Angelis, qui redimendi per Christum non erant, scilicet, ut naturæ, & liberi arbitrij fragilitas ostenderetur, & gratiæ liberalitas ac efficacia, & similes, tamen multo est illustrior diuinæ providentiæ ratio, si intelligatur voluisse, peccatum illud permittere, ut haberet occasionem offendendi sapientiam suam & bonitatem in modo admirabili exequendi incarnationem, & coniungendi in hoc negotio perfectam iustitiam cum infinita misericordia. Sic Chrysostomus homil. de Adam & Eva (vel quicunque fuit autor illius) Præiudicis inquit, per omnia Deus quantam habuit facere bona de transgressionem hominis, & ideo illam permisit. Sed vrbegibus nam videmur incidere in ea incommoda, quæ in sectione tertia contra alios inferebamus, scilicet, quod Deus permiserit hominum culpam, ut Christus haberet quod redimeret, & cætera. Quod si hæc conceduntur, eadem ratione dici poterit, Christum per primum decretum & in primo ligno prædestinatum esse passibilem, & Redemptorem. Respondetur negando sequelam: est enim notandum discrimen inter hanc sententiam, quam nunc defendimus, & illam, quam sectione tertia impugnauimus: nam illa affirmat esse connexionem inter decretum de incarnatione & peccatum futurum ex vi obiecti voliti per illud decretum, & motui propter quod volitum est, quia vtrumque habitudinem intrinsecam dicit ad peccatum futurum, & hoc reputatur à nobis inconueniens propter virtutalem inclusionem peccati, quæ in tali voluntate prædefinitiva esse videtur, & hoc modo ac sensu inferuntur alia ut incommoda. At vero in præsentem non existimamus absolue & simpliciter esse connexionem inter decretum de incarnatione & peccatum seu permissionem peccati ex vi obiecti voliti per illud decretum, neque ex vi motui, quia ex se abstrahit & præcindit à peccato, & posset optime executioni mandari, etiam si peccatum interuenturum non fuisset, tamen supposita conditionali scientia, qua nouit Deus, per peccatum offerendam esse occasionem tali modo exequendi incarnationem, mediante illa oritur connectio inter illud decretum & peccatum futurum, ac permissionem eius, modo superius declarato: iuxta quem citatur facile prædictum inconueniens, quia in illo decreto voluntatis ut sic, nullo modo peccatum includitur, neque virtute, neque implicite, secluso autem hoc incommodo nullum est inconueniens quod Deus permittat culpam, ut occasione non habeat magis offendendi iustitiam & misericordiam.

misericordiam suam, ceteraq; attributa in hoc mysterio.

Iuxta has ergo duas assertiones sic expofitas, & conciliantur aliquo modo opinionēs, & accommodantur recte omnes congruentiæ, quas discipuli Dicitur Thomæ, & Scoti pro suis opinionibus afferunt, illis contententibus fuisse congruentius Deum non incarnari, nisi oblata occasione peccati, ne videatur Verbum quasi in ordinem creaturarum redigi, si solum propter vniuersi perfectionem, & non propter Patris iniuriam vindicandam, coniungeretur creaturæ naturæ; his vero è contradicentibus non minus esse liberalitatis, ac misericordiar opus exaltare innocentem naturam, quā iacentem subleuare. Illud enim primum verum est, supposita occasione peccati, & præscientia conditionata illius: quia posita congruentissimum fuit permittere peccatum, quod esset occasio tanta mysteria operandi: quo sensu potest intelligi dictum illud: *O vere necessarium Ade peccatum, quod Christi sanguine deletum est*. Postremum autem verum esset, si occasio peccati nullo modo esset offerenda: quia ut bonitas se communitur sufficienti ratione & oportunitate contenta est: quando maior necessitas non occurrit. Nec propterea Verbum in ordinem creaturarum redigitur, sed ipsum potius creaturam suam supra omnem ordinem exaltat.

Ultimo, facile ex dictis expeditur potest alter sensus questionis omnino conditionatus, scilicet, si supponamus, cessante peccato, Deum non fuisse incarnandum ex vi præsentis decreti, iuxta sententiam asserentem, hanc prædestinationem nunc factam esse, post permissionem peccati, & præcise in remedium eius: an (inquam) hoc posito, credendum nihilominus sit, deficiente peccato, Deum fuisse incarnandum, ex alio decreto, & voluntate, quam tunc haberet: hoc enim modo videtur affirmare hanc sententiam Albert. in 3. d. 20. artic. 4. propter congruentiam, quæ in ipso mysterio inueniuntur, ut propter se fieri posset, non existente peccato. Alij vero autores, ut Ricardus Maior, & Gabriel, qui hoc sensu questionem disputant, dubiam illam relinquunt: quia cum, non obstantibus quibusunque congruentiis, totum sit positum in DEI libertate, nullus potest definire, quid ipse esset factururus. Quis enim cognouit sensum eius? & reuera ita est. Quāquam alij autores dicere possint, quamuis de futuro actu libero non possimus habere certam cognitionem, posse tamen habere probabilem coniecturam, supposita conditione operantis, & ratione obiecti, & aliis circumstantiis. Quicquid ergo in hoc sensu questionis dicatur, nihil refert: quia facta illa suppositione, res est omnino incerta. Si tamen coniectura vti licet, & Deus non habuit nunc de facto absolutam voluntatem faciendi Incarnationem, nisi post prævisam occasionem peccati, potius hinc coniectari licet, non habuisse animum illud facienti non oblata illa occasione. Quia cum mysterium sit per se excellentissimum, si in omni euentu illud esset factururus, non expectaret peccati præuisionem, ad illud prædefinendum.

SECTIO VI.

Virum Christum principaliter venerit ad redimendum homines ab originali peccato, ita ut, illo deficiente, non esset venturus Redemptor.

Suppositis his, quæ in superioribus dicta sunt, hæc questio præcipue habet locum de Incarnatione in carne passibili, & ad exhibendum hominibus beneficium redemptionis. Nam de Incarnatione secundum se iam dictum est, absolute loquendo fuisse futuram, etiam si peccatum non fuisset, quamquam de facto, prout res gestæ sunt, habuerit connexionem cum peccato. Explicandum ergo superest, cum quo peccato illam habuerit, an

cum originali, an cum actuali. Et primo suppono, Christum venisse, ut nos redimeret ab utroque, & ab omni peccato, originali, actuali siue mortali, siue veniali: quod supra artic. 2. satis probatum est ex Scripturis, & Patribus, & ex perfecto munere Redemptoris, qui venit, ut nos ab omni iniquitate mundaret, & faceret sibi populum acceptabilem, & non habentem maculam, neque rugam, ut dicitur ad Tit. 2. & ad Ephes. 5. & ita per sacramenta ab hoc Redemptore instituta omnia peccata tolluntur in sanguine eius.

Secundo suppono, per se, ac principaliter, venisse Christum, propter tollendum peccatum, tam originale, quam actuale: quia & Deus ipse in totum hunc finem ordinavit hoc mysterium, & Christus ipse cum merebatur, & satisfacerebat, per se & directe in utrumque dirigebat suas actiones. Vnde in Concilio Tolerano. VI. capit. 1. sic dicitur. *Ex butyribus diuinitatis personam solum filium fatemur ad redemptionem humani generis propter culpam debitam, quæ per inobedientiam Ade originaliter, & nostro libero arbitrio contraxeramus, resoluenda à secreto Patris arcano produsse.*

Tertio suppono, principaliter ordinatam esse Christi redemptionem in remedium originalis peccati, ut docuit Diuus Thomas, artic. 4. & opusc. 10. D. Thomæ artic. 28. & opusc. 11. artic. 23. & sumitur ex omnibus adductis articulo 2. dubit. 2. & 3. & ex dictis in hac disputatione dubit. 2. opinione 1. & confirmari potest ex Scriptura, ad Romanos 5. 1. ad Corinthios 15. ubi Christus opponitur Ade, ut Redemptor totius naturæ, corruptiori eiusdem. Sicut per vnum hominem peccatum intravit in mundum, & cetera. & ideo fortasse Ioannis primo, quasi per antonomasiam dixit Ioannes, *Eccce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi*: ut in Græco legitur, & vertunt Biblia Complutensis, & ex Græcis legit Irenæus, lib. 3. capit. 11. & Theophrastus super Ioannem, & indicat Origenes, homilia 10. in Num. quamuis in 24. in plurali legatur, si Latinæ versionis fides adhibenda est. Ex Latinis vero in singulari etiam legit Cyprianus, libro de duplici martyrio: & Augustinus lib. 12. contra Faustum, ca. 30. Et quamuis cum vulgata & alijs Patribus communiter in plurali legamus: idem potest retineri sensus, quatenus peccatum originale in virtute & radice continet omnia peccata: propter quod dicebat David Psalmo quinquagesimo: *Eccce in iniquitatibus conceptus sum.*

Denique hanc veritatem late confirmat Caius Papa, epistola ad Felicem Episcopum, & Leo Papa, epist. 82. ad Palestinos Episcopos. 3. & epist. 97. ad Leonem August. capituli. 2. Ratione hoc probat Diuus Thomas, ex hoc, quod peccatum originale inficit totam naturam, non autem actuale: quæ est bona congruentia, quamuis non omnino conuincere videatur: quia licet non necessario, & per modum naturæ diffundatur in totam naturam actuale, sicut originale, tamen re ipsa fere totam illam infesturum erat, & quamuis hoc sit per accidens, considerata propensione rationalis naturæ, & libertate eius, tamen moraliter est quasi per se, supposita corruptione naturæ: quia infallibiliter in pluribus sequitur, & aliunde peccata actualia sunt multo plura, & grauiora: remedium autem peccati adhiberi debuit, prout moraliter & in re ipsa peccatum inest, siue per se, siue per accidens eueniat. Et ideo addendum est, peccatum originale ita esse malum commune totius naturæ, ut sit quasi radix, & fons omnium actualium, non solum quia auertit hominem à Deo, sed etiam quia priuat hominem originali iustitia, & relinquit hominem inordinatum, & suis affectibus subiectum, & priuatum, quantum est ex merito talis peccati, omnibus auxiliis gratiæ, necessarijs ad vitanda actualia peccata. Et hac ratione Christus principaliter venit propter tollendum originale, ut tanquam

Quam peritus medicus, radici ægritudinis remedium adhiberet. Tandem ex modo prædestinationis diuine potest hoc explicari: nam sicut intelligimus, peccatum originale prius fuisse in permissione, & præuisione diuina, quam cætera actualia, quæ aliquando fuerunt, vel futura sunt in humana natura, quatenus illud est radix, & veluti causa cæterorum; ita ad prædefinendam nostram redemptionem per Christum, per se solum intelligimus supponi permissionem, & præuisionem originalis peccati: ergo hæc fuit primaria ratio prædestinationis Christi, ut Redemptoris, & in carne passibili, &c. Et ad hoc confirmandum valent omnia, quæ superius sectione 3. adducta sunt.

Ex his colligitur, ex vi illius voluntatis, & decreti, quod Deus voluit redemptionem nostram, Christum venturum ad nos redimendum ab originali peccato, etiam si nullum aliud actuale esset committendum, vel permittendum in humana natura. Probatur ex dictis, quia hoc fuit primum motuum volendi, & prædestinandi redemptionem. Item, quia hæc prædestinatio secundum rationem antecedit permissionem aliorum peccatorum: quin imo statim decreto huius redemptionis, potuisset Deus propter Christum prædestinatum in Redemptorem, vellet tantam gratiam dare hominibus, ut nullum in eis permitteret peccatum actuale: quod clare ostendit, & permissionem aliorum peccatorum fuisse posteriorem, & prædestinationem Christi, ut Redemptoris, non pendere ex futuris peccatis actualibus, sed tantum ex præuisione peccati Adæ, & totius naturæ in ipso.

Obiatio.

Sed contra, quia licet hæc vera sint, considerando præcisè primam illam voluntatem redimendi homines, propter præuisionem originale peccatum, si tamen attendamus totum ordinem diuinæ prædestinationis, & providentiæ circa salutem hominum, & circa permissionem peccatorum actualium, sic videtur ex supradictis sequi, si non fuissent actualia peccata non fuisse futuram redemptionem, quia ita fuerunt connexa hæc in diuina ordinatione, ut sine permissione peccatorum actualium non fuerit redemptio prædefinita. Quod confirmatur, quia adæquatam motuum, propter quod Deus voluit redemptionem, non fuit originale peccatum, sed omnia peccata futura præuisa scientia conditionata, vel absoluta, iuxta diuersas opiniones: ergo deficiente hoc motui ex vi præsentis decreti non fieret Incarnatio. Confirmatur secundo, quia in primo signo, in quo prædestinatus est Christus ut Redemptor, prædestinata est passio eius & mors, quæ in re futura non erat sine peccato interficientium ipsum: ergo saltem illo peccato non existente, non posset manere firmum primum decretum. Respondetur, hæc argumenta habere nonnullam difficultatē, iuxta aliorum opiniones supra tractatas, in nostra vero facile dissolui. Ad argumentum ergo respondetur, concedendo totum quod assumit, in quo nullum est inconueniens, quia nihil aliud est, quam dicere, posita in Deo conditionali præscientia, & toto ordine voluntatis suæ, quæ ordinauit redemptionem permittendo peccata, vel ad executionem, vel ad effectum eius, non fuisse futuram redemptionem, sine peccatis actualibus. Sed inde non fit, primam voluntatem incarnationis fuisse dependentem ab huiusmodi peccatis, seu ab illorum permissione. Ad primam confirmationem, iam supra dictum est, posse esse vnum primum motuum sufficiens, quo posito ponatur voluntas, etiam si alia desint, & nihilominus posse simul cum illo adiungi alia, vel simul, vel posterius ratione, quæ etiam habebant rationem motui, quatenus propter illa vere afficitur, & mouetur voluntas, & si hoc totum vocetur adæquatam motuum, quamuis illud desit, si maneat primum, manebit voluntas, & ita est in proposito.

Responsio.

Ad secundam confirmationem dici possent multa, quæ ad 1. p. q. 14. pertinent. Nunc breuiter dico, non prædixisse Deum absolute, & efficaciter mortem & passionem Christi, quatenus à peccato necessario pendere possunt, nisi supposita permissione, & præuisione peccati.

Solum ergo superest, ut è contrario videamus, verum, si non fuisset peccatum originale, futura autem fuissent actualia (suppono enim durante statu innocentie, potuisse posteros Adæ peccare, sicut peccauit Adam) an in eo casu futura esset redemptio, vel in carne passibili, vel simpliciter iuxta varias sententias. Vbi occurrunt curiosæ illæ interrogationes, quid scilicet facturus esset Deus, si futura essent venialia sine mortalibus? quid, si pauca mortalia, & in paucis hominibus? quid, si multa, & in pluribus aut in omnibus, vel fere in omnibus hominibus essent futura? Quæ omnes intelligendæ sunt de mortalibus: nam sola venialia neque in statu innocentie esse poterant, nec pro illis tollendis CHRISTVS pateretur, cum non auertant à Deo, neque gratiam tollant, per quam potest pro eis sufficienter satisfieri.

Ad illa ergo breuiter dicitur, esse tam incerta, ut vix nobis aliquid possit, vel probabiliter, definiti. Nam si consideremus voluntatem Dei, prout defacto voluit Christum venire in carne passibili, ut nos redimeret à peccatis actualibus, non possumus dicere, ex vi huius voluntatis id fuisse futurum, si peccatum originale non fuisset, quia, ut supra dictum est, omnia peccata actualia, post peccatum Adæ, pendunt à peccato originali, tanquam à radice: ergo & voluntas redimendi ab illis peccatis supponit necessario peccatum originale. Adde, si peccatum originale non fuisset, quamuis alia actualia futura essent, fortasse tamen non hæc ipsa, quæ modo in natura lapsa committuntur: ergo nec voluntas redimendi ab illis esset omnino eadem. Si quis autem dicat, nunc defacto habuisse Deum hunc animum redimendos ab actualibus peccatis, etiam si sola essent, oportet ut aliquo fundamento hoc ostendat. Nam ex primo motui, quo nunc Deus voluit nostram redemptionem, hoc non colligitur, sed potius posset colligi contrarium. Denique, si non loquamus de præsentis voluntate, sed de alia quam Deus habiturus esset, posita illa hypothesi, hanc dicimus non posse fieri, immo nec sufficienti coniectura diuinari. Vnde quamuis possint hinc & inde congruentiæ asserri, mihi verisimilius est, si non fuisset lapsa tota natura, Christum non fuisse venturum passibilem ad redimendos homines, si qui forte peccassent: quia verisimile est, paucos homines, & in paucis peccata fuisse lapsuros: tum propter naturæ integritatem, tum quia pauciores essent occasiones peccandi, & illis posset adhiberi remedium fundatum in Christi merito, & satisfactione proveniente ex amore, non ex dolore aliquo: neque enim decebat, propter paucorum salutem, vel necessitatem, Christi sanguinem effundi. Quod si aliquis fingat, etiam in eo statu maiorem partem hominum fuisse lapsuram per peccata actualia, fortasse pro illis Christum pateretur, & carnem passibilem assumeret: quia esset moraliter fere eadem necessitas, quæ nunc fuit.

Obiici hic solet contra priorem partem, quia Christus ita dilexit singulos homines, & eo affectu passus est pro illis, ut paratus fuerit pro singulis id pati, si vnus tantum illo remedio indigeret. Hunc enim affectum significasse videtur ipse Christus parabola illa, de oue perditâ, & verbis illis: *Gaudium erit in celo super vno peccatore penitentem agente*. Et eundem agnouisse videtur Paulus, cum ad Galatas secundo dicebat: *Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*. Et i. Dionys. dem indicatum est in reuelatione facta sancto Carpo, quam refert Dionys. epist. 8. cui Christus Domi-

nms

nus dixit, paratum se esse ad moriendum iterum a pro hominibus, si id opus esset. Respondetur, Primum concedimus, Christum ut hominem habuisse illum affectum erga singulos homines: quod sine dubio credendum est de eximia Christi charitate: ita tamen, ut intelligamus, habuisse illum affectum subditum diuinæ ordinationi: paratus erat enim id facere, si Deus ita ordinasset: nos autem dicimus Deum ad id non fuisse ordinatum, quia non expediebat, & quia charitas ordinem habet: & deinde, quia non fuisset necessarium. Neque hoc derogat beneficio redemptionis, quod singuli debemus agnoscere: quia singuli tam perfecte redempti sumus, ac si pro singulis tantum facta esset redemptio. Et hoc solum indicatum est à Paulo, ut ibi Chrysostomus. & Anselmus notant, & recte indicauit Augustinus. 14. cap. soliloquiorum, & idem significant verba illa Christi, de gaudio, quod sit in cœlo super vnius peccatoris penitentia: quanquam omnis illa perdit, magis totam humanam naturam significat, ut ibi expositores communiter intelligunt, & Hil. can. 18. in Mattheum Greg. hom. 34. in Euangelia. Aug. in id Psal. 8. Oues & boves vniuersas. Reuelatio autem illa, quæ etiam Sancto Petro facta legitur, solum charitatem Christi erga homines ostendit.

ARTICVLVS V.

à Vtrum conueniens fuerit Deum incarnari ab initio mundi.

AD Quintum sic proceditur. Videtur, quod conueniens fuisset, Deum incarnari à principio humani generis. Incarnationis enim opus ex immensitate diuinæ charitatis profectum, secundum illud Ephes. 2. Deus, qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, & cum essemus meriti peccatis, conuiuificauit nos in Christo: Sed charitas non tardat subuenire amico necessitatem patienti: secundum illud Proverb. 3. Ne dicas amico tuo, Vade & reuertere: cras dabo tibi, cum statim posis dare. Ergo Deus incarnationis opus differre non debuit, sed statim à principio per suam incarnationem humano generi subuenire.

2. Præterea 1. Timoth. 5. dicitur Christus venisse in hunc mundum peccatores saluos facere: Sed plures saluati fuissent, si à principio humani generis Deus incarnatus fuisset: plurimi enim ignorantes Deum in suo peccato perierunt in diuersis seculis. Ergo conuenientius fuisset, quod à principio humani generis Deus incarnatus fuisset.

3. Præterea, Opus gratiæ non est minus ordinatum, quam opus nature: Sed natura initium sumit à perfectis: ut dicit Boetius libro de consolatio. * ergo opus gratiæ à principio debuit esse perfectum: Sed in opere incarnationis consideratur perfectio gratiæ, secundum illud, Verbum caro factum est: & postea subditur, Plenum gratiæ & veritatis. Ergo Christus à principio humani generis debuit incarnari:

Sed contrariè est, quod dicitur Galat. 4. At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege. Vbi dicit glossa. + quod plenitudo temporis est quod prædestinatum fuit à Deo Patri, quando mitteret filium suum. Sed Deus sua sapientia omnia definiuit. Ergo conuenientissimo tempore Deus est incarnatus. Et sic conueniens non fuit, quod à principio humani generis Deus incarnatus fuisset.

Respondetur dicendum, quod cum opus incarnationis principaliter ordinetur ad reparationem humanæ nature per peccati abolitionem, manifestum est, quod non fuit conueniens à principio humani generis ante peccatum, Deum incarnatum fuisse: non enim datur medicina nisi iam infirmis. Vnde ipse Dominus Mat. 9. dicit, Non est opus valentibus

medico, sed male habentibus: non enim veni vocare iustos, sed peccatores.

Sed nec etiam statim post peccatum conueniens fuit Deum incarnari. Primo quidem, propter conditionem humani peccati, quod ex superbia provenerat. Vnde eo modo erat homo liberandus, ut humiliatus recognosceret se liberatore indigere. Vnde super illud Galat. 3. Ordinatus per Angelos in manu Mediatoris, dicit glossa. * Magno Dei consilio factum est, ut post hominis casum non illico Dei filius mitteretur. Reliquit enim Deus prius hominem in libertate arbitrii in lege naturali, ut sic vires nature sue cognosceret: ubi cum desciceret, legem accepit, quia data inualuit morbus, non legis, sed nature vitio: ut ita cognita sua infirmitate, clamaret ad medicum, & gratia quæreretur auxilium. Secundo, propter ordinem promotionis in bonum: secundum quem ab imperfecto ad perfectum proceditur. Vnde Apostolus dicit prima Corinthiaca 15. Non prius quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale. Primus homo de terra terrenus: secundus homo de cælo celestis. Tertiò, propter dignitatem Verbi incarnati: quia super illud ad Galat. 4. At ubi venit plenitudo temporis dicit glossa. * Quanto maior index veniebat, tanto præconum series longior præcedere debebat. Quarto, ne feruor fidei temporis prolixitate reforesceret: quia circa finem mundi frigeret charitas multorum. Vnde Luca 18. dicitur, Cum filius hominis veniet, putas inueniet fidem in terra?

C Ad primum ergo dicendum, quod charitas non differt amico subuenire, salua tamen negotiorum oportunitate, & personarum conditione. Si enim medicus statim à principio agnitionis medicinam daret infirmo, minus proficeret, vel magis lederet, quam iuuaret. Et ideo etiam Dominus non statim à principio, incarnationis remedium humano generi exhibuit, ne illud contemneret ex superbia si prius suam infirmitatem non cognosceret.

Ad secundum dicendum, quod Augustinus ad hoc respondet in libro de sex questionibus Paganorum *, dicens questionem secundam, quod tunc voluit Christus hominibus apparere, & apud eos predicari suam doctrinam, quando & ubi sciebat esse, qui in eum fuerunt credituri: his enim temporibus, & his in locis, tales omnes in eius predicatione futuros esse præsciebat, quales non quidem omnes, sed tamen multi in eius

corporali præsentia fuerunt, qui nec in eum suscitatis ab eo mortui credere voluerunt. Sed hanc responsum reprobandum idem Augustinus. * in libro de perseverantia dicit: Nunquid possumus dicere Tyrios, & Sidonios talibus apud se virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse si fierent: cum ipse Deus attestetur eis quod acturi essent magna humilitatis penitentiam, si in eis facta essent diuinarum illa signa virtutum: Proinde, ut ipse soluens subdit, sicut Apostolus ait: Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei, qui his, quos prauidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibus voluit, subuenit, aliis autem non subuenit, de quibus in sua prædestinatione occulte quidem, sed aliud iuste iudicauit: ita misericordiam eius in his, qui liberantur & veritatem in his, qui puniuntur sine dubitatione credamus.

D Ad tertium dicendum, quod perfectum quidem est prius imperfecto, in diuersis quidem tempore, & natura (oportet enim quod perfectum sit, quod alia ad perfectionem adducit) sed in vno, & eodem, imperfectum est prius tempore, et si sit posterius nature. Sic ergo imperfectionem nature humane, duratione præcedit æterna Dei perfectio:

sed sequitur ipsam consummata perfectio eius in vnione ad Deum.

COM-